דער אָרדן
אין
אידישן לעבן

פון

ר. זאַלצמאַן

J. L. HOLMSTOCK

באַריכט צום פערטן צוזאַמענפאַר
פון אינטערנאַציאָנאַלן אַרבעטער אָרדן

פיטסבורג, אַפּריל, 1938.

209

Two in Jewish Life 1938
R. Saltzman

דער אינטערנאַציאָנאַלער אַרבעטער אָרדן אין אידישן לעבן

•

באַריכט

פון

ר. זאַלצמאַן

נאַציאָנאַלער סעקרעטאַר פון דער אידישער סעקציע
פון אינטערנאַציאָנאַלן אַרבעטער אָרדן,
צום פערטן נאַציאָנאַלן צוזאַמענפאָר
אין פּיטסבורג, אַפּריל, 1938.

•

ארויסגעגעבן פון דער
נאציאָנאַלער עקעזקוטיווע פון דער אידישער סעקציע.
אינטערנאַציאָנאַלער אַרבעטער אָרדן

209

געדרוקט אין 5,000 עקזעמפּלאַרן

דער אָרדן אין אידישן לעבן

טייערע חברים דעלעגאטן:

די אידישע סעקציע פונעם אינטערנאציאָנאלן ארבעטער אָרדן פארזאמלט זיך צו איר פערטן צוזאמענפאָר אין איינעם פון די וויכטיקסטע מאָמענטן אין דער געשיכטע. ווי א בייזער, שרעקלעכער געוויטער טראָגט זיך דער פאשיזם איבער דער וועלט און לאָזט איבער נאָך זיך מיליאָנען קרבנות. מיר שטייען ערב א נייער גרויסער מלחמה, וואָס דראָעט צו פארניכטן די גאנצע וועלט. מיר שטייען ערב א צייט, וועלכע וועט דארפן אנטשיידן די געשיכטע פון דער מענטשהייט פאר קומענדיקע דורות. די פליכטן און די פאראנטוואָרטלעכקייט, וואָס די צייט לייגט אף אונדז ארויף, זיינען דעריבער ריזיק־גרויסע.

I. די לאַגע פון די אידישע מאַסן איבער דער וועלט

אין אונדזער באריכט ווילן מיר זיך אָבער ניט אָפּשטעלן אף דער אלגעמיינער פּאָליטישער לאַגע. דאָס האָט שוין געטאָן חבר בעדאכט אין זיין באריכט פאר דער אלגעמיינער נאציאָנאלער עקזעקוטיווע. מיר ווילן זיך אויסשליסלעך אָפּשטעלן אף דער לאַגע פון די אידישע מאַסן אין די פאר־שיידענע לענדער, א לאַגע, וועלכע איז מיט דער וואקסנדיקער רעאקציע גע־וואָרן שטארק פארערגערט. ביידע שארפן פון דער בלוטיקער שווערד פון מיטלאלטער דראָען אונדזערע פאָלק־מאַסן — פון איין זייט דער פאשיזם, פון דער צווייטער — דער־מיט־אים־וואקסנדיקער חיהשער אנטיסעמיטיזם. א דראָענדיק בילד שטעלט מיט זיך פאר דאָס לעבן פון די אידישע מאַסן היינט צו טאָג.

דייטשלאַנד

שוין איבער 5 יאָר, אז היטלער פארפאָלגט אפן ברוטאלסטן אופן די אידן פון דייטשלאַנד. זיין ציל איז פולשטענדיק אויסצוראָטן די אידישע מאַסן. פון די 600,000 אידן, וואָס דייטשלאַנד האָט פארמאָגט איידער היטלער

איז געקומען צו דער מאַכט, זיינען איצט געבליבן ארום א העלפט, און באריכטן פון דאָרטן דערציילן, אז אין 5 יאָר ארום וועט דייטשלאַנד פארמאָגן בלויז אידן זקנים.

די אידן אין דייטשלאַנד שטייען אויס די נידעריקסטע באַליידיקונגען. עס איז גענוג א קוק צו טאָן אַף איינעם פון די איצטיקע דייטשע לערן־ביכער, כדי צו באַגרייפן זייערע שרעקלעכע גייסטיקן ליידן, די גרויזאַמע פאַר־פאָלגונגען וואָס זיי דארפן טאָג־טעגלעך אויסשטיין. וואָס פאַר א מין העסלעכע בילדער עס ווערן דאָרט געגעבן פון די אידן, וואָס פאַר א נידערטרעכטיקע אויסטייטשונגען און וואָס פאַר א שוידערלעכע בילבולים דאָרט ווערן געמאַכט אַפן אידישן פאָלק!

דער נאַציזם באַנוגנט זיך ניט מיט זיינע מערדערישע פאַרברעכנס קעגן די אידן אין דייטשלאַנד אליין. ער האָט זיך געשטעלט פאַר אַן אויפגאַבע צו אָרגאַניזירן אַן אַנטיסעמיטישן אינטערנאַציאָנאַל אין אַלע לענדער. היטלער גיט אויס מיליאָנען דאָלאַר אריינצובערענגען זיין גיפטיקע פּראָפּאַגאַנדע אין יעדן איינציקן לאַנד אין דער וועלט. ניט קענענדיק לייזן די שווערע פּראָב־לעמען פון די מאַסן אין דייטשלאַנד, ניט קענענדיק זיי געבן גענוג עסן צו דער זאַט, ארונטערדריקנדיק זייער לעבנס־סטאַנדארד נידעריקער און נידע־ריקער, זוכט היטלער אויפצורייצן די פּאַטריאָטיש־שאָווינישטישע געפילן, אַלס א צוגרייטונג צו א נייער שווידערלעכער וועלט־מלחמה, און גלייכצייטיק דערמיט זוכט ער אויפצורייצן די נידעריקסטע אינסטינקטן פון די דייטשע מאַסן קעגן די אידן, נוצנדיק די אַלטע אַנטיסעמיטישע תורה, אז אין אַלע צרות און אין אַלע ליידן פון די מאַסן זיינען שולדיק די אידן.

עסטרייך

עס איז בלויז געציילטע חדשים זינט היטלער האָט איינגעשלונגען עסט־רייך און די קרבנות פון די אידישע מאַסן דערגרייכן שוין אין די טויזנטער. די נייעס וואָס קומט אָן יעדן טאָג פון עסטרייך דערציילט וועגן הונדערטער „זעלבסטמאָרדן". נאָך צען מאָל מער ווערן באַגאַנגען קאַלבלוטיקע מערדערייען פון די פאַשיסטישע הינט. טויזנטער אידן קלאַפּן אָפּ די טירן פון דעם פּוילישן, אַמעריקאַנעם און אַנדערע קאָנסולאַטן, זוכנדיק זיך ארויסצורייסן פון דעם שרעקלעכן גיהנום. צענדליקער אידישע געלערנטע—צווישן זיי טייל פירנדיקע וועלט־געלערנטע — זיינען ארעסטירט אָדער דערמאָרדעט געוואָרן. אויסראָטונג, דערנידעריקונג, פיזישער און גייסטיקער מאָרד, ברוטאַלער חורבן — אָט דאָס איז דער גורל פון די אידישע מאַסן אונטערן מערדערלעכן היטלער־קנאַפּל.

רומעניע

שווער איז געווען די לאַגע פון די רומענישע אידן אויך פאַר די

געשעענישן אין די לעצטע עטלעכע חדשים. אָבער נאָך שווערער און ביטערער איז דאָס לעבן פון די אידן אין רומעניע איצט, שוין אפילו נאָכדעם ווי די טרויעריק־באַרימטע גאָגאַ־רעגירונג, וועלכע האָט בנוגע די אידן איבערגענומען די אַנטיסעמיטישע היטלער־פּראָגראַם, איז געפאַלן. די קעניגלעכע דיקטאַטור, וואָס איז איינגעפירט געוואָרן נאָך דעם ווי די גאָגאַ־רעגירונג איז אַרונטער־געזעצט געוואָרן, איז געווען אַ מאָמענט פון פרייד פאַר די אידן. ווייַ צו אַזאַ פרייד! דער אונטערשייד ליגט אפשר אין דעם, וואָס באַ דער גאָגאַ־רעגירונג איז די אויסראָטונג פון די אידן געווען עפנטלעך און דירעקט און באַ דער איצטיקער רעגירונג איז די אויסראָטונג אַ מער באַהאַלטענע און ניט אַזוי אָפן ברוטאַל. אָבער וועזנטלעך האָט זיך זייער ווינציק געביטן די לאַגע פון די אידן.

פּוילן

ערשט איינגאַנצן מיט 8 חדשים צוריק איז אונדז אויסגעקומען צו באַזוכן אייניקע צענטערן פון פּוילן: וואַרשע, ווילנע און בריסק. און מיר קענען זיך נאָך ניט באַפרייען פון דעם שרעקלעכן איינדרוק, וואָס עס האָט אַף אונדז געמאַכט דאָס טרויעריקע לעבן פון די אידישע מאַסן אין פּוילן. הונגער, דחקות, נויט פילן אָן די אידישע קוואַרטאַלן אין אַלע שטעט, וואָס מיר האָבן באַזוכט. בא דעם עלטערן דור נעמט מען סיסטעמאַטיש אָפּ זייער קלעגלעכע חיונה, וואָס זיי האָבן געהאַט ביז איצט. דער אינגערער דור האָט כמעט קיין אויסזיכטן ניט. די שענסטע אינסטיטוציע וואָס די פּוילישע אידן פאַרמאָגן, די וועלטלעכע קינדער־שולן, ווערן איינציקווייז אומגעבראַכט פון דער מאַכט. פון 140 שולן זיינען געבליבן בלויז 80, און אַ גרויסער טייל פון זיי לעבט אונטער דער שטענדיקער מורא, אַז היינט־מאָרגן וועט מען זיי צומאַכן. דער אַנטיסעמיטישער געשריי אין פּוילן, אַז די דריי מיליאָן אידן וואָס וואוינען דאָרט זיינען איבעריקע און אַז זיי זיינען די סיבה פון דער שלעכטער לאַגע אין לאַנד, איז בלויז אַ דעמאַגאָגישער אויסרייד פאַר דער שווערער עקאָ־נאָמישער לאַגע פון די פּוילישע מאַסן בכלל. דאָס נוצן די פּוילישע פאַשיסטן די באַרימטע אַנטיסעמיטישע „טעאָריע", אַז די אידן זיינען שולדיק אין דעם וואָס די פּויערים האָבן קיין ערד ניט, די אידן זיינען שולדיק אין דעם, וואָס עס הערשט אָרעמקייט און דחקות אין פּוילן. עס איז ניט גרינג דאָס לעבן פון די מאַסן אין פּוילן. אָבער נאָך שווערער און נאָך ערגער איז דאָס לעבן פון די אידישע מאַסן. די טאָג־טעגלעכע אָנפאַלן אַף אידן אין די גאַסן, די מורא אַרויסצוגיין נאָך 9 אַזייגער באַנאַכט אויסער די אידישע געגנטן, דאָס צומאַכן ביבליאָטעקן, שולן און אַנדערע קולטור־אינסטיטוציעס, די טיילווייזע דורכפירונג פון די באַרימטע געטאָ־בענק — ווען מען גיט־צו דאָס אַלץ צו דער שרעקלעכער עקאָנאָמישער לאַגע פון די אידן אין פּוילן, איז דאָס בילד פאַרפילט.

ניט קוקנדיק אַף זייער שווערער לאַגע פירן אָבער אָן די אידישע מאַסן אין

פּוילן אַן עקשנותדיקן קאַמף איינצוהאַלטן זייערע קולטור־אינסטיטוציעס. נאָך דער שווערער לאַגע, וואָס מיר האָבן דאָרטן געזען, האָבן אונדז געפרייט די דערמוטיקנדיקע ווערטער, וואָס מיר האָבן געהערט פון אַ גרויסן טייל אידישע קולטור־טוער און פירער אין דער ארבעטער־באַוועגונג. דאָס זיינען ניט געווען קיין ווערטער פון פאַרצווייפלונג, נאָר האָפענונגפולע ווערטער, וואָס האָבן אויסגעדריקט די גרייטקייט צום קאַמף צו פאַרטיידיקן די אידישע קולטור, דאָס אידישע לעבן, דעם פאַרלאַנג פאַרצוזעצן דעם בויאונג־פּראָצעס אַף אַלע געביטן אינעם אידישן לעבן. אין פאָדערגרונט פון דעם קאַמף שטייט דער אידישער ארבעטער. פאַראייניקט און פאַרבונדן מיטן פּוילישן ארבעטער, מיט די פּוילישע מאַסן, זוכט ער ניט נאָר צו פאַרטיידיקן זיין היינט, נאָר אויך אויסצוקעמפן און צו בויען פאַר זיך אַ פרייען מאָרגן.

די לאַגע פון די אידן אין אַ גאַנצער ריי האַלב־פאַשיסטישע לענדער איז ניט בעסער ווי די לאַגע פון די אידן אין פּוילן און אין רומעניע. דאָס וואָס מיר האָבן געזאָגט וועגן פּוילן און רומעניע קען אָנגעווענדט ווערן אויך אַף לאַטוויע און ליטע.

פּאַלעסטינע

ווי לעבט זיך די אידן אין פּאַלעסטינע? וואָס איז זייער עקאָנאָמישע לאַגע? וואָס זיינען די רעזולטאַטן פון דער ציוניסטישער פּאָליטיק? אַז די לאַגע פון די אידן אין פּאַלעסטינע איז אַ טרויעריקע, דאָס איז אונדז אַלעמען לאַנג באַקאַנט. מיר ווילן אָבער דאָ איבערגעבן אַן אויסצוג פון אַן ארטיקל אין „טאָג פון 1טן אַפּריל, 1938. דער ארטיקל איז געשריבן פון אַ הייסן איבערגעגעבענעם פריינט פון ציוניזם, אַ פּועלי־ציוניסט, ב. אָסטראָווסקי, וועלכער געפינט זיך אין פּאַלעסטינע:

„ווי לעבט זיך איצט אין ארץ ישראל?
„שלעכט, קריזיס.

„די אימיגראַציע, באַזונדערס די אַזוי־צו־זאָגן קאַפּיטאַליסטישע אימיגראַציע, וואָס האָט געהאַלטן אין איין פליסן פאַר די לעצטע עטלעכע יאָר, ביז אַפּריל, 1936, אָט־די אימיגראַציע, וואָס איז פאַר די לעצטע עטלעכע יאָרן געווען אַזוי רירעוודיק און שעפעריש, איז צוליב דער אומזיכערער פּאָליטישער לאַגע, אין איר גרעסטן טייל, אָפּגעשטעלט געוואָרן.

„עס קומען אויך ניט, צוליב די זעלביקע סיבות, קיין טוריסטן, הייזער ווערן ניט געבויט מיטן זעלביקן אימפּעט ווי פריער, די אינ־דוסטריע איז כמעט ווי פּאַראַליזירט, דאָס דאָרף האָט ניט וואו צו פאַר־קויפן דעם צוואוואוקס פון די פּראָדוקטן.

„אויסער די יעניקע, וואָס האָבן זייערע שטענדיקע ארבעט־פּלעצער,

ווערט די צוגעקומענע און סעזאָנע ארבעט פארטיילט אומעטום, סיי אין דאָרף און סיי אין שטאָט, צווישן אַלע ארבעטלאָזע. עס איז דעריבער אין ארץ ישראל ניט מעגלעך, אז ווער עס איז זאָל זיין איינגאנצן ארבעט־לאָז. אָבער נאָך דער פארטיילונג קומט אויס, אז מען ארבעט 2 אָדער 3 טעג אַ וואָך און די וועכנטלעכע פארדינסטן גרייכן קוים די סומע פון 3 דאָלאר בערך — דערפון דירה־געלט, אַ שוך און אַ קלייד, אויב ניט פאר זיך, איז לפחות פארן קינד.

„דערעסט מען ניט, אָדער מען עסט ברויט בצמצום; עסט מען אַ שטיקל פלייש משבת לשבת, און זעלטן ווען מען קען נאָך דערצו אָפּשפּאָרן פאר אַ גלאָז מילך און אַן איי פארן קינד.

„דער סך־הכל איז זייער אַ קורצער — די לאַגע איז אַ שווערע. דעם קריזיס פילט יעדער איינער און אומעטום, סיי אין דאָרף און סיי אין שטאָט, סיי אין צפון און סיי אין דרום...״

מיר האָבן געבראַכט אָט־דעם לענגערן אויסצוג פון ב. אָסטראָווסקין, כדי מיר זאָלן קענען זען וואָס אַ פריינט פון ציוניזם זאָגט. וואָלטן מיר גע־זאָגט די זעלבע ווערטער, וואָלטן אונדז די ציוניסטן פאַרשריגן אַלס שונאי־ישראל, אַלס די וואָס טראַכטן אויס בלבולים אַף די אידן אין פּאַלעסטינע. אויסער דער שלעכטער עקאָנאָמישער לאַגע אין פּאַלעסטינע טאָר מען אויך ניט פאַרגעסן די אומזיכערע פּאָליטישע לאַגע, אַ לאַגע וואָס שמעקט מיט פולווער. מען טאָר ניט פאַרגעסן דעם אומאויפהערלעכן קאַמף, וואָס גייט אָן טאָג־טעגלעך און וואָס האָט שוין געקאָסט טויזנטער קרבנות.

ווער איז פאַראַנטוואָרטלעך פאר אָט־דער לאַגע אין פּאַלעסטינע? אַף דעם קענען ניט זיין קיין צוויי ענטפערס: שולדיק איז די שעדלעכע פּאָליטיק פונעם בריטישן אימפּעריאַליזם, וואָס ווערט אונטערשטיצט פון דער ציוניסטי־שער אָרגאַניזאַציע. די פּאָליטיק פונעם ענגלישן אימפּעריאַליזם איז אונדז שוין לאַנג באַקאַנט: דאָס איז די פּאָליטיק פון צעטייל און הערש. און ווייל דער ציוניזם איז געוואָרן דער עק פונעם ענגלישן אימפּעריאַליזם, האָט ער אַזוי־אַרום געבראַכט צו דעם, אַז די אַראַבישע מאַסן זאָלן אָפּטמאָל זען זייער שונא אין די אידישע מאַסן אין פּאַלעסטינע, אָנשטאָט אין דער בריטישער אימ־פּעריאַליסטישער פּאָליטיק מיט אירע אַראַבישע און ציוניסטישע אונטער־שטופּער, און אויסלאָזן זייערע ביטערע געפילן צו זייערע קעפּ. אָנשטאָט צו דערגרייכן אייניקייט מיט די אַראַבישע מאַסן, אָנשטאָט צו טאָן וואָס איז נאָר מעגלעך צו ברענגען צו אַ פאַרשטענדיקונג צווישן די אידן און אַראַבער, צו ברענגען האַרמאָניע און שלום, האָט די ציוניסטישע פּאָליטיק אַנטאַגאָני־זירט די אַראַבישע מאַסן און זיי אַוועקגעשטעלט קעגן די אידישע מאַסן. עס פאַרשטייט זיך, אַז צו דעם האָבן צוגעהאָלפן די אַראַבישע בורזשואַזע נאַציאָנאַליסטן, וואָס האָבן געקערעוועט דעם געזונטן אַנטי־אימפּעריאַליס־

טישן, אנטי־בריטישן סענטימענט בא די אראבישע מאסן, זייער פארלאנג זיך צו באפרייען פון ענגלישן יאך, אין א שעדלעכער ריכטונג — קעגן די אידישע מאסן.

און צוליב דעם, וואס מיר זיינען ניט געווען איינשטימיק מיט דער פאליטיק פון דער ציוניסטישער באוועגונג, האבן די ציוניסטן אונדז דער־קלערט א מלחמה אף לעבן און טויט. זיי האבן מיט אונדז ניט געפירט קיין אידעאלאגישן קאמף. אזא קאמף האבן זיי ניט געוואלט פירן. זיי האבן אף אונדז אנגעווארפן שרעקלעך־שעדלעכע בלבולים, אז מיר האבן אונטערשטיצט די אנפאלן אף אידן. זיי האבן געדענקט, אז זיי וועלן אונדז דורך דעם איזאלירן פונעם אידישן לעבן. עס איז זיי אבער ניט געלונגען. פון דער טריבונע פון אונדזער פערטן צוזאמענפאר ווייזן מיר מיט פאראכטונג צוריק אט־דעם שעדלעכן בלבול. מיר דערקלערן, אז די אינטערעסן פון די אידישע מאסן אין פאלעסטינע זיינען אונדז פונקט אזוי טייער ווי די אינטערעסן פון די אידן אין פוילן, אין רומעניע און אין אנדערע לענדער. און טאקע דערפאר, ווייל די אינטערעסן פון די אידישע מאסן אין פאלעסטינע זיינען אונדז טייער, קענען מיר ניט צושטימען צו דער שעדלעכער פאליטיק פון דער אלוועלטלעכער ציוניסטישער ארגאניזאציע, א פאליטיק, וואס איז ניט נאר קעגן די אינטערעסן פון די אידן אין פאלעסטינע, נאר קעגן די אינ־טערעסן פון די אידן אין אלע לענדער.

זיי וואגן אונדז אויפצואווארפן, אז אונדז גייען ניט אן די אינ־טערעסן פון די אידישע מאסן. זיי ווייסן זייער גוט, אז א צאל פון די בעסטע זין פון ארדן פארגיסן איצט זייער בלוט אף די שלאכטפעלדער פון שפאניע, אין קאמף קעגן פאשיזם, וועלכער איז דער ביטערסטער שונא פון די אידישע מאסן. זיי קעמפן ניט בלויז פאר די שפאנישע מאסן, נאר פאר די אידישע מאסן איבער גאר דער וועלט. א גרויסער טייל פון די מיטגלידער פון אונדזער ארדן האבן פארטיידיקט די לעבנס, דאס האב און גוטס פון די אידן אין דער צייט פון די צארישע פאגראמען. זיי זיינען געווען גרייט אוועקצוגעבן זייער לעבן צו פארטיידיקן די אידישע מאסן קעגן די בלוטיקע אנפאלן, און וועלן איצט אויך זיין גרייט זיך צו שטעלן קעגן דעם אנטיסעמיטיזם און פאשיזם, קעגן יעדן אנפאל אפן לעבן, אף דער זיכערקייט פון אונדזער פאלק. כאטש מיר גלויבן ניט אין די ציוניסטישע אידעאלן און אין דער ציוניסטישער פאליטיק, האלטן מיר זיך אבער פאר איבערגעגעבענע און געטרייע זין פון די אידישע פאלק־מאסן. ווער האט געשאפן און אנגעהאלטן די אידישע פאלקס־קולטור? ווער שאפט די אידישע ליטעראטור? ווער היט אף און פלעגט אונדזער פאלקס־שפראך אידיש? מיר, די אידישע ארבעטער און פאלק־מאסן, פארקניפט און פאר־בונדן מיט דעם אידישן לעבן, פון היינט און פון נעכטן, האלטן אן די הערראאישע טראדיציעס פון דער אידישער געשיכטע און גייען — ניט צוריק, צום עבר! — נאר פאראויס, צו א בעסערער, מער ליכטיקער וועלט.

דער אינטערנאציאנאלער ארבעטער ארדן דערקלערט נאכאמאל, אז בלויז א געענדערטע פאליטיק, בלויז א שלום צווישן די אידישע און אראבישע

מאסן, וועט פארזיכערן און העלפן דעם אידישן ישוב אין לאנד, דאס אידישע לעבן, וואס די ערלעכע הארעפאשנע אידישע מאסן אין פאלעסטינע האבן פאר זיך געבויט.

סאוועטן־פארבאנד

ווי א ליכטיקער זייל אין דעם חושך שיינט ארויס דאס לעבן פון די אידישע מאסן אין סאוועטן־פארבאנד. בלויז מיט עטלעכע און צוואנציק יאר צוריק האט אין דעם לאנד געהערשט דער צאריזם. דער פאגראם איז דארט געווען א טאג־טעגלעכער טרויעריקער שאטן פון אידישן לעבן. געדענקען מיר דען ניט ווי דאס אידישע לעבן איז געווען הפקר? קענען מיר דען פארגעסן דעם אייזערנעם רינג ארום דער בארימטער טשערטא, וואו די ברייטע אידישע מאסן זיינען געשטיקט געווארן? קענען מיר דען פארגעסן זייער ביטערע עקאנאמישע לאגע, זייער רעכטלאזיקייט?

און היינט, מיט קארגע 21 יאר שפעטער, האט די סאוועטן־רעגירונג, די רעגירונג פון די ארבעטער און פויערים ניט נאר אפגעשאפט אלע גזירות קעגן אידן, נאר זי האט זיי געמאכט גלייכבארעכטיקט מיט אלע פעלקער, האט דערקלערט אנטיסעמיטיזם און כוליגאנסטווע אויסערן געזעץ, האט געעפנט די טויערן פון אלע בילדונג־אנשטאלטן, פון אלע זאוואדן און פאבריקן, האט אויסגעגעבן און גיט אוים מיליאנען דאלאר אף העלפן אויפבויען דאס אידישע קולטור־לעבן. טויזנטער קינדער־שולן עקזיסטירן אין דער אידישער שפראך, אין זיי לערנען צענדליקער טויזנטער קינדער. הונדערטער טויזנטער דאלאר גיט אוים די רעגירונג פון לאנד, כדי ארויסצוגעבן לערן־ביכער און לייען־ביכער, סיי פאר קינדער און סיי פאר דערוואקסענע.

מיט צען יאר צוריק האט די סאוועטן־רעגירונג אפגעטיילט א שטיק לאנד, בירא־בידזשאן, מיטן צוועק צו באזעצן דארטן א גרויסע צאל אידן. און מיט דריי יאר צוריק איז בירא־בידזשאן דערקלערט געווארן פאר א אידישער אויטאנאמער געגנט. אין פארלויף פון די 10 יאר צייט האבן 30,000 אידן זיך באזעצט אין בירא־בידזשאן. ניט קוקנדיק אף דעם וואס די ערשטע 10 יאר זיינען געווען די שווערסטע פיאנערן־יארן, ווען מען האט געדארפט אויפבויען דאס לאנד, איז דאך אויסגעוואקסן א פארצווייגטע אינדוסטריע. אין די 5 ראיאנען פון בירא־בידזשאן געפינען זיך ארום 4 צענדליק אינ־דוסטריעלע קאאפעראטיוון, וואס שפילן זייער א וויכטיקע ראל אין דעם ווירטשאפטלעכן לעבן פון געגנט.

די אלגעמיינע פראדוקציע פון די קאאפעראטיווע ארטעלן אין 1937 האט דערגרייכט 15 מיליאן רובל. דאס איז א פארגרעסערונג פון 150 פראצענט אין פארגלייך מיטן פריערדיקן יאר. בירא־בידזשאן קען זיך בארימען מיט פיל שלאגלער, סטאכאנאווצעס, סיי אפן אינדוסטריעלן, סיי אפן אגרי־קולטורעלן געביט.

אויך אפן קולטורעלן געביט האט זיך בירא־בידזשאן פיל אנטוויקלט. אין יאר 1927 זיינען דארט געווען 57 שולן מיט 4,794 שילער. אין 1937 זיינען שוין געווען 113 שולן מיט 15,914 שילער, מיט א לערער־קאלעקטיוו

פון איבער 700. ביראָ־בידזשאַן פאַרמאָגט צוויי טעגלעכע צייטונגען און 5 געגנט־אויסגאַבן. עס דערשיינט אַ דריי־חדשימדיקער זשורנאַל „פאַרפּאָסט". ביראָ־בידזשאַן פאַרמאָגט אויך אַ אידיש מלוכה־טעאַטער, אַ צאָל מואוויס, א. אַז. וו.

רעדנדיק וועגן די דערגרייכונגען פון ביראָ־בידזשאַן דאַרפן מיר נעמען אין אַכט די רויקייט פון דעם לאַנד און די שווערע באַדינגונגען אונטער וועלכע עס איז אויסגעקומען די ערשטע אימיגראַנטן דאָרט צו אַרבעטן. מיר דאַרפן אויך געדענקען, אַז אַ טייל זיינען ניט געווען צוגעפּאַסט פאַר פּיאָנערן־אַרבעט; און ווען מען געדענקט נאָך די שעדיקעריי פון די סאַבאָטאַזשניקעס, די פאַררעטער — די טראָצקיסטן און בוכאַרינסטן, סיי אין דער בויאונג פון דעם לאַנד, סיי אין דעם אויסוואַל און אין דער אויפנאַמע פון די אימי־גראַנטן, קען מען ערשט פאַרשטיין, אַז די אויפטואונגען אין ביראָ־בידזשאַן זיינען באמת גלענצנדע, וואָס דאַרפן באַגריסט ווערן. איך באַנוץ זיך טאַקע מיט דער טריבונע פון אונדזער צוזאַמענפאָר, אין דעם נאָמען פון אונדזער נאַציאָנאַלער עקזעקוטיווע, פון אונדזער גאַנצער אידישער סעקציע איבער־צושיקן אַ הייסן חברשן גרוס צו די טוער און בויער פון ביראָ־בידזשאַן, צו דער סאָוועטן־רעגירונג, וועלכע האָט מעגלעך געמאַכט די ביז־איצטיקע דערגרייכונגען.

ביראָ־בידזשאַן, און די לאַגע פון די אידן אין אַנדערע טיילן פון סאָוועטן־פאַרבאַנד, זיינען אַ גלענצנדער ביישפּיל ווי אַזוי עס קען געלייזט ווערן די נאַציאָנאַלע פראַגע, ווי אַזוי צענדליקער פעלקער קענען לעבן ברידערלעך אונטער איין דאַך, בויען זייערע אייגענע קולטורן און זייער אייגן לעבן.

פאַראייניקטע שטאַטן

אין די פאַראייניקטע שטאַטן געניסן די אידן פולשטענדיקע גלייכ־בארעכטיקונג מיט אַלע אַנדערע פעלקער. די אידישע מאַסן פאַרנעמען אַ וויכטיקע פּאָזיציע אינעם עקאָנאָמישן, פּאָליטישן און קולטורעלן לעבן דאָ אין לאַנד. די אידן ליידן פון דעם קריזיס, פון דער שווערער עקאָנאָמישער לאַגע, ניט דוקא אַלס אידן, נאָר צוגלייך מיט אַלע איינוואוינער פון לאַנד. אידן האָבן געגאָסן פון דעם העכערן לעבנס־סטאַנדאַרד, פּונקט ווי עס האָבן געגאָסן אַלע אַנדערע פעלקער אין די פאַראייניקטע שטאַטן.

פונדעסטוועגן דאַרפן מיר ניט פאַרמאַכן די אויגן אַף די וואַקסנדיקע כחות פון אַנטיסעמיטיזם, וואָס אַרבעטן האַנט אין האַנט מיט די פאַשיסטישע כחות דאָ אין לאַנד. מען טאָר אויך ניט פאַרזען די דיסקרימינאַציעס, וואָס האַלטן זיך אין איין פאַרמערן סיי אין פאַבריקן, סיי אין אָפיסעס, סיי אין די פּראָפעסיעס קעגן אידן. אין די לעצטע 5 יאָר, זינט היטלער איז געקומען צו דער מאַכט אין דייטשלאַנד, האָט ער אַריינגעוואָרפן מיליאָנען דאָלאַר פאַר זיין פאַשיסטישער און אַנטיסעמיטישער פּראָפּאַגאַנדע דאָ אין לאַנד און עס האָבן זיך מיט דער הילף פון די נאַציס פאַרמערט די צאָל אַנטיסעמיטישע אָרגאַניזאַציעס אין די פאַראייניקטע שטאַטן. עס זיינען איצט דאָ, ניט קיין

צענדליקער — נאָר הונדערטער — צייטונגען, וועלכע פאַרשפּרייטן דעם גיפטיקן סם פון פאַשיזם און אַנטיסעמיטיזם. די נאַצי־אָרגאַניזאַציעס אין די פאַראייניקטע שטאַטן זיינען די דירעקטע טרעגער און פאַרשפּרייטער פונעם אַנטיסעמיטיזם. און ווייל די אידן שפּילן זייער אַ וויכטיקע ראָל אין דעם עקאָנאָמישן, פּאָליטישן און קולטורעלן לעבן אין לאַנד, ווילן די אַנטיסעמיטן אויסנוצן אָט די דערשיינונג און אַף איר באַזירן זייער אַנטיסעמיטישע און פאַשיסטישע פּראָפּאַגאַנדע. די אידישע מאַסן דאַרפן דאָס זייער שטאַרק אינזינען האָבן. דאָס אידישע געזעלשאַפטלעכע לעבן, די אידישע אָרגאַניזאַציעס דאַרפן זיך באַצייטנס צוגרייטן צו באַקעמפן די פאַשיסטישע און אַנטיסעמיטישע כחות דאָ אין לאַנד.

דער לעצטער אַקט פון דער רוזוועלט־רעגירונג, דאָס וואָס זי איז געווען דער איניציאַטאָר, שיקנדיק אַ רוף צו 33 לענדער כדי צו העלפן די פאַרפאָלגטע אידן פון דייטשלאַנד און עסטרייך, איז אַן אַקט, וואָס דאַרף באַגריסט ווערן פון די אידישע מאַסן אין אַמעריקע. דאָס איז אַן אַקט, וואָס וועט ניט נאָר טיילווייז ברענגען די זייער נויטיקע הילף פאַר די ליידנדיקע אידן, נאָר דאָס איז אויך אַ קלאַפּ פאַר דעם פאַשיזם אין דייטשלאַנד, און די פאַשיסטישע כחות אין אַמעריקע.

קיין ספק ניט, אַז אָט־דער וויכטיקער אַקט פון דער אַמעריקאַנער רעגירונג איז געקומען טיילווייז אַ דאַנק דער אַרבעט פון דעם אַמעריקאַנעם אידישן קאָנגרעס, דעם אידישן אַרבעטער־קאָמיטעט און דעם אידישן פאָלקס־קאָמיטעט, וואָס האָבן דורכגעפירט אייניקע וויכטיקע אַקציעס אין די פאַר־אייניקטע שטאַטן, מאָביליזירנדיק די אידישע מאַסן און די פּראָגרעסיווע כחות דאָ אין לאַנד פאַר דער פאַרטיידיקונג פון די אידן אין די פאַשיסטישע לענדער. איז דען ניטאָ, אויב אַזוי, קיין גענוגנדיקער גרונט צו גלויבן, אַז ווען אָט־די דריי אָרגאַניזאַציעס וואָלטן געווען פאַראייניקט, וואָלטן פאָרגעשטעלט מיט זיך איין מעכטיקן כח, פאַרטרעטנדיק אַלע שיכטן פון די אידן אין אַמעריקע, וואָלט אָט־דער אַקט געקומען אַ סך פריער? אָט־דער איצטיקער אַקט פון דער רוזוועלט־רעגירונג ווייזט בלויז נאָכאַמאָל ווי דרינגענדיק עס איז אייניקייט צווישן די אידישע מאַסן.

II. די בויאונג פונעם פאָלקס-פראָנט צווישן די אידישע מאַסן

וואָס האָבן מיר דערגרייכט אַפן געביט פון פאַראייניקן די אידישע פאָלק־מאַסן אין אַמעריקע קעגן אַנטיסעמיטיזם און פאַשיזם זינט אונדזער לעצטער קאָנווענשאָן? וואָס פאַר אַ ראָל האָט דער אָרדן געשפּילט אין דעם קאַמף קעגן אַנטיסעמיטיזם און פאַר דער פאַרטיידיקונג פון אידישע רעכט איבער גאָר דער וועלט? ווי ווירקזאַם איז געווען אונדזער באַוועגונג קעגן פאַשיזם און אַנטיסעמיטיזם? לאָמיר זיך אָפּגעבן אַ גענויעם חשבון וועגן דעם.

גלייך נאָך אונדזער דריטן צוזאַמענפאָר, אין יוני 1935, האָבן זיך דער־טראָגן צו אונדז אין די פאַראייניקטע שטאַטן די שרעקלעכע ווייַ־געשרייען פון די אידן אין דייטשלאַנד, וואָס האָבן זיך געצאַפּלט אונטער דער היטלער־פויסט. אין דעם אידישן געזעלשאַפטלעכן לעבן אין אַמעריקע האָבן זיך אָנגעהויבן הערן שטימען, אַז מען דאַרף עפּעס טאָן, אַז דער פאַראייניקטער פּראָטעסט פון די 4 מיליאָן אידן אין די פאַראייניקטע שטאַטן זאָל דערהערט ווערן אין דייטשלאַנד. די אַנטי־נאַצי פעדעראַציע האָט דעריבער אָנפאַנג יולי גערופן אַ קאָנפערענץ, צו וועלכער עס זיינען איינגעלאַדן געוואָרן אַ גרויסע צאָל נאַציאָנאַלע קערפּערשאַפטן, מיט דעם צוועק צו באַטראַכטן, וואָס עס קען געטאָן ווערן אין איצטיקן מאָמענט פאַר דער פאַרטיידיקונג פון די אידן אין דייטשלאַנד. דער אַמעריקאַנער אידישער קאָנגרעס האָט געשיקט אַ באַ־אָבאַכטער צו דער קאָנפערענץ און האָט אויך דורך אַ צושריפט דערקלערט, אַז ער פאַררופט דעם 22טן יולי אַ קאָנפערענץ פון אַלע אידישע אָרגאַני־זאַציעס פאַר דעם זעלבן צוועק אין פּענסילווייניע האָטעל און וועט דעריבער זיך ניט באַטייליקן אין דער אַנטי־נאַצי קאָנפערענץ.

אונדזערע אָרדן־פאַרטרעטער האָבן דאַן פאָרגעשלאָגן, אַז די אַנטי־נאַצי קאָנפערענץ זאָל ענטפערן דעם אַמעריקאַנעם אידישן קאָנגרעס, אַז מיר זיינען ווייליק צו באַטייליקן זיך אין דער קאָנפערענץ וואָס ער רופט, ווייל מיר האַלטן, אַז אין איצטיקן מאָמענט טאָרן די כחות ניט צעטיילט ווערן און מיר שלאָגן פאָר, אַז דער אַמעריקאַנער קאָנגרעס זאָל איינלאַדן אַלע אידישע אָרגאַני־זאַציעס, אַריינגערעכנט דעם אידישן אַרבעטער־קאָמיטעט, כדי עס זאָל קענען דורכגעפירט ווערן אַן אַקציע, וואָס זאָל אָפּקליינגען אין אַמעריקע און איבער דער גאַנצער וועלט.

דער אַמעריקאַנער קאָנגרעס האָט אָנגענומען דעם פאָרשלאָג פון דער אַנטי־נאַצי קאָנפערענץ. די קאָנפערענץ אין פּענסילווייניע האָטעל איז געווען איינע פון די גרעסטע אין דער געשיכטע. איבער 2,000 דעלעגאַטן פון אַלע ריכטונגען און שיכטן פון אידישן פאָלק זיינען דאָרט געווען פאַרטראָטן. ליידער איז בא דער קאָנפערענץ פאָרגעקומען אַן אומאַנגענעמער אינצידענט, וואָס האָט געדראָעט אָפּצוברעכן די קאָנפערענץ, און וועלכן די רעאַקציאָנערע עלעמענטן, וואָס זיינען אַלעמאָל געווען קעגן פאַראייניקטער אַקציע, האָבן געזוכט מיט אַלע כחות אויפצובלאָזן, כדי ניט צו דערלאָזן צו אַ פאַראייניקטן פראָנט.

דאָס וואָס די רעאַקציאָנערע עלעמענטן האָבן ניט דערגרייכט אין פּענ־סילווייניע האָטעל גופא האָבן זיי געזוכט צו דערגרייכן נאָך דער קאָנפערענץ: זיי האָבן ניט דערלאָזט, אַז די באַשלוסן פון דער קאָנפערענץ זאָלן דורכ־געפירט ווערן.

דער אינטערנאַציאָנאַלער אַרבעטער אָרדן, צוזאַמען מיט אַ גאַנצער ריי אַנדערע אָרגאַניזאַציעס, האָט געטאָן אַלץ כדי געטריי צו פאַרווירקלעכן די באַשלוסן פון יענער קאָנפערענץ אין לעבן. עס זיינען אָרגאַניזירט געוואָרן

אייניקע זייער דערפאָלגרייכע דעמאָנסטראַציעס פאַר די דייטשע קאָנסולאַטן. מיר האָבן דורכגעפירט מאַסן־פּיקעטינג פאַר אַ גאַנצער ריי געשעפטן, וועלכע האָבן פאַרקויפט דייטשע סחורות. מיר האָבן אָנטיילגענומען אין דעם פאַקל־פּאַראַד אין ניו יאָרק, אין וועלכן עס האָבן זיך באַטייליקט טויזנטער און וואָס האָט געלאָזן אַ טיפן איינדרוק. עס פאַרשטייט זיך, אַז אָט־די אַקציעס וואָלטן געווען פיל ווירקזאַמער ווען זיי וואָלטן דורכגעפירט געוואָרן פון אַלע אָרגאַניזאַציעס, וואָס האָבן זיך באַטייליקט אין דער פּענסילוויניע־קאָנפערענץ.

ערשטער אַלוועלטלעכער אידישער קאָנגרעס

אין אָנפאַנג יאָר 1936 איז באַוואוסט געוואָרן אין די פאַראייניקטע שטאַטן, אַז דער פּראָוויזאָרישער קאָמיטעט פון דעם אַלוועלטלעכן אידישן קאָנגרעס, וואָס געפינט זיך אין פּאַריז, קלייבט זיך ענדלעך צוזאַמענצורופן דעם ערשטן אַלוועלטלעכן אידישן קאָנגרעס אין זשענעווע אַף זומער פון 1936. דער רוף פון קאָמיטעט האָט פאָרמולירט די פאָלגנדע פּראָגראַם פאַר דעם קאָנגרעס:

1. צו באַשיצן די ציווילע, פּאָליטישע, עקאָנאָמישע און רעליגיעזע רעכט פון די אידן אין די לענדער, וואו די רעכט ווערן באַ זיי צוגענומען.
2. צו קאָאָפּערירן מיט אַנדערע אידישע קערפּערשאַפטן פאַר דער פאַר־טיידיקונג פון די נאַציאָנאַלע רעכט פון די אידן אין די לענדער וואו די רעכט ווערן אָנערקענט אָדער וואו זיי זיינען אַ טייל פון געזעץ.
3. צו קעמפן פאַר גלייכהייט פאַר אידן אין אַלע לענדער און צו העלפן אין אַלע פאַלן פון אומגערעכטיקייט, שווערקייטן אָדער ליידן וואָס אידן מוזן אויסשטיין, דערפאַר ווייל מען נעמט באַ זיי צו זייערע לענאַלע רעכט.
4. צו קעמפן קעגן עקאָנאָמישער דיסקרימינאַציע קעגן אידן, סיי אין אַמעריקע און סיי אין אויסלאַנד, בייצוטראָגן צו דער עקאָנאָמישער און קולטורעלער אַנטוויקלונג פון אידישן לעבן דורך העלפן אין דער גרינדונג פון עקאָנאָמישע און קולטורעלע אינסטיטוציעס, וועלכע זאָלן דינען דעם צוועק.
5. צו קאָאָפּערירן מיט אידן אין אַנדערע לענדער צו אָרגאַניזירן אַן אַגענטור, וועלכע זאָל רעדן און האַנדלען אין די אינטערעסן פון גאַנצן אידישן פאָלק, צו שטיצן דעם קאָמיטעט פון אידישע דעלעגאַציעס און אַקציעס אין זשענעווע און אין אַנדערע ערטער און צו קאָאָפּערירן אין דער אָרגאַניזירונג פון אַ אידישן וועלט־קאָנגרעס אַף אַ דעמאָקראַטישער באַזע.

פון אָט־דער פּראָגראַם און פון די דערקלערונגען, וואָס זיינען אַרויס־געגעבן געוואָרן פון דעם אַלוועלטלעכן אידישן קאָנגרעס, און פון דעם אַמעריקאַנעם אידישן קאָנגרעס, האָט אויסגעזען, אַז זייערע פירער זיינען אַף אַן אמת פאַראינטערעסירט, אַז באַ דעם ערשטן אַלוועלטלעכן אידישן קאָנגרעס זאָלן זיין פאַרטראָטן אַלע שיכטן פון די אידן איבער דער גאַנצער וועלט. מיר ווילן זיך באַנוגענען מיט בלויז אַ קורצן אויסצוג פון אַן אַרטיקל פון דעם

פּרעזידענט פון דעם אַמעריקאַנעם אידישן קאָנגרעס, דר. סטיפען ווייז, אין דעם „טאָג" פון 7טן מאַי, 1936:

„דער צונויפקום פון אידן פון כלערליי שאַטירונגען און כלערליי פּאָליטישע איבערצייגונגען איז דער בעסטער ענטפער צו די שקרים פון די, וואָס טענהן אַז אַלע אידן זיינען אָדער קאָמוניסטן אָדער קאַפּיטאַליסטן. פאַראַן צווישן אידן אי קאָמוניסטן אי קאַפּיטאַליסטן, פּונקט ווי עס זיינען פאַראַן אידישע ליבעראַלן און אויך אידישע „ליבערטיליגערס". כל זמן אַ איד זאָגט ניט מיטן פולן מויל, אַז ער הערט אויף צו זיין אַ איד, קען ער זיך ניט אַרויסציען פון קרייז פון אידישן לעבן."

אינעם זעלבן נומער „טאָג" איז אויך פאַרעפנטלעכט געוואָרן אַ רוף צו די פּוילישע אידן פון דעם צייטווייליקן קאָמיטעט אין פּוילן. אין יענעם רוף ווערט צווישן אַנדערעס געזאָגט:

„דעריבער רופן מיר אַלע פּאָליטישע פּאַרטייען און אָרגאַניזאַציעס, אַלע סאָציאַלוויסנשאַפטלעכע אָרגאַניזאַציעס, אַלע גרופּן און קלאַסן זיך צו זאַמלען אַרום אידישן וועלט־קאָנגרעס, אַרום דעם אָרגאַן פון זעלבסטשוץ און פאַרטיידיקונג, פון אויפבוי און פּאָזיטיווער אַרבעט, פון קאַמף פאַר מענטשלעכע און נאַציאָנאַלע רעכט."

פון די אומצאָליקע אַנדערע אַרטיקלען האָט מען געקענט מיינען, אַז די פּראָגרעסיווע כחות אינעם אַלוועלטלעכן אידישן קאָנגרעס און אין אַמעריקאַנעם קאָנגרעס האָבן די אויבערהאַנט און אַז זיי וועלן אַף אַן אמת פאַרווירקלעכן די אידייע פון באַשאַפן אַ פאַראייניקטע קערפּערשאַפט פון די אידישע מאַסן. ליידער מוזן מיר אָבער היינט פעסטשטעלן, אַז ניט די פּראָגרעסיווע כחות אינעם אַמעריקאַנעם קאָנגרעס האָבן געזיגט, און אַלס רעזולטאַט פון דעם, האָט דער אַמעריקאַנער קאָנגרעס ניט צוגעלאָזן דעם אָרדן און אַ גאַנצע ריי אַנדערע נאַציאָנאַלע קערפּערשאַפטן צו דער וואַשינגטאָנער קאָנפערענץ, וואָס האָט געדאַרפט דערווייל דעלעגאַטן צום אַלוועלטלעכן אידישן קאָנגרעס.

די נאַציאָנאַלע עקזעקוטיווע פון דער אידישער סעקציע פון אָרדן האָט גענומען די איניציאַטיווע צוזאַמענצורופן אַ צאָל נאַציאָנאַלע אָרגאַניזאַציעס מיט דעם צוועק צו באַטראַכטן וואָס אונדזער ווייטערדיקע שטעלונג זאָל זיין. עס זיינען זיך צוזאַמענגעקומען דער דזשאָינט קאונסיל פון דער פאָריערס יוניאָן, דער פיינטערס דיסטריקט קאונסיל 9 פון ניו יאָרק, דער מוזיקאַלישער אַרבעטער־פאַרבאַנד, דער איקאָר, די נאַציאָנאַלע שול־קאָמיסיע פון אָרדן און זיי האָבן באַשלאָסן צו רופן אַ קאָנפערענץ פון אַלע אָרגאַניזאַציעס, וואָס זיינען ניט צוגעלאָזן געוואָרן צו דער וואַשינגטאָנער קאָנפערענץ פאַרן אַלוועלטלעכן אידישן קאָנגרעס. דער אָרדן איבערן גאַנצן לאַנד האָט געשפּילט זייער אַ וויכטיקע ראָל אין העלפן צוזאַמענברענגען די קאָנפערענץ, וואָס איז פאָרגעקומען אין יולי. באַ דער קאָנפערענץ זיינען געווען פאַרטראָטן 507 אָר־

גאַניזאַציעס, מיט אַ מיטגלידערשאַפט פון 133,769. די קאָנפערענץ האָט דער־ווײַלט אַ דעלעגאַציע צום אַלוועלטלעכן אידישן קאָנגרעס, אין וועלכער עס האָבן זיך אויך געפונען צוויי פאַרטרעטער פון אָרדן, די חברים ווײַנער און זאַלצמאַן.

בײַ דעם וועלט־קאָנגרעס גופא אין זשענעווע האָט זיך אָפּגעשפּיגלט אַ דראַמאַטישער קאַמף. אַ גרויסע צאָל פּראָגרעסיווע כחות האָבן געקעמפט ניט צו דערלאָזן, אַז אינעם איצטיקן שווערן מאָמענט אין לעבן פון אידישן פאָלק זאָל דער ערשטער אַלוועלטלעכער אידישער קאָנגרעס וואַגן אויסצושליסן דעלעגאַטן דערפאַר, ווײַל זיי האָבן אַן אַנדער שטאַנדפּונקט פון די ציוניסטן, וועלכע זײַנען געווען די הויפּט־פירער פונעם קאָנגרעס. אָבער לײדער זײַנען די פּראָגרעסיווע כחות געווען אַ מינאָריטעט. אמת, פון די 250 דעלעגאַטן האָבן זיך דאָך געפונען 21 וועלכע האָבן אָפן געשטימט קעגן דעם פאָרשלאָג ניט צוצולאָזן די 5 דעלעגאַטן פון די אַמעריקאַנער אַרבעטער און פאָלקס־אָרגאַניזאַציעס. נאָך וויכטיקער איז געווען דער פאַקט, וואָס איבער 70 דעלע־גאַטן האָבן זיך אָפּגעהאַלטן פון שטימען. אַלע האָבן געוואוסט, אַז די 70 האָבן ניט געוואָלט ברעכן דעם באַשלוס פון דעם קאָקוס פון די ציוניסטן, און האָבן זיך אונטערגעגעבן די סטראַשונקעס פון דער אַמעריקאַנער ציוניס־טישער דעלעגאַציע. אָבער דאָך האָבן זיי ניט געוואָלט גוטהייסן אָט־דעם שעדלעכן אַקט און האָבן זיך אָפּגעהאַלטן פון שטימען.

אונדזער דעלעגאַציע בײַם וועלט־קאָנגרעס איז געווען אַ ווירדיקע. זי האָט פאַרטראָטן ניט נאָר די 133 טויזנט אידן אין אַמעריקע וואָס האָבן זיי געשיקט, נאָר אָן ספק אויך הונדערטער טויזנטער אידן אין אַנדערע לענדער, וועלכע האָבן צוליב די מאַנעווערעס פונעם רעאַקציאָנערן פליגל פון דער ציוניס־טישער אָרגאַניזאַציע ניט געקענט זײַן פאַרטראָטן בײַ דעם אַלוועלטלעכן קאָנגרעס. אין דער דערקלערונג, וואָס אונדזערע 5 דעלעגאַטן האָבן אַרויס־געגעבן אַף מאָרגן, נאָך דעם ווי עס איז געפּאַסט געוואָרן דער באַשלוס זיי ניט צוצולאָזן — אַ דערקלערונג, וועלכע איז אָפּגעדרוקט געוואָרן אין צענדליקער צײַטונגען אין אַלע לענדער — האָט זיך געזאָגט:

„מיר האָבן געהאַט דאָס רעכט צו דערוואַרטן, אַז דער אידישער וועלט־קאָנגרעס וועט ניט האַנדלען אַזוי שעדלעך און אַזוי ענג פּאַרטײ־איש ווי עס האָט געהאַנדלט דער אַמעריקאַנער אידישער קאָנגרעס. לײדער האָבן מיר געהאַט אַ טעות. די זעלבע כחות, וואָס האָבן געטריבן צו אַ שפּאַלטונג און אַן אָפּשוואַכונג אין אַמעריקע, האָבן דאָמינירט אויך דעם שיקזאַל פון וועלט־קאָנגרעס.

„מיר זײַנען געקומען קײן זשענעווע האָפנדיק, אַז אונדזער פאָל איז בלויז אַ טרויעריקער אויסנאַם. דערוואוסט האָבן מיר זיך, אַז די זעלבע ענג־פּאַרטײַישע און דיסקרימינאַטאָרישע פּאָליטיק איז געטריבן געוואָרן פון די זעלבע עלעמענטן אין אַ רײַ אַנדערע לענדער. אָט־די פּאָליטיק האָט געמאַכט אוממעגלעך שוין פון סאַמע אָנהייב פאַר די וויכטיקע פאָלקס־אָרגאַניזאַציעס אין פראַנקרײַך אָנטײַלצונעמען אין

דער ארבעט פון קאָנגרעס. מיר האָבן קאָפּיעס פון שאַרפע פּראָטעסטן מצד וויכטיקע אידישע אָרגאַניזאַציעס פון ליטע, בעלגיע, בולגאַריע, ארגענטינע און נאָך אַנדערע לענדער קעגן אויסשליסונגען און דיס־קרימינאַציעס. אפילו דעם איינציקן דעלעגאַט פון אוראַגוואַי, דער איינציקער פון דעם וועלט־קאָנגרעס, וועלכער איז דערווייל געוואָרן דורך אמתע דעמאָקראַטישע וואַלן, האָט איר אויסגעשלאָסן דאָ אין זשענעווע, נאָר דערפאַר, ווייל איר האָט אים חושד געווען אין פּאָ־ליטישער ניט־כשרקייט."

פאַרענדיקט האָט זיך די דערקלערונג מיט אַ שטאָלצער און ווירדיקער פאָדערונג:

„מיר רופן אייך נאָכאַמאָל אַוועקצואַוואַרפן די ענג־פּאַרטייאיש־קייט. מיר פאָדערן פון אייך, אַז איר זאָלט שטעלן די אינטערעסן פון די אידישע פאָלק־מאַסן העכער ווי די אינטערעסן פון אַ פּאַרטיי. זאָל לעבן דער בריטסטער פאָלקס־פראָנט פאַר דער באַשיצונג פון די רעכט און לעבנס פון די אידן אין דער גאַנצער וועלט!"

די אָרגאַניזירונג פון פאָלקס־קאָמיטעט

ווען אונדזער דעלעגאַציע איז צוריקגעקומען קיין אַמעריקע און אָפּ־געגעבן באַריכטן אין די וויכטיקסטע צענטערן פון לאַנד, איז קלאָר געוואָרן, אַז אין די פאַראייניקטע שטאַטן דאַרף אויפגעבויט ווערן אַן אינסטרומענט, וואָס זאָל, פון איין זייט — ווייטער פּראָפּאַגאַנדירן די אידייע פון אַ גע־איניקטן כח, און פון דער צווייטער זייט — זעלבסטשטענדיק אָנפירן אַקציעס פאַר דער פאַרטיידיקונג פון די אידישע מאַסן אין אַלע לענדער.

עס איז דערפאַר באַשלאָסן געוואָרן צו אָרגאַניזירן דעם אידישן פאָלקס־קאָמיטעט, וועלכער איז עטאַבלירט געוואָרן אַלס אַ צייטווייליקע קערפּערשאַפט בא דער קאָנפערענץ פון 12טן יולי, 1936, ווען עס זיינען דערווייל געוואָרן די 5 דעלעגאַטן צום אַלוועלטלעכן אידישן קאָנגרעס אין זשענעווע.

די אָרגאַניזירונג פון דעם פאָלקס־קאָמיטעט איז געווען איינע פון די וויכטיקסטע געשעענישן אין דעם לעבן פון די אידן אין אַמעריקע. און עס פרייט אונדז היינט צו באַריכטן פאַר אייך, חברים דעלעגאַטן, אַז די נאַציאָ־נאַלע עקזעקוטיווע פון אָרדן, די שטאָט־קאָמיטעטן און די ברענטשעס האָבן געשפּילט זייער אַ גרויסע ראָל אין דער אויפבויאונג פונעם פאָלקס־קאָמיטעט. אין דער בערך קורצער צייט, וואָס דער פאָלקס־קאָמיטעט עקזיס־טירט, עטוואָס איבער אַ יאָר, האָט ער דורכגעפירט אַ צאָל זייער באַדייטנדיקע אַקציעס פאַר דער פאַרטיידיקונג פון די אידן אין דייטשלאַנד. ער האָט גע־זאַמלט צענדליקער טויזנטער אונטערשריפטן פאַר געזעצן, וואָס זאָלן פאַרווערן אַנטיסעמיטיזם אין אַמעריקע. דער מאַרש קיין וואַשינגטאָן, וואָס דער פאָלקס־קאָמיטעט האָט לעצטנס דורכגעפירט, האָט אויפגערודערט דאָס גאַנצע אידישע געזעלשאַפטלעכע לעבן, האָט באַוויזן צו ברענגען טויזנטער דעלעגאַטן קיין

וואשינגטאָן פון אַלע עקן פון לאַנד, פון אַלע ריכטונגען אין אידישן לעבן, אָנפאַנגענדיק פון בתי־מדרשים און ענדיקנדיק מיט פאַרטרעטער פון דער קאָמוניסטישער פּאַרטיי. דער מאַרש קיין וואשינגטאָן האָט געהאַט די ווירקונג. אַז די פירער פון דער רעגירונג האָבן צוגעזאָגט, אַז זיי וועלן העלפן מיט אַלץ וואָס זיי קענען נאָר צו באַשיצן די רעכט פון די אידן אין פּוילן.

דער לעצטער אייניקייט־קאָנגרעס, וואָס איז פאָרגעקומען דעם 12טן מערץ, 1938, איז געווען אַ צווייטער וויכטיקער שריט פאָרויס פאַר דער אויפבויונג פונעם פאָלקס־פראָנט אין די פאַראייניקטע שטאַטן. 963 אָר־גאַניזאַציעס, פאַרטרעטנדיק 262,436 אידן פון 32 שטעט און 14 שטאַטן, זיינען געווען פאַרטראָטן. אין אָט־דעם אייניקייט־קאָנגרעס האָבן זיך באַ־טייליקט יוניאָנס, ברענטשעס פון אָרדן, לאַנדסמאַנשאַפטן, סאָסייעטיס, קינדער־שולן, בתי־מדרשים, קולטור־אָרגאַניזאַציעס, איקאָר־צווייגן, ברענ־טשעס פון אַרבעטער־רינג און אַנדערע. אַ צאָל פּראָמינענטע סענאַטאָרן און קאָנגרעסלייט, וואָס שפּילן אַ באַדייטנדע ראָל אינעם פּאָליטישן לעבן אין אַמעריקע, זיינען אויפגעטראָטן. צענדליקער דעלעגאַטן פון גאַנצן לאַנד, פאַרטרעטער פון בתי־מדרשים, סאָסייעטיס, אַרבעטער־רינג ברענטשעס האָבן פעסטגעשטעלט, אַז די איינציקע קערפּערשאַפט, וואָס איז אַף דער וואַך פאַר די אידישע מאַסן, די איינציקע קערפּערשאַפט וואָס טרייבט אָפטמאָל סיי דעם אַמעריקאַנעם קאָנגרעס סיי דעם אַרבעטער־קאָמיטעט צו אַקציע, איז דער אידי־שער פאָלקס־קאָמיטעט.

דער ניי־דערוויילטער פאָלקס־קאָמיטעט האָט גלייך באַ זיין ערשטער זיצונג אונטערגענומען אַ ברייטע אַקציע פאַר די אידן אין עסטרייך און אין דייטשלאַנד. אַ ספּעציעלע דעלעגאַציע איז געשיקט געוואָרן צום לייבאָר־דעפּאַרטמענט און סטייט־דעפּאַרטמענט אין וואשינגטאָן אויפצונעמען די פראַגע וועגן דער מעגלעכקייט, אַז דער קאָנגרעס זאָל דורכפירן אַ ספּעציעלן געזעץ אָדער געמיינשאַפטלעכע רעזאָלוציע אַריינצולאָזן אַלע פּאָליטישע פאַר־פאָלגטע איבער דער קוואָטע. דאָס איז פאָרגעקומען אַ וואָך צייט איידער פּרעזידענט רוזוועלט איז אַרויסגעקומען מיט זיין וויכטיקן רוף צו העלפן די פאַרפאָלגטע אידן פון דייטשלאַנד און עסטרייך. דער אידישער פאָלקס־קאָמיטעט גרייט איצט צו אַ ספּעציעלע רעזאָלוציע, וואָס וועט די טעג פאָר־געבראַכט ווערן פאַרן קאָנגרעס און סענאַט. דער קאָמיטעט אָרגאַניזירט אַ ברייטע באַוועגונג איבערן גאַנצן לאַנד פון אַלע אידישע און ניט־אידישע פּראָגרעסיווע אָרגאַניזאַציעס צו העלפן אונטערשטיצן אָט־דעם וויכטיקן ביל פאַר די אידישע מאַסן.

חברים דעלעגאַטן: דערציילנדיק אייך אָט־דעם קאַפּיטל ווילן מיר נאָכאַמאָל אונטערשטרייכן, אַז ניט קוקנדיק אַף דעם וואָס מיר האָבן פאַרצייכנט זייער וויכטיקע דערגרייכונגען אַף דעם געביט, האָבן מיר אָבער נאָך זייער ווייט צו גיין. קיינער פון אונדזערע דעלעגאַטן, קיינער פון אונדזערע ברענטשעס טאָר זיך ניט באַנוגענען מיט דעם וואָס מיר האָבן ביז איצט דערגרייכט. אונדזער שטרעבונג צו פאַראייניקן דאָס אידישע געזעלשאַפטלעכע לעבן דאַרף און קען פאַרפילט ווערן. די אַרבעט פון בויען

א ברייטן אידישן פאָלק־פראָנט אינעם איצטיקן מאָמענט איז א פראַגע פון לעבן און טויט פאַר די אידישע מאַסן אין אַלע לענדער. עס איז א פראַגע פון לעבן און טויט פאַר די אידישע מאַסן אין די פאַראייניקטע שטאַטן. בלויז א פאַראייניקונג פון אַלע אידישע אָרגאַניזאַציעס מיט די ניט־אידישע פּראָגרעסיווע כחות אין די פאַראייניקטע שטאַטן וועט זיין בכח אָפּצושטעלן דעם וואוקס פון אַנטיסעמיטיזם.

מיר טאָרן ניט פאַרגעסן, אז כאָטש דער אידישער פאָלקס־קאָמיטעט איז אין משך פון זיין עקזיסטענץ שטאַרק אויסגעוואַקסן און נעמט אַרום איצט א גרויסע צאָל אידישע אַרבעטער־ און פאָלקס־אָרגאַניזאַציעס, דאַרף דאָך אונדזער אידישע סעקציע ווייטער, ווי ביז איצט, שפּילן א וויכטיקע ראָל באַם העלפן אויפבויען אָט די ברייטע פאָלקס־פּאָזיציע פאַר דער פאַרטיידיקונג פון אונדזערע רעכט און אונדזער לעבן. מיר רופן די ברענטשעס אַוועקצושטעלן די בויאונג פונעם פאָלקס־קאָמיטעט, דאָס דורכפירן די אַקציעס פון פאָלקס־קאָמיטעט אַלס זייער צענטראַלע אויפגאַבע נאָכן צוזאַמענפאָר. מיר זיינען געווען די אָרגאַניזאַציע, וועלכע האָט אויפגעהויבן די פאָן פון פאָלקס־פראָנט אינעם אידישן לעבן. לאָמיר ניט מיד ווערן ביז מיר וועלן אונדזער ציל פאַרווירקלעכן.

III. אייניקייט אין דער פראַטערנאַלער באַוועגונג

אונדזער פּאַליסי פון אייניקייט דרינגט אַרויס פון אונדזערע פּרינציפּן גופא, פון דעם סאַמע נאָמען „אינטערנאַציאָנאַלער אַרבעטער אָרדן". לאָמיר ניט פאַרגעסן, אז גלייך בא זיין גרינדונג האָט דער אָרדן אָנגעהויבן צו מאַכן פאַרזוכן צו פאַראייניקן זיך מיט אַנדערע אַרבעטער פראַטערנאַלע אָרגאַניזאַציעס, און אין די ערשטע דריי יאָר פון זיין עקזיסטענץ איז אים טאַקע געלונגען זיך צו פאַראייניקן מיט די אונגאַרישע, סלאָוואַקישע און רוסישע פראַטערנאַלע אָרגאַניזאַציעס. אין די לעצטע יאָרן איז אָבער די נויטווענדיקייט פאַר אייניקייט אין דער פראַטערנאַלער באַוועגונג געוואָרן פיל דרינגענדיקער ווי ווען עס איז פריער. די געפאַר פון פאַשיזם, מלחמה און אַנטיסעמיטיזם איז געוואָרן אַקטועל און דראָענדיק, און עס איז פאַר אונדז קלאָר געוואָרן, אז צווישן אונדז און די פינצטערע כחות, וואָס ווילן פאַרשקלאַפן און פאַרניכטן די מענטשהייט, גייט אָן א יאָג־געוועט, און אז כדי דער זיג זאָל זיין אַף אונדזער זייט מוזן מיר פאַראייניקן די אַרבעטער פראַטערנאַלע באַוועגונג וואָס שנעלער. מיר האָבן געמאַכט עטלעכע פאַרזוכן פאַר אייניקייט און פאַר פאַראייניקטע אַקציעס מיטן אַרבעטער־רינג, אָבער אָן דערפאָלג. אונדזער לעצטער צוזאַמענפאָר אין מאַי 1935 איז צופעליק אָפּגעהאַלטן געוואָרן אין דער זעלבער צייט מיטן אַרבעטער־רינג צוזאַמענפאָר. אונדזער צוזאַמענפאָר האָט געשיקט א ספּעציעלן בריוו צום אַרבעטער־רינג

צוזאמענפאָר און פאָרגעשלאָגן, אַז ביידע אָרגאַניזאַציעס זאָלן פאַראייניקן זייערע כחות פאַר געמיינזאַמער אַקציע אַרום די פאָלגנדע דריי פּונקטן:

1) סאָציאַלע פאַרזיכערונג, 2) קאַמף קעגן אַנטיסעמיטיזם און פאַשיזם, 3) פאַרטיידיקונג פון די פרעמד־געבוירענע. מיר האָבן פאָרגעשלאָגן, אַז ביידע קאָנווענשאָנס זאָלן דערווייל קליינע סאָב־קאָמיטעס, וועלכע זאָלן אויפנעמען אָט־די דריי פראַגן און אויך אַנדערע, וועלכע דער אַרבעטער־רינג וועט געפינען פאַר נייטיק אויפצונעמען.

ווען אונדזער רוף איז אויפגענומען געוואָרן אַף דער קאָנווענשאָן פון אַרבעטער־רינג, האָבן אייניקע פירער פון אַרבעטער־רינג געזוכט צו אָרגאַניזירן אַ וואַקאַנאַליע קעגן דעם אינטערנאַציאָנאַלן אַרבעטער אָרדן. ניט קוקנדיק אַף אַלע זייערע באַמיאונגען, האָבן אָבער 60 דעלעגאַטן געשטימט פאַר אָננעמען אונדזער רוף און פאַר געמיינשאַפטלעכע אַקציעס צווישן ביידע אָרדנס. נאָך מער, זייער אַ גרויסע צאָל דעלעגאַטן האָט זיך אָפּגעהאַלטן פון שטימען צוליב פאַרשטענדלעכע סיבות.

נאָך דער קאָנווענשאָן איז די פראַגע וועגן געאייניקטער אַקציע איבערגעטראָגן געוואָרן אין די ברענטשעס און אין די שטעט. פון די באַריכטן וואָס מיר האָבן באַקומען פונעם גאַנצן לאַנד איז געווען צו זען, אַז אַ פיל גרעסערע צאָל ברענטשעס, ווי די צאָל דעלעגאַטן פון אַרבעטער־רינג צוזאַמענפאָר וואָס האָט געשטימט פאַר אונדזער רוף האָבן פאַרטראָטן, האָבן אונטערשטיצט דעם רוף. אַ צאָל ברענטשעס פון אַרבעטער־רינג האָבן איינגעשטעלט פאַרבינדונגען מיט די ברענטשעס פון אינטערנאַציאָנאַלן אַרבעטער אָרדן. לאַנדסמאַנשאַפט־ברענטשעס האָבן זיך פאַראייניקט מיט לאַנדסמאַנשאַפט־ברענטשעס און אָרגאַניזירט הילף־קאָמיטעטן פאַר די אידן אין פּוילן, רומעניע, עסטרייך און אַנדערע לענדער. לאָמיר דאָ גראַטולירן אונדזערע ברענטשעס און שטאָט־קאָמיטעטן מיט דעם פאַקט, וואָס צום ערשטן מאָל אינעם קאַמף פאַר אייניקייט אין דער פראַטערנאַלער אַרבעטער־באַוועגונג זיינען זיי געווען דערפאָלגרייך, ניט נאָר אין אַבסטראַקט פּראָפּאַגאַנדירן די אידייע פון אייניקייט, נאָר אין קאָנקרעטע אייניקייט־אַקציעס מיט שטאָט־קאָמיטעטן און ברענטשעס פון אַרבעטער־רינג.

דער אָפענער בריוו צו דער נאַציאָנאַלער עקזעקוטיווע פון אַרבעטער־רינג

דעם 20טן יאַנואַר, 1936, האָט די אַלגעמיינע נאַציאָנאַלע עקזעקוטיווע פונעם אָרדן אַרויסגעשיקט אַ בריוו צו 9 אַרבעטער פראַטערנאַלע אָרדנס אין די פאַראייניקטע שטאַטן. צווישן די 9 האָבן זיך געפונען צוויי אידישע אָרדנס, דער אַרבעטער רינג און דער נאַציאָנאַלער אַרבעטער פאַרבאַנד. אָט־דער בריוו האָט צום ערשטן מאָל אַוועקגעשטעלט די פראַגע וועגן אָרגאַניש פאַראייניקן די אַרבעטער פראַטערנאַלע באַוועגונג. דער בריוו האָט צווישן אַנדערע זאַכן אָנגעוויזן, וואָס פאַר אַ קאָלאָסאַלע ראָל די אַרבעטער פראַטערנאַלע באַוועגונג וואָלט געקענט שפּילן אין די פאַראייניקטע שטאַטן ווען די עטלעכע הונדערט

טויזנט מיטגלידער אין אָט־די 9 פּראָטערנאַלע אָרגאַניזאַציעס וואָלטן זיך פאַראייניקט און וואָלטן אַלס זייער הויפּט־ציל אַוועקגעשטעלט פאַר זיך די אויפגאַבע צו פאַראייניקן די מיליאָנען מיטגלידער אין דער פּראָטער־נאַלער באַוועגונג אין אַמעריקע. דער בריוו האָט אָנגעוויזן, אַז ניט נאָר וואָלט אַזאַ אָרגאַניזאַציע געשפּילט זייער אַ וויכטיקע ראָל אינעם געזעל־שאַפטלעכן לעבן, נאָר אַז אירע פּראָטערנאַלע לייסטונגען וואָלטן געווען פיל גרעסערע און בעסערע ווי די איצטיקע. דער בריוו האָט אויך גערעדט וועגן דער מעגלעכקייט צו דערשלאָגן זיך אַ צאָל וויכטיקע באַשיצונג־געזעצן פאַר די אַרבעטער דאָ אין לאַנד, באַזונדערס אין די אינדוסטריעס וואו עס עקזיס־טירן אַ סך אינדוסטריעלע קראַנקהייטן. דער בריוו האָט פאָרגעשלאָגן, אַז אויב עס איז ניט מעגלעך גלייך צוטרעטן צו דער פראַגע פון אייניקייט, זאָל מען געפינען אַ וועג ווי אַזוי אָנצופירן געמיינשאַפטלעכע אַקציעס אַרום קאָנ־קרעטע אישום.

פון דעם נאַציאָנאַלן אַרבעטער פאַרבאַנד האָבן מיר באַקומען אַ קורצן אָפּזאָג, דערקלערנדיק אַז ביידע אָרגאַניזאַציעס שטייען אַף צוויי באַזונדערע פּלאַטפאָרמעס און דעריבער איז ניט מעגלעך קיין אייניקייט. צום סוף האָבן זיי געזאָגט, אַז אויב מיר וועלן ווערן ציוניסטן וועלן זיי זיך מיט אונדז דעמאָלט פאַראייניקן. פון דעם אַרבעטער־רינג האָבן מיר ניט באַקומען קיין ענטפער ביז היינט, כאָטש אונדזער בריוו איז אין אַרבעטער־רינג דיסקוטירט געוואָרן. די נאַציאָנאַלע עקזעקוטיווע פון דער אידישער סעקציע האָט דאַן אונטערנומען אַן ענערגישע אויפקלערונג־קאַמפּאַניע איבער דער פראַגע פון אייניקייט און האָט אַרויסגעשיקט דעם נאַציאָנאַלן סעקרעטאַר אַף אַ לענגערן טור, ספּעציעל איבער אָט־דער פראַגע. אין די קאַרגע דריי צענדליק שטעט, וואָס איך האָב באַזוכט, אויפטרעטנדיק אַף מאַסן־מיטינגען, וועלכע עס האָבן באַזוכט אַ גרויסע צאָל מיטגלידער פון אַרבעטער־רינג, האָב איך געפונען אַ וואַרעמען אָפּקלאַנג אין די רייען פון די אַרבעטער־רינג מיטגלידער. איך מוז דאָ אָבער אויך פעסטשטעלן, אַז אין אונדזערע אייגענע רייען איז ניט געווען גענוג קלאָרקייט וועגן אָט־דער פראַגע. אַ סך פון אונדזערע חברים האָבן פון אָנפאַנג געטראַכט: צו וואָס דאַרפן מיר אייניקייט אין דער פּראָטערנאַלער באַוועגונג? מיר האָבן דאָך אין אַזאַ קורצער צייט אויפגעבויט אַ פּרעכטיקן אָרדן, מיר האָבן אָנגעזאַמלט גרויסע רעזערוו־פאָנדן, מיר האָבן געצאָלט פּינקטלעך אונדזערע בענעפיטן. צוליב וואָס דאַרפן מיר איצט רעדן וועגן אייניקייט? אייניקע חברים האָבן מורא געהאַט, אַז דאָס פּראָפּאַגאַנדירן אייניקייט אין דער פּראָטערנאַלער באַוועגונג שוואַכט אָפּ אונדזער פּאָזיציע צווישן די ברייטע אידישע מאַסן. זיי האָבן מורא געהאַט, אַז מען וועט דאַרפן העבערן די צאָלונגען, אויב מיר וועלן זיך פאַראייניקן. מיר קענען אָבער מיט זיכערקייט זאָגן, אַז אונדזערע טוער פאַרשטייען איצט די וויכטיקייט פון אייניקייט, אַז אָט־די פּראָבלעמען מוטשען זיי שוין היינט מער ניט, און אַז די פראַגע פון אייניקייט איז היינט צו טאָג זייער קלאָר פאַר אַלע אונדזערע מיטגלידער. אַלס רעזולטאַט פון דער גאַנצער קאַמפּאַניע זיינען אין אַ צאָל שטעט איינגעשטעלט געוואָרן ענגערע באַציאונגען צווישן די ברענטשעס פון

ארבעטער־רינג און פון אָרדן. אין אַ צאָל קלענערע שטעט, וואו — אַלס אַן איבערבלייבעכץ פון דער שפּאַלטונג אין 1929 — מען איז נאָך אַלץ געווען אַף מעסער־שטעך, איז פאָרגעקומען זייער אַ גרויסע דערנענטערונג. אַ צאָל ברענטשעס פון ארבעטער־רינג האָבן איינגעלאַדן ברענטשעס פון אינטערנאַציאָנאַלן ארבעטער אָרדן אָפּצוהאַלטן זייערע מיטינגען אין זייערע קלוב־צימערן. אין אַ צאָל שטעט האָבן זיי אָנגעהויבן רעדן וועגן געמיינ־שאַפטלעכע קלוב־צימערן; אין אַ צאָל שטעט האָט מען זיך אָנגעפאַנגען צו דערנענטערן אין קאַמף קעגן פאַשיזם, אַנטיסעמיטיזם און אַנדערע וויכטיקע פראָבלעמען, וואָס זיינען נוגע דאָס לעבן פון די אידישע מאַסן.

געאייניקטע אַקציעס צווישן אָרדן און ארבעטער־רינג ברענטשעס

אַ ביישפּיל פון דעם, וואָס מען קען אויפטאָן פאַראייניקטערהייט, האָט אונדז געגעבן לאָס־אַנדזשעלעס. זייער אַקציע האָט אויפגערודערט דאָס גאַנצע לאַנד. דער שטאָט־קאָמיטעט פון ארבעטער רינג און פון אָרדן און אַלע אַנדערע טיילן פון דער ארבעטער־באַוועגונג אין שטאָט האָבן דורכגעפירט אַ צוויי־שטונדיקן גענעראַל־סטרייק, אַלס פּראָטעסט קעגן די פאַרפאָלגונגען אַף די פּוילישע אידן. עס זיינען צוגעמאַכט געוואָרן אַלע געשעפטן, אידישע ארבעטער האָבן אָפּגעשטעלט זייער ארבעט אין די פאַבריקן, מען האָט דורכ־געפירט זאַמלונגען פאַר די אידן אין פּוילן, און אויב מיר מאַכן קיין טעות ניט, האָבן זיי צוגעטראָגן אַ סומע פון $10,000 צום אידישן ארבעטער־קאָמיטעט.

נאָך אַ מוסטער פון ערנסטקייט און איבערגעגעבענער ארבעט אַפן געביט פון פאַראייניקטן פראָנט איז דער בריסקער ברענטש 15 פון אָרדן. אָט־דער ברענטש איז ארויסגעוואַקסן פון אַ שפּאַלטונג אין דעם ברענטש 286, ארבעטער־רינג. די פאַראייניקטע ארבעט צווישן די צוויי ברענטשעס האָט אָבער שנעל פאַרהיילט יענעם ריס און איצט, אַ דאַנק דער ארבעט פון ביידע ברענטשעס, איז אויפגעבויט געוואָרן אַ פאַראייניקטע הילף־אָרגאַניזאַציע, אין וועלכער עס באַטייליקן זיך כמעט אַלע בריסקער לאַנדסמאַנשאַפטן. זי האָט באַוויזן צו זאַמלען טויזנטער דאָלאַר צו העלפן די ליידנדיקע אין בריסק, און איז געוואָרן די פירנדיקע אָרגאַניזאַציע פון אַלע בריסקער לאַנדסמאַנשאַפטן אין ניו יאָרק און איבערן לאַנד. סיי דער ארבעטער־רינג ברענטש און סיי דער אָרדן־ברענטש שפּילן אַן אָנגעזעענע ראָל אין אָט־דער אָרגאַניזאַציע. די דערנענטערונג ווערט פון טאָג צו טאָג אַלץ שטאַרקער און די מיטגלידער פון ביידע ברענטשעס הויבן אָן אַלץ מער צו פילן די נויטווענדיקייט פון אַן אמתער פאַראייניקונג צווישן דעם ארבעטער־רינג און דעם אָרדן.

איז פאַראייניקונג מעגלעך?

איך ווייס, אַז אַ סך פון אונדזערע חברים שטעלן אַוועק די פראַגע: וואָס טויג דאָס אַלץ, וואָס קען דאָס העלפן, אַז די פירערשאַפט פון דעם ארבעטער־רינג איז פאַרביטערט און טוט אַלץ אין דער וועלט ניט צו דערלאָזן

קיין פאראייניקטע אקציעס, שוין אָפּגערעדט פון פולער פאראייניקונג? וויל איך צו די חברים זאָגן: אונדז זיינען באַקאַנט אַ סך פירער פון טרייד־יוניאָנס, וועלכע האָבן זיך געשטעלט קעגן אייניקייט, און דאָך איז די אייניקייט צושטאַנד געקומען און ווען ס'איז פאָרגעקומען די פאראייניקונג, האָבן אַפילו אָט־די פירער איינגעזען ווי נויטווענדיק זי איז. וואָס מער די ברייטע מיטגלידערשאַפט פון אַרבעטער־רינג וועט איינזען די נויטווענדיקייט פון אייניקייט, אַלץ מער וועלן אויך די פירער פון אַרבעטער־רינג פאַרשטיין, אַז אַ פאראייניקטע פראָטערנאַלע באַוועגונג איז אין די אינטערעסן פון זייער מיטגלידערשאַפט. און אַפילו די פירער פון אַרבעטער־רינג, וועלכע זיינען איצט צוליב פּאָליטישע מאָטיוון פאראינטערעסירט אָנצוהאַלטן די צעטיילט־קייט, וועלן אויך מוזן נאָכגיין דעם אַלגעמיינעם שטראָם און דורכפירן דעם ווילן פון דער ברייטער מיטגלידערשאַפט. די פראַגע איז בלויז: מיר מוזן ניט נאָכלאָזן אין אונדזער אייזן־פעסטער איבערצייגונג, אַז אייניקייט מוז און קען דערגרייכט ווערן! מיר דאַרפן מיט מער עקשנות אָנגיין מיט דער אַרבעט און מיר וועלן סוף כל סוף אונדזער ציל דערגרייכן.

מיר האָבן אין אונדזער אָרדן פאראייניקט די אידישע, אונגאַרישע, סלאָוואַקישע און רוסישע פראָטערנאַלע אָרגאַניזאַציעס. די אייניקייט איז געווען אַ ברכה פאַר אַלעמען. אויב מיר האָבן געקענט אַף אַ דערפאָלגרייכן אופן פאראייניקן אָרגאַניזאַציעס פון באַזונדערע פראָטערנאַלע גרופּן, מיט באַזונדערע שפּראַכן, מיט באַזונדערע קולטורן, איז ניטאָ קיין אורזאַך פאַרוואָס מיר זאָלן ניט זיין בכח צו פאראייניקן דעם אַרבעטער־רינג מיטן אינטערנאַציאָנאַלן אַרבעטער אָרדן.

IV. דאָס אָרגאַניזאַציאָנעלע לעבן אין אָרדן

לאָמיר זיך צוערשט אָפּשטעלן אַף דעם וואוקס פון דער אידישער סעקציע. ווען דער באַריכט ווערט געשריבן, האָבן מיר נאָך ניט די רעזולטאַטן פון די לעצטע 20 טעג פון דער מיטגלידער־קאַמפּאַניע. מיר ווייסן די ציפערן בלויז ביז דעם 4טן אַפּריל, ד. ה., פּונקט דריי יאָר זינט אונדזער לעצטן צוזאַמענפאָר, דעם ערשטן אַפּריל, 1935. דער באַריכט באַ יענעם צוזאַמענ־פאָר האָט אָנגעגעבן, אַז די אידישע סעקציע האָט דעם 1טן אַפּריל פאַרמאָגט 22,520 מיטגלידער. דעם 25סטן אַפּריל, 1938, פאַרמאָגט די אידישע סעקציע 36,041 מיטגלידער. דאָס מיינט אַ נעטער צוואוואוקס פון 13,521 מיט־גלידער.

דער וואוקס פון דער אידישער סעקציע

ווי איז דער וואוקס געגאַנגען יאָר נאָך יאָר? אין די אַכט חדשים, פון דעם 1טן אַפּריל 1935 ביז דעם 1טן יאַנואַר 1936, האָט די אידישע סעקציע אַריינגענומען 9,807 מיטגלידער. אין די זעלבע חדשים האָבן מיר אויס־

געשלאָסן בלויז 3,191. מיר האָבן אויך ארויסגעטראַנספערירט צו דער ענג־לישער סעקציע 427 מיטגלידער.

א גאַנץ אַנדער בילד באַקומען מיר אָבער אין יאָר 1936. אין גאַנצן יאָר 1936 האָבן מיר אַריינגענומען 12,307 מיטגלידער. דערפאַר האָבן מיר אָבער אויסגעשלאָסן 7,071 מיטגלידער. צו דערצו האָבן מיר ארויסגעטראַנס־פערירט 699 מיטגלידער צו דער ענגלישער סעקציע. (מען טאָר ניט פאַרקוקן דעם פאַקט, אַז ארום 2,000 אָדער 2,500 מיטגלידער זיינען פאַר־לוירן געגאַנגען צוליב דעם, וואָס אָנפאַנג יאַנואַר 1936 איז די אידישע סעק־ציע איבערגעגאַנגען אַף מאָנאַטלעכע צאָלונגען.)

אָבער נאָך ערגער איז געווען די לאַגע פון דער אידישער סעקציע אין יאָר 1937. אין משך פון גאַנצן יאָר האָבן מיר אַריינגענומען מיט 4,105 מיטגלידער ווינציקער ווי אין יאָר 1936 — סך הכל 8,202 מיטגלידער. דער־פאַר האָבן מיר אין 1937 אויסגעשלאָסן גאַנצע 8,063 מיטגלידער. ווען איר וועט נאָך צורעכענען די 530 ארויסטראַנספערירטע צו דער ענגלישער סעקציע, מאַכט עס אויס אַ נעט פאַרלוסט פון 8,593. פון וואַנען האָט זיך גענומען אין יאָר 1937 אַזאַ גרויסע צאָל אויסגעשלאָסענע? פאַרוואָס זיינען מיר אין יאָר 1937, מיט אַ גרעסערער צאָל מיטגלידער, דאָך ניט געווען בכח צו פאַרגרעסערן אונדזער מיטגלידערשאַפט? אמת, מיר קענען געפינען אורזאַכן. איין אורזאַך — אין דער צאָל אויסגעשלאָסענע פון יאָר 1937 געפינען מיר 3,823, וועלכע זיינען אין דער אמתן קיינמאָל קיין מיטגלידער אין אָרדן ניט געווען. זיי זיינען רעקרוטירט געוואָרן אין דער באַרימטער קאַמפּאַניע, ווען אַ גרויסע צאָל אַקטיוויסטן האָבן זיך געיאָגט צו געווינען אַ רייזע אין סאָוועט־פאַרבאַנד. די ניי־רעקרוטירטע מיטגלידער האָבן אָבער קיינמאָל קיין איין סענט מיטגלידער־אָפּצאָל ניט איינגעצאָלט, ניט אין דעם ברענטש און ניט אין נאַציאָנאַלן אָפּיס, אַ סך פון זיי האָבן אַפילו ניט באַצאָלט זייער איינטריט־געלט. די צווייטע אורזאַך, וואָס מען קען געפינען, איז אַז מיר האָבן אין יאָר 1937 ניט געפירט קיין מיטגלידער־קאַמפּאַניע. מיר האָבן עפּעס יאָ דערקלערט אומלעגאַל אַ מיטגלידער־קאַמפּאַניע אין די חדשים אָקטאָבער, נאָוועמבער און דעצעמבער, אָבער אין דער אמתן איז קיין קאַמפּאַניע ניט אָנגעפירט געוואָרן.

אויבנאויפיק ווייזן די צוויי פאַרענטפערונגען אויס צו זיין גאַנץ צופרידנ־שטעלנדיק. אָבער ווען מיר באַטראַכטן זיי ערנסט, מוזן מיר קומען צום שלוס, אַז ניט קוקנדיק אַף אַלע תירוצים, וואָס מיר וועלן געפינען פאַר זיך, איז דאָך די דערשיינונג געווען איינער פון די גרעסטע דורכרייסן אין אונדזער ארבעט. ס'איז אפשר אַ ביסל צו טייער רבי־געלט, אָבער עס לערנט אונדז זייער אַ סך. ערשטנס, לערנט עס אונדז, אַז מיר טאָרן קיינמאָל ניט איבער־חזרן אַזאַ מין סאָרט רעקרוטירן פון מיטגלידער. מיר מוזן זייער קלאָר געדענקען, אַז דורכגיין אַ דאָקטאָר־עקזאַמען מיינט נאָך ניט ווערן קיין מיט־גליד אין אָרדן. ערשט נאָכדעם ווי איינער איז דורכגעגאַנגען דעם דאָקטאָר, דאַרפן מיר אים אַריינגעמען אין אונדזער משפחה. ער דאַרף זיך דערפילן ווי אַ חבר, וואָס קומט אַריין אין אַ גרויסער, פּראַכטפולער פּראַטערנאַלער

משפחה. מיר דארפן אים דערנענטערן צו אונדז, דערציילן אים וועגן די אויפטואונגען פון אונדזער אָרדן, באקענען אים מיט די פּרינציפּן פון אונדזער אָרדן. ערשט דעמאָלט וועט ער ווערן א מיטגליד. דער ניי־רעקרוטירטער דארף דערפילן — און מיר שטרייכן אונטער דערפילן — אז ס'איז א יום־טובדיקע געשעעניש אין זיין לעבן, ער האָט צובאקומען נייע פריינט. זיי פרייען זיך מיט אים. ס'איז זיין יום־טוב, זיין פרייד!

אויב מיר וועלן דאָס ניט פארשטיין, טייערע חברים, וועט אונדזער ארבעט ליידן. וויפיל מי, וויפיל ענערגיע האָט אונדז געקאָסט אריינצונעמען אָט־די פיר טויזנט מיטגלידער! און נאָך אונדזער גאנצער ארבעט, נעמען מיר און מיר לאָזן זיי אויף הפקר.

און דער צווייטער תירוץ: מיר האָבן ניט געפירט קיין מיטגלידער־קאמפּאניע אין יאָר 1937. עס איז אמת, אז מיר האָבן קיין קאמפּאניע ניט געפירט. אָבער אפילו אָן א קאמפּאניע, איז דען ניט מעגלעך, אז יעדער ברענטש זאָל אריינגעמען כאָטש איין מיטגליד א וואָך? שטעלט אייך פאָר, חברים, אז ווען מיר וואָלטן אריינגענומען דורכשניטלעך צו איין מיטגליד א וואָך אין יעדן ברענטש וואָלטן מיר דאָך געהאַט 250 מיטגלידער א וואָך אָדער 13,000 א יאָר! עס איז דאָך כמעט ניט שיין צו רעדן וועגן איין מיטגליד א וואָך, ווען מיר פארמאָגן ברענטשעס מיט 200, 300, 400 און 500 מיטגלידער. בארעכנט נאָר, חברים, מיר וואָלטן דאָך געקומען צו אונדזער היינטיקן צוזאמענפאָר מיט 50,000 מיטגלידער.

מיר האָבן אָנגעפאנגען דעם קאפּיטל מיט אָט־דעם דורכריים, פשוט דער־פאר, ווייל מיר פילן, אז דער דורכריים האָט ניט געטאָרט פאָרקומען. מיר האָבן געמאכט א באדייטנדיקן טריט פאָראויס אין דער אידישער כעקציע, אפן קולטורעלן געביט, אפן פּאָליטיש־געזעלשאפטלעכן געביט און אויך אפן אָרגאַ־ניזאציאָנעלן געביט. און טאקע דערפאר איז דער פארדראָס נאָך שטארקער. טאקע דערפאר דארפן מיר אלארמירן דעם גאנצן אָרדן וועגן דעם. טאקע דערפאר דארף די פראגע געבראכט ווערן צו די ברענטשעס אין איר פולער גרויס. עס איז נויטיק, אז אונדזער אקטיוו זאָל זיך אָפּגעבן א רעכענונג וועגן אָט־דעם שווערן דורכריים, לחלוטין ניט פּרואוון אים פארדעקן אָדער פארענטפערן, און מיר זיינען זיכער, אז אויב מיר וועלן דאָס טאָן, וועט אונדז דער דורכריים העלפן בעסער פארשטיין ווי מיר דארפן יאָ טאָן זאכן און ווי ניט. ניט פארדעקן קיין טעותן, נאָר פון זיי לערנען!

ווי לעבן אונדזערע ברענטשעס?

בא אונדזער לעצטן צוזאמענפאָר האָבן מיר זייער ערנסט דיסקוסירט די פראגע וועגן ווענדן דאָס אינערלעכע לעבן פון אונדזערע ברענטשעס אויף א געזינטערן, מער קאָנסטרוקטיוון און מער פראטערנאלן וועג. לאָמיר היינט פעסטשטעלן, אז ניט־קוקנדיק אויף דעם, וואָס מיר האָבן נאָך א סך חסרונות און וואָס עס איז פאראן נאָך זייער א סך אויסצובעסערן, איז אָבער פאָר־געקומען זייער א וויכטיקע ענדערונג אין אונדזער לעבן. אפילו קעגנער

אונדזערע מוזן היינט צוגעבן, אז ווען מען קומט אריין צו אונדזערן א ברענטש פילט זיך גאָר אן אנדער שטימונג. עס הערשט אן אנדערע באציאונג צווישן די מיטגלידער. דער אפּאראט ארבעט באדייטנד בעסער. מיר האָבן בייגעוואוינט א צאָל מיטינגען פון ברענטשעס סיי אין ניו יאָרק און סיי איבערן לאנד, און אפילו דאָרט וואו מען האָט ניט דורכגעפירט קיין ספּעציעלע קולטור־ארבעט, האָט זיך דאָך געפילט אן אנדער גייסט, אן אנדערע באציאונג. דער מיטינג איז געווען מער צוגעגרייט, בעסער פּלאנירט. א גרויסער שאָד, וואָס מיר קענען דאָס ניט זאָגן וועגן אלע ברענטשעס.

דירעקטאָרן און קעפּטען סיסטעם

אויב מיר האָבן נאָך ניט באוויזן פולשטענדיק צו ענדערן אונדזער אינערלעך לעבן, איז אין דעם הויפּטזאכלעך שולדיק דער פאקט, וואָס אונדז האָט זיך נאָך ניט איינגעגעבן צו אָרגאניזירן דעם ברענטש־אפּאראט ווי געהעריק. גלייך נאָך אונדזער לעצטן צוזאמענפאָר האָט די נאציאָנאלע עקזע־קוטיווע געמאכט אייניקע זייער ערנסטע פארזוכן איינצופירן דעם דירעקטאָרן־פּלאן און די קעפּטען־סיסטעם. און אויב מיר האָבן טיילווייז געהאט דער־פאָלג באם איינפירן די דירעקטאָרן־סיסטעם, האָבן מיר אָבער זייער ווינציק דערגרייכט אף דעם געביט פון דער קעפּטן־סיסטעם. נאָך מער, אפילו דאָרט, וואו מיר האָבן שוין דורכגעפירט די דירעקטאָרן־סיסטעם, האָבן די ברענ־טשעס נאָך אלץ ניט געמאכט קיין פארזוך צו באשטימען אינדיווידועלע פאר־אנטוואָרטלעכקייטן אפן אָרגאניזאציאָנעלן און קולטורעלן געביט. א טייל דירעקטאָרן פּלאָנטערן זיך נאָך איינער דעם אנדערן אונטער די פיס, טראָץ דעם וואָס מיר האָבן זייער קלאָר דעפיניירט די ארבעט פון די באזונדערע דירעקטאָרן. און דאָרט וואו די דירעקטאָרן פארשטייען שוין זייערע פונקציעס קומט פאָר אן אינערלעכער קאמף וועגן דער חשיבות פון יעדער פונקציע, וועגן דעם פּלאַץ וואָס זי דארף פארנעמען אינעם ברענטש. אָט קלאָגן זיך קולטור־דירעקטאָרן, אז די פירערשאפט פונעם ברענטש דערלאָזט ניט אז די קולטור־פּראָבלעמען זאָלן אויפגענומען ווערן ווי געהעריק. נאָך מער קלאָגן זיך ליטעראטור־דירעקטאָרן, אז עס הערשט נאָך אלץ ניט די געהעריקע באַ־ציאונג צו דער פראגע פון ליטעראטור־פארשפּרייטונג.

מיר דארפן נאָך באזייטיקן א סך אינערלעכע חסרונות, פּונקט ווי מיר האָבן באזייטיקט די „פּוינטס אָוו אָרדער", די „אפּילס צום טשער", און די צענדליקער אנדערע אזעלכע זאכן. וואָס פרעסן אויף די צייט פון מיטינגען און די אָרגאניזאציעס גופא. מיר מוזן זיך באפרייען פון דעם געדאנק, אז אָננעמען א גוטן באשלוס איז די זעלבע זאך ווי אים דורכפירן. זייער אָפט בלייבט דער גוטער באשלוס אין פּראָטאָקאָל־בוך, און מען טראכט שוין וועגן נייע פּראכטפולע פּלענער, אָנשטאָט דעם ווי אזוי דורכצופירן די פריערדיקע פּלענער. די גאנצע פירערשאפט מוז ניט רעדן איבער אלע פראגן, וואָס דער ברענטש אָדער די עקזעקוטיווע פון ברענטש פארהאנדלט. מיר דארפן האָבן א ביסל מער גלויבן אין דער ברייטער מיטגלידערשאפט, אין זייער פייאיקייט

דורכצופירן באַשלוסן. צו שנעל באַשליסט די פירערשאַפט פון ברענטש, אַז די אָדער יענע אַקציע קען מען ניט דורכפירן, דערפאַר ווייל מיר האָבן ניט גענוג כחות. ניט גענוג עקשנותדיק זיינען מיר געווען אין אונדזער פאַרזוך אַריינצובערענגען מער אָרגאַניזירטקייט אין דעם ברענטש־לעבן דורך דעם וואָס מיר וואָלטן איינגעפירט דעם דירעקטאָרן־פּלאַן און אָרגאַניזירט די קעפּטען־סיסטעם. ליידער מוזן מיר היינט פעסטשטעלן, אַז ניט נאָר די ברענטשעס, נאָר אַפילו די שטאָט־קאָמיטעטן, האָבן בא די ערשע שוועריקייטן זיך דער־שראָקן.

ווי אַזוי מיר האָבן דורכגעפירט די דריי מיטגלידער־קאַמפּאַניעס

אין משך פון די דריי יאָר, זינט דעם לעצטן צוזאַמענפאָר, האָבן מיר דורכגעפירט דריי מיטגלידער־קאַמפּאַניעס. איינע אין אָקטאָבער־נאָוועמבער־דעצעמבער 1935, די צווייטע אין אָקטאָבער־נאָוועמבער־דעצעמבער 1936 און די דריטע קאַמפּאַניע, וואָס מיר האָבן איצט אָפּגעשלאָסן.

אויסער די דריי נאַציאָנאַלע קאַמפּאַניעס, וואָס זיינען געפירט געוואָרן פון אַלע שפּראַך־סעקציעס, האָבן מיר דורכגעפירט צוויי קלענערע קאַמפּאַניעס. איינע אין די חדשים יוני און יולי 1935 אין פּענסילוויניע און מאַסאַ־טשוסעטס (גלייך ווי מיר האָבן אין די שטאָטן באַקומען דעם טשאַרטער) און די צווייטע קורצע קאַמפּאַניע אין אַפּריל, מאַי און יוני, 1937, אין קליוולאַנד, פּיטסבורג און דעטרויט. די ערשטע קאַמפּאַניע אין פּענסילוויניע און מאַסאַ־טשוסעטס איז געפירט געוואָרן הויפּטזאַכלעך צווישן פילאַדעלפיע און באָס־טאָן. דאָס איז געווען אַ קורצע ווירקזאַמע קאַמפּאַניע. ביידע שטעט, סיי פילאַדעלפיע און סיי באָסטאָן, האָבן דערגרייכט דעם מאַקסימום וואָס איז מעגלעך געווען אין יענע זומערדיקע חדשים צו דערגרייכן. די זיגערן, באָסטאָן, איז געקומען צו אונדזער צוזאַמענפאָר אין 1935 מיט אַרום 500 מיטגלידער. אין אָט דער קורצער צייט האָט זי כמעט פאַר־טאָפּלט איר מיטגלידערשאַפט. פילאַדעלפיע, וועלכע האָט פאַרלאָרן, האָט אָבער אויך אויפגעטאָן זייער אַ סך. זי האָט דערגרייכט אַ 400 נייע מיט־גלידער, און דאָס איז געווען אַ גוואַלדיקער אויפטו אין פילאַדעלפיע. די צווייטע קורצע קאַמפּאַניע האָבן מיר דורכגעפירט אין אַפּריל, מאַי און יוני, 1937, אין די שטעט קליוולאַנד, פּיטסבורג און דעטרויט, אָפּן באַזיס פון די גרויסע סטרייקס, וואָס די שטאָל־אַרבעטער יוניאָן האָט דאָרט דורכגעפירט און אַף דער באַזע פון אונדזער אָנטייל אין דעם אויפבוי פון דער „סי. איי. אָ.". אין דער קאַמפּאַניע האָבן מיר ליידער ניט פאַרצייכנט אַזעלכע דערפאָלגן, ווי אין דער פריערדיקער קאַמפּאַניע אין פילאַדעלפיע און אין באָסטאָן.

די קאַמפּאַניע אין 1935

די ערשטע אַלגעמיינע קאַמפּאַניע איז דורכגעפירט געוואָרן צום סוף פון יאָר 1935. די דריטע קאָנווענשאָן פונעם אָרדן האָט באַשטימט, אַז די

אידישע סעקציע זאָל דערגרייכן 30,000 מיטגלידער ביזן אָנפאַנג יאָר 1936. די קאַמפּאַניע איז געווען אַן אמת פריידיקע, אַ יום־טובדיקע. זי איז דורכגעפירט געוואָרן מיט פיל באַגייסטערונג איבערן גאַנצן לאַנד. מיר האָבן אָפּגעשלאָסן די קאַמפּאַניע מיט נאָענט צו 31,000 מיטגלידער. אָבער אויך אין יענער קאַמפּאַניע האָבן מיר געהאַט אַ צאָל שטעט, וואָס זיינען געבליבן שטאַרק הינטערשטעליק — ווי לאָס אַנדזשעלעס, דעטרויט. ווינציקער הינטערשטעליק זיינען געווען הארטפאָרד, ניו הייוועז, סט. לואיס און באַלטימאָר. עס זיינען אויך געווען מער ווי אַ פּאָר צענדליק קלענערע שטעט, וועלכע האָבן זיך ניט געפונען אין דעם צעטל פון די קאָנצענטראַציע־שטעט און זיינען געבליבן הינטערשטעליק. אויסגעצייכנט האָבן זיך די שטעט ניו יאָרק, שיקאַגאָ, באָסטאָן, קליוולאַנד, אויך פילאַדעלפיע האָט כמעט דערגרייכט איר קוואָטע. אין דער לעצטער וואָך פון דער קאַמפּאַניע האָט די אידישע סעקציע אַריינגענומען 2,204 מיטגלידער. דאָס איז געווען אַ דערגרייכונג, וואָס איז אומעטום באַטראַכט געוואָרן מיט גרויס באַוואונדערונג.

צווישן דער קאַמפּאַניע און דער קומענדיקער האָט אָבער געהערשט אַזאַ שטילשטאַנד אין פּרט פון אַריינגעמען נייע מיטגלידער, אַז דאָס האָט זיך זייער שלעכט אָפּגערופן אַף דעם ווייטערדיקן וואוקס פון אונדזער סעקציע. מיר זיינען אפילו ניט בכח געווען איינצוהאַלטן אונדזער מיטגלידערשאַפט. אין סעפּטעמבער 1936 זיינען מיר געקומען מיט אַ נעט פאַרלוסט פון אַרום 3,000 מיטגלידער.

די צווייטע מיטגלידער־קאַמפּאַניע אין 1936

די אַלגעמיינע נאַציאָנאַלע עקזעקוטיווע פונעם אָרדן האָט באַשטימט אַ קוואָטע פון 45,000 נייע מיטגלידער. די אידישע סעקציע האָט געקראָגן אַ קוואָטע פון 11,700. די קאַמפּאַניע איז געפירט געוואָרן מיט אַ שלאָגלערישן טעמפּאָ אינעם גאַנצן אָרדן. די מתנה פון אַ רייזע אין סאָוועטן־פאַרבאַנד האָט אַרויסגערופן גוואַלדיקע באַגייסטערונג צווישן אַ גרויסער צאָל מיטגלידער. דער גאַנצער אָרדן האָט אין דער קאַמפּאַניע דערגרייכט 30,460 דערוואַקסענע און 7,235 קינדער מיטגלידער. די אידישע סעקציע האָט דערגרייכט איבער אַ דריטל פון דער אַלגעמיינער צאָל דערוואַקסענע, 10,418 נייע מיטגלידער. אמת, פון די 10,000 האָט די אידישע סעקציע אַריינגענומען אַרום 3,000 מיטגלידער פאַר אַנדערע שפּראַך־סעקציעס אינעם אָרדן, הויפּטזאַכלעך פאַר דער ענגלישער סעקציע. אָבער איבער 7,000 נייע מיטגלידער האָבן מיר דערגרייכט פאַר דער אידישער סעקציע גופא. די גרעסטע געווינערן אין אָט־דער קאַמפּאַניע איז געווען שיקאַגאָ. אָבער אויך ניו יאָרק האָט דערגרייכט אַ באַדייטנדיקע צאָל נייע מיטגלידער. די אידישע סעקציע האָט אָפּגעשלאָסן די קאַמפּאַניע מיט איבער 34,000 מיטגלידער נעט. מיר האָבן ניט נאָר גוטגעמאַכט די שווערע פאַרלוסטן וואָס מיר האָבן געהאַט אין די פריערדיקע 8 חדשים, נאָר מיר זיינען אַרויסגעקומען מיט אַרום 4,000 נעט געווינס.

מיר האָבן שוין פריער דערציילט וועגן דעם גרויסן פאַרלוסט פון מיט־

גלידער אין דער צווישן־צייט, צווישן דעם שלום פון דער קאמפּאניע אין 1936 און דעם אָנפאנג פון דער קאמפּאניע אין 1937. מיר ווילן דאָ בלויז צוגעבן, אז דער פארלוסט טאָר ניט צוגעשריבן ווערן איינגאנצן אפן חשבון פון די מעטאָדן פון רעקרוטירונג אין דער קאמפּאניע. מיר דארפן צוגעבן, אז אונ־דזער אָרגאניזאציע־אפּאראט איז ניט געווען בכח, איז ניט געווען צוגעגרייט צו פארדייען אזא גרויסע צאָל נייע מיטגלידער אין אזא בערך קורצער צייט. א גרויסע צאָל ברענטשעס האָבן דורכגעפירט יום־טובים אין דער קאמפּאניע. ברענטשעס האָבן געפייערט די דערגרייכונג פון 50 נייע מיטגלידער, 100 נייע מיטגלידער, און אז מיר האָבן בא אזא פייערונג אמאָל געפרעגט די פירער פונעם ברענטש, וויפיל פון די 50 מחותנים, וועמעס שמחה זיי פייערן היינט, זיינען פאראן צום היינטיקן יום־טוב, האָט מען זיך ארומגעקוקט אין אלע זייטן און מען האָט קוים אָפּגעציילט 4. אזעלכע חתונות אָן מחותנים זיינען גאָרניט געווען קיין זעלטנקייט. פון דעם טאָר מען ניט ציען קיין פאלשן שלום — אז מיר דארפן אויפהערן פירן קאמפּאניעס און אריינגעמען גרויסע מאסן מיטגלידער. ניין, חברים, דאָס דארף אונדז לערנען, אז מיר דארפן ענדערן אונדזערע מעטאָדן פון דערנענטערן די נייע מיטגלידער.

די לעצטע קאמפּאניע

לאָמיר זיך, חברים, מודה זיין, אז פון אלע קאמפּאניעס וואָס מיר האָבן דורכגעפירט איז די לעצטע געווען די שוואכסטע. די פאָר־קאמפּאניע אין די חדשים אָקטאָבער, נאָוועמבער און דעצעמבער האָט זיך איינגאנצן ניט געירירט פון פּלאַץ. אָבער אויך די קאמפּאניע אין יאנואר, פעברואר און מערץ האָט זיך געצויגן אָן שוואונג. עס האָט געפעלט יענע באגייסטערונג, וואָס מיר פלעגן אריינטראָגן אין די קאמפּאניעס. קיין איין און איינציקע שטאָט האָט אין דער קאמפּאניע ניט דערגרייכט די פולע 100 פּראָצענט. שיקאגאָ, וועלכע האָט געפירט די קאמפּאניע יום־טובדיקער און בעסער, ווי וועלכע עס איז אנדער שטאָט איבערן לאנד, האָט דערגרייכט 82.4 פּראָצענט. לאָס אנדזשע־לעס, די צווייטע בעסטע שטאָט פון לאנד, האָט דערגרייכט 75.8 פּראָצענט. אונדזער גרעסטער און וויכטיקסטער צענטער, ניו יאָרק, האָט אריינגענומען א קלענערע צאָל מיטגלידער ווי אין וועלכער עס איז קאמפּאניע אין די לעצטע דריי יאָר. זי האָט אריינגענומען בלויז 3,755 נייע מיטגלידער אף א קוואָטע פון 6,500, דערגרייכנדיק קוים 64 פּראָצענט. די רעזולטאטן אין די אנדערע שטעט זיינען נאָך ערגער — אפילו קיין 50 פּראָצענט ניט דערגרייכט. באָסטאָן — 48.7 פּראָצענט, פילאדעלפיע — 44.4 פּראָצענט, דעטרויט — 44 פּראָ־צענט, פיטסבורג — 39 פּראָצענט, נואַרק — 24.8 פּראָצענט און קליוולאנד — 23.3 פּראָצענט.

וואָס זיינען די הויפּט־סיבות פאר אָט־דער שוואכער מיטגלידער־קאמ־פּאניע? 1) דער פאקט, וואָס אינעם גאנצן אָרדן איז די קאמפּאניע ניט גע־גאנגען גוט, האָט אָן ספק געהאט א ווירקונג אויך אף דער אידישער סעקציע. (דער גאנצער אָרדן האָט דערגרייכט 50 פּראָצענט פון דער קוואָטע.)

2) אונדזער אקטיוו האָט ניט געגלויבט אין דער מעגלעכקייט פון אַ דערפאָלג־רייכער קאַמפּאַניע. ערשט אין די לעצטע וואָכן איז אונדז אויסגעקומען צו הערן פון אַ צאָל זייער וויכטיקע טוער, אַז ערשט איצט זעען זיי איין, אַז מיר האָבן געקענט דערגרייכן אונדזער קוואָטע, אָבער אין אָנפאַנג פון דער קאַמפּאַניע האָבן זיי די מעגלעכקייטן ניט געזען. 3) מען קען ניט דורכפירן מיט דערפאָלג קיין קאַמפּאַניע דערמיט וואָס מען האַלט אין איין רעדן וועגן איר, אין איין ציילן אַפּליקאַציעס. די קאַמפּאַניע קען זיין דערפאָלגרייך בלויז דעמאָלט, ווען עס גיט זיך אונדז איין אויפצולעבן דעם ברענטש, פאַרבינדן די קאַמפּאַניע מיט אונדזערע פאַראייניקטע און פאָלקס־פראָנט אַקציעס, מיט אונדזער גאַנץ קולטורעל לעבן. און אויב שיקאַגאָ האָט דערגרייכט איבער 82 פּראָצענט ביז אָנפאַנג אַפּריל, איז דאָס געווען בלויז דערפאַר, ווייל דאָרטן איז אַריינגעטראָגן געוואָרן מער יום־טובדיקייט און זי איז ענגער פאַרבונדן געוואָרן מיט דער קולטור־טעטיקייט. דער פאַקט, וואָס אין שיקאַגאָ איז היינטיקן ווינטער געטאָן געוואָרן מער קולטור־אַרבעט ווי ווען עס איז פריער, האָט אין אַ גרויסער מאָס בייגעטראָגן אויך צו דער מיטגלידער־קאַמפּאַניע, לייכטער געמאַכט אַריינגעמען נייע מיטגלידער.

ניין, חברים, מיר ווילן ניט מינימיזירן דעם אויפטו פון אַריינגעמען 6,558 מיטגלידער אין אַזאַ קורצער צייט. אָבער מיר ווייסן די מעגלעכקייטן פון אונדזער אָרדן, מיר קענען די איבערגעגעבנקייט פון אונדזער אקטיוו און מיר ווייסן, אַז די רעזולטאַטן וואָלטן געווען אינגאַנצן אַנדערע, ווען מיר וואָלטן אָנגעווענדט אָט־די מעטאָדן, וועגן וועלכע מיר האָבן גערעדט.

שטאָטישע און דיסטריקט פּלענאַרע זיצונגען

אין פאַרלויף פון די לעצטע דריי יאָר האָבן מיר, פּונקט ווי אין די פריערדיקע יאָרן, צוזאַמענגערופן איינמאָל אין יאָר פּלענאַרע דיסטריקט קאָנפערענצן אין די וויכטיקסטע צענטערן פון לאַנד. די קאָנפערענצן האָבן פון יאָר צו יאָר פאַרנומען אַלץ אַ באַדייטנדיקערע פּאָזיציע אינעם לעבן פון אונדזער אָרדן. עס איז גענוג געווען צו פאַרגלייכן די באַריכטן פון די שטאָטישע קאָמיטעטן, די דיסקוסיעס און די באַשלוסן פון די פּלענאַרע זיצונגען אין 1933 און אין 1937, אַז מיר זאָלן איינזען דעם גרויסן שריט פאָרויס, וואָס אונדזער אָרדן האָט געמאַכט.

בלויז צום סוף פון יאָר 1937 האָבן מיר ניט גערופן קיין פּלענאַרע זיצונגען, ווייל מיר האָבן זיך געגרייט צו די דיסטריקט־קאָנפערענצן, וואָס האָבן געדאַרפט דערווייל דעלעגאַטן צו דעם איצטיקן צוזאַמענפאָר, און מיר האָבן ניט געוואָלט צעפּיצלען די אַרבעט. די דיסטריקט־קאָנפערענצן האָבן דערצו הויפּטזאַכלעך געדאַרפט אויפנעמען די אַלגעמיינע פּראָבלעמען פון צוזאַמענפאָר. אַזוי, אַז מיר האָבן שוין במילא אויך אָפּגעלייגט דאָס אויסקלייבן נייע דיסטריקט און שטאָט קאָמיטעטן ביז נאָכן צוזאַמענפאָר. די אַריינקומענדיקע נאַציאָנאַלע עקזעקוטיווע, וואָס וועט דערווייל ווערן באַם איצטיקן צוזאַמענפאָר, וועט האָבן פאַר זיך די ערשטע אויפגאַבע צו רופן

אָט־די שטאָטישע פּלענאַרע זיצונגען. זיי וועלן האָבן פאַר זיך צוויי הויפּט־פּראָבלעמען: 1) ווי אַזוי דורכצופירן די באַשלוסן פונעם איצטיקן צוזאַמענ־פאָר, און 2) דערווייל אַ נייע פירערשאַפט.

נאַציאָנאַלער פּלענום

פאַראיאָרן זומער איז קלאָר געוואָרן פאַר דער נאַציאָנאַלער עקזעקוטיווע, אַז עס האָט זיך אָנגעקליבן אַ באַדייטנדע צאָל וויכטיקע פּראָבלעמען, וואָס מוזן אויפגענומען ווערן מיט אונדזער פירערשאַפט איבערן גאַנצן לאַנד. עס האָט זיך אַרויסגעוויזן, אַז עס הערשט אַ צעמישענישבאַ אַ טייל טוער איבער אַ סך וויכטיקע פּראָבלעמען, וואָס שטייען פאַר אונדזער אָרגאַניזאַציע. די פראַגע פון דער ראָל פון אונדזער אָרדן אין דער אַרבעטער־באַוועגונג איז נאָכאַמאָל אויפגעשוואומען אין איר גאַנצער גרויס. אַ צאָל פירנדיקע חברים אין אונדזער אָרגאַניזאַציע האָבן אָנגעהויבן צוזאַמענצומישן די סעקטאַנטישע מעטאָדן מיט דער פּרינציפּיעלער ליניע פון אונדזער אָרדן. אָנשטאָט צו זוכן וועגן און מיטלען ווי אַזוי צו באַזייטיקן אָט־די סעקטאַנטישע מעטאָדן האָט מען אָנגעהויבן רעדן אַז די קלאַסן־ליניע איז שולדיק אין אַלע אונדזערע שוואַכקייטן און חסרונות. מיר דאַרפן צופאַסן אונדזער פּראָגראַם צו די נייע, נאָך ניט באַוואוסטזיניקע עלעמענטן. אָט אַזעלכע שטימען האָבן מיר אָנגעהויבן הערן פון אַ צאָל אָנפירנדיקע חברים.

אין דעם נאַציאָנאַלן פּלענום האָבן זיך באַטייליקט ניט נאָר די מיט־גלידער פון דער נאַציאָנאַלער עקזעקוטיווע, נאָר אויך אַלע מיטגלידער פון ניו יאָרקער שטאָט קאָמיטעט, און פאַרטרעטער פון די וויכטיקסטע שטאָטישע און דיסטריקט קאָמיטעטן איבערן לאַנד. די נאַציאָנאַלע עקזעקוטיווע האָט באַ דעם פּלענום געהאַלטן פאַר נייטיק אַוועקצושטעלן אָט־די פראַגע אַלס אַ צענטראַלן פּונקט אַף דער טאָג־אָרדענונג. עס איז פאָרגעקומען זייער אַ ברייטע דיסקוסיע איבער דעם און מיר האָבן נאָכאַמאָל פעסטגעשטעלט די ריכטיקע פאָרמולירונג פון אונדזער ערשטן צוזאַמענפאָר, אַז אונדזער אָרדן וועט אַף אַזויפיל וואַקסן, בליען און זיך אַנטוויקלען, אַף וויפיל ער וועט זיין אַ טייל פונעם קלאַסן־פראָנט אין אַמעריקע. וואָס גרעסער עס וועט זיין די ראָל, וואָס מיר וועלן שפּילן אין העלפן בויען די „סי. איי. אָ." יוניאָנס, אין העלפן אויפבויען אַ „לייבאָר־פּאַרטיי" אַ. אַז. וו., אַלץ אַ גרעסערער און וויכ־טיקערער פאַקטאָר וועלן מיר ווערן אין דער פראַטערנאַלער באַוועגונג, אַלץ מער וועלן מיר וואַקסן.

דער פּלענום האָט פעסטגעשטעלט, אַז מיר האָבן ביז איצט צוגעצויגן ברייטע מאַסן צו אונדזער אָרדן, ניט נאָר דערפאַר וואָס מיר גיבן זיי די גרעסטע בענעפיטן פאַר די קלענסטע צאָלונגען וואָס זיינען מעגלעך, נאָר אויך דורך דעם, וואָס די ברייטע מאַסן האָבן אין אונדז געזען איינעם פון די פּראָגרעסיווסטע פראַטערנאַלע אָרדנס אין אַמעריקע, וואָס האָט אַ פּאָזיטיוון צוגאַנג צו די אָנגעווייטיקטע פּראָבלעמען פון די מאַסן דאָ אין לאַנד. אָנשטאָט צו פאַרמינערן אונדזער טעטיקייט אין געזעלשאַפטלעכן לעבן אין לאַנד,

דארפן מיר, פארקערט, ווייטער פאָרזעצן און פארשטארקן יענע ריכטיקע טאקטיק. אונדזער אָרגאַניזאַציע דארף שפּילן נאָך אַ גרעסערע ראָל, באַזונדערס אין דער איצטיקער צייט, ווען דער קאַמף צווישן פּראָגרעס און רעאַקציע איז געוואָרן נאָך מער פארשארפט, איז געוואָרן אַ קאַמף אויף לעבן און טויט. אונדזער סעקציע דארף זיך פארבינדן מיט די פּראָגרעסיווע עלעמענטן אויף אַלע געביטן פון אידישן לעבן. ווען מיר וועלן דאָס טאָן, וועלן זיך פאַר אונדז עפענען נאָך נייע אומדערשעפּלעכע קוואַלן צווישן די ברייטע אידישע מאַסן. מיר דארפן אונדזער פּראָגראַם ניט צופּאַסן צו די אומבאַוואוסטזיניקע, אומאַנטוויקלטע מיטגלידער, נאָר, פארקערט, מיר דארפן אָט־די אומבאַוואוסטזיניקע, אומאַנטוויקלטע מיטגלידער לערנען, דערציען און זיי אויפהויבן צו אונדזער פּראָגראַם. וואָס מער מיר וועלן זיך באַטייליקן אין געזעלשאַפטלעכן לעבן פון די אידישע מאַסן, אַלץ שנעלער וועלן די היינטיקע אומבאַוואוסטזיניקע און אומאַנטוויקלטע ווערן די מאָרגנדיקע וואַרעמע פריינט און טוער פונעם אָרדן.

אָט־דער נאַציאָנאַלער פּלענום האָט געשפּילט זייער אַ וויכטיקע ראָל אין אויפקלערן און אַריינטראָגן אַ סך ליכט אין אָט־דער פראַגע און נאָכאַמאָל פעסטשטעלן אונדזער פּרינציפּיעלע פּאָליטישע באַזע. דער פּלענום האָט זיך אויך זייער אַ סך באַשעפטיקט מיט אונדזער אַרבעט אַפן געביט פון בויען דעם פאָלקס־פראָנט, אונדזער קולטור־ און שול־אַרבעט און בכלל ווי צו פאַרבעסערן די שלעכטע מעטאָדן פון אונדזער אַרבעט. עס איז אָן שום ספק, אַז אַ סך פון אונדזערע דערגרייכונגען האָבן מיר צו פאַרדאַנקען דעם פּלענום, וואָס איז פאָרגעקומען אין נאָוועמבער 1937, און וואָלט ער פאָרגעקומען פריער וואָלטן אונדזערע דערגרייכונגען געווען גרעסערע. עס איז אונדזער מיינונג, אַז אַ נאַציאָנאַלער פּלענום דארף ווערן צווישן צוזאַמענפאָרן, באַ וועלכן עס זאָלן אויפגענומען ווערן די פּראָבלעמען, וואָס שווימען אַרויף אין דער צווישנצייט.

דער צושטאַנד פון די שטעט

עס איז ניט מעגלעך אין אָט־דעם באַריכט זיך אָפּצושטעלן גענוי אויף דעם צושטאַנד פון אַלע צענטערן איבערן לאַנד. מיר דערוואַרטן, אַז די חברים פון די שטעט וועלן אָפּגעבן גענויע באַריכטן וועגן זייער אַרבעט, כדי מיר זאָלן קענען האָבן אַ פולשטענדיק בילד פון די שטעט. מיר ווילן בלויז געבן אייניקע ציפערן און אַרויסרוקן אַ פּאָר שוואַכע פּונקטן אין דער אַרבעט פון אונדזערע שטאָט־קאָמיטעטן.

ניו יאָרק

לאָמיר צוערשט נעמען אונדזער גרעסטן צענטער, ניו יאָרק, וועלכער פאַרמאָגט כמעט צוויי דריטל פון דער מיטגלידערשאַפט פון דער אידישער סעקציע. צו דער לעצטער קאָנווענשאָן האָט ניו יאָרק פאַרמאָגט 14,082 מיטגלידער. צו דער היינטיקער קאָנווענשאָן קומט ניו יאָרק מיט 22,456

מיטגלידער. ווי איר זעט, חברים, איז דאָס אַ וואוקס פון איבער 8,000 מיט־גלידער. ווען מיר גיבן נאָך צו, אַז ניו יאָרק האָט געליטן פון דער שטרייך־מגפה ניט ווינציקער ווי אַלע אַנדערע שטעט פון לאַנד, וועלן מיר מוזן אָנערקענען, אַז די דערגרייכונגען אין אונדזער ניו יאָרקער אָרגאַניזאַציע זיינען זייער וויכטיקע. אָבער וועגן נאָך באַדייטנדיקערע, נאָך וויכטיקערע דערגרייכונגען קענען מיר דערציילן אַף אַנדערע געביטן. 2,200 סטודענטן, מיטגלידער פון ניו יאָרקער ברענטשעס, האָבן זיך אין די דריי יאָר געלערנט אין אידישן אַרבעטער־אוניווערזיטעט. דאָס איז אַן אויפטו, וואָס די דעלע־גאַטן דאַרפן נעמען פאַר אַ ביישפּיל. לאָמיר נאָך צוגעבן, אַז ניו יאָרק האָט לעצטנס איינגעשטעלט אַ קולטור־דעפּאַרטמענט, מיט אַ באַצאָלטן קולטור־דירעקטאָר, חבר יוקלסאָן, וואָס האָט זייער פיל געהאָלפן צו פאַרבעסערן און צו סטימולירן די קולטור־אַרבעט אין די ברענטשעס.

ניו יאָרק האָט אָבער אויך אַ צאָל דורכרייסן, דורכרייסן אָפן קולטורעלן געביט, וועגן וועלכע מיר וועלן רעדן אין דעם קאַפּיטל וועגן אונדזער קולטור־אַרבעט. מיר וועלן דאָ אָנווייזן בלויז אַף איין אָרגאַניזאַציאָנעלן דורכרייס. ניו יאָרק האָט אין די לעצטע דריי יאָר ניט באַוויזן צו רעאָרגאַניזירן אַ באַ־דייטנדערע צאָל ברענטשעס אַף אַ טעריטאָריעלער באַזע. אין זיין פאַרזוך איבערצובויען די שטאָט אַף אַ דיסטריקט־מאַסשטאַב האָט דער ניו יאָרקער שטאָט־קאָמיטעט פאַרזען די דאָון־טאַונער ברענטשעס, וועלכע פאַרמאָגן אַלע צוזאַמען אַרום 10,000 מיטגלידער. אָט די פאַרנאַכלעסיקונג האָט געקאָסט דעם שטאָט־קאָמיטעט זייער טייער, באַזונדערס אין דער לעצטער מיטגלידער־קאַמפּאַניע.

שיקאַגאָ

שיקאַגאָ איז געקומען צו אונדזער לעצטן צוזאַמענפאָר מיט 2,253 מיטגלידער. היינט פאַרמאָגט זי אַרום 3,480 מיטגלידער. ווי איר זעט, האָט שיקאַגאָ פּראָפּאָרציאָנעל דערגרייכט ניט מער ווי ניו יאָרק, ניט קוקנדיק אַף דעם וואָס זי האָט דורכגעפירט דריי גלענצנדע קאַמפּאַניעס און איז אַרויס די געווינערן די לעצטע צוויי יאָר. פון וואַנען נעמט זיך דאָס? אין דעם זומער גלייך נאָך אונדזער לעצטן צוזאַמענפאָר האָט שיקאַגאָ פאַרלוירן איבער 600 מיטגלידער. דאָס האָט כמעט אָפּגעווישט די דערגרייכונגען פון דער פריער־דיקער קאַמפּאַניע. שיקאַגאָ האָט אויך געליטן שווערע פאַרלוסטן אין יאָר 1937.

דער שיקאַגער שטאָט־קאָמיטעט האָט געליטן פון אַ שווערער חולאת. קולטור־אַרבעט איז דאָרט געווען פאַררעכנט ווי אַן איבעריקע זאַך. עס פרייט אונדז אָבער צו באַריכטן צום היינטיקן צוזאַמענפאָר, אַז האַיאָר איז פאָר־געקומען אַ גרויסע ענדערונג אַף דעם געביט און אַז דער גאַנצער אַקטיוו, צוזאַמען מיט חבר גראָספעלדן, האָט בייגעטראָגן צו מאַכן אָט־די וויכטיקע ענדערונג. אין שיקאַגאָ איז אויפגעבויט געוואָרן דער אידישער אַרבעטער־אוניווערזיטעט. איבער 100 סטודענטן האָבן דאָרט האַיאָר געלערנט. די שיקאַגער חברים וועלן אָבער מוזן מאַכן אַן ערנסטע אָנשטרענגונג צו באַ־

זייטיקן די שוואַכקייטן פון אַ צאָל ברענטשעס סיי אַפן קולטורעלן און סיי אַפן אָרגאַניזאַציאָנעלן געביט.

פילאַדעלפיע

אויב מיר זאָלן פאַרגלייכן די מיטגלידערשאַפט פון פילאַדעלפיע באַם לעצטן צוזאַמענפאָר און איצט וועט עס אויסזען, אַז פילאַדעלפיע האָט דער־גרייכט פּראָפּאָרציאָנעל מער ווי וועלכע עס איז אַנדערע שטאָט. דאָס וואָלט אָבער ניט געווען יושרדיק צו די אַנדערע שטעט, ווייל פילאַדעלפיע האָט זיך ניט באַטייליקט אין דער פאָר־קאָנווענשאָן קאַמפּאַניע צוליב לעגאַלע מאָטיוון, און האָט דעריבער אָנגעפירט אַ ספּעציעלע קאַמפּאַניע גלייך נאָך דער קאָנ־ווענשאָן. אַזוי אַז מיר וועלן ניט מאַכן קיין פאַרגלייך מיט דער צאָל, וואָס פילאַדעלפיע האָט פאַרמאָגט באַם צוזאַמענפאָר — 1,164 — נאָר מיט דער צאָל, וואָס זי האָט פאַרמאָגט דעם 1טן אָקטאָבער — 1,454 — נאָך דער ספּעציעלער קאַמפּאַניע. היינט פאַרמאָגט פילאַדעלפיע 2,096 מיטגלידער. פילאַדעלפיע וואָלט פאַרצייכנט פיל גרעסערע דערפאָלגן אַפן געביט פון בויען דעם אָרדן, ווען זי וואָלט ניט פאַרמאָגט עטלעכע ספּעציעלע שוואַכקייטן. ערשטנס, דאָס לעבן אין די פילאַדעלפיער ברענטשעס איז פיל ערגער ווי אין וועלכער עס איז שטאָט איבערן לאַנד. דער באַזוך פון די מיטגלידער צו די ברענטש־מיטינגען איז אַן אויסערגעוויינלעך קליינער. צווייטנס, פילאַדעלפיע האָט, אין פאַרגלייך מיט אַנדערע שטעט, פּראָפּאָרציאָנעל אַריינגעצויגן דעם קלענסטן אַקטיוו אין דער אַרבעט פון בויען דעם אָרדן. פילאַדעלפיע האָט זיך ווינציק אויסגעברייטערט אין שטאָט. בלויז איין און איינציקער נייער ברענטש איז דאָרט צוגעקומען אין משך פון די דריי יאָר. קיין איין טרייד־ברענטש איז ניט אָרגאַניזירט געוואָרן, כאָטש די מעגלעכקייטן זיינען דאָרט גרעסערע ווי אין אַנדערע שטעט. ניט קוקנדיק אַף דעם, וואָס אַן אַנדער פּראָטערנאַלע אָרגאַניזאַציע, אומבאַדייטנד אין פאַרגלייך מיטן אָרדן, האָט אַריינגעצויגן דאָרט אַ צאָל לאַנדסמאַנשאַפטן, האָט פילאַדעלפיע ניט באַוויזן אַריינצונעמען קיין איין לאַנדסמאַנשאַפט־אָרגאַניזאַציע.

עס פאַרשטייט זיך, אַז פילאַדעלפיע האָט אויך זייער וויכטיקע דער־גרייכונגען. זי האָט דורכגעפירט אייניקע באַדייטנדיקע אַקציעס אַפן געביט פון בויען דעם פאַראייניקטן פראָנט, אַפן קולטורעלן געביט, אָבער דאָס לאָזן מיר איבער פאַר פילאַדעלפיע צו דערציילן.

באָסטאָן

באָסטאָן געפינט זיך אין דער זעלבער לאַגע ווי פילאַדעלפיע, אין פּרט פון פאַרגלייכן די צאָל מיטגלידער פונעם לעצטן צוזאַמענפאָר ביז איצט. און דעריבער וועלן מיר נעמען דעם אָקטאָבער־ציפער. צום ערשטן אָקטאָבער 1935 האָט באָסטאָן פאַרמאָגט 1,070 מיטגלידער. היינט צו טאָג פאַרמאָגט זי 1,526 מיטגלידער. אמת, צו דעם לעצטן צוזאַמענפאָר איז באָסטאָן

געקומען מיט בלויז 548 מיטגלידער. און אויב מיר זאָלן אָנפאַנגען אונדזער רעכענונג פון יענער צייט אָן, וועט דער וואוקס אויסזען גאַנץ באַדייטנדיק. אָבער די באָסטאָנער חברים דאַרפן באַטראַכטן די ציפערן אין דעם זעלבן ליכט ווי מיר באַטראַכטן זיי און דעמאָלט וועלן זיי פאַרשטיין, אַז באָסטאָן, וועלכע איז איינע פון די פעסטונגען פון אַנדערע אידישע פראַ־טערנאַלע אָרגאַניזאַציעס, איז נאָך אַלץ דער שוואַכסטער פונקט אין אונדזער אַרבעט. באָסטאָן פאַרמאָגט אויך אַ גרויסע צאָל פון די זעלבע מעלות און חסרונות, וואָס מיר האָבן אויסגערעכנט פאַר די אַנדערע שטעט.

לאָס אַנדזשעלעס

לאָס אַנדזשעלעס האָט פאַרמאָגט באַ אונדזער לעצטן צוזאַמענפאָר 949 מיטגלידער. פון דער צאָל דאַרף מען נאָך אַרונטערנעמען 100 מיטגלידער, וועלכע זיינען באַלד נאָך דעם צוזאַמענפאָר אַרויסטראַנספערירט געוואָרן אין אַנדערע סעקציעס. איצט פאַרמאָגט לאָס אַנדזשעלעס 1,352 מיטגלידער. פאַר לאָס אַנדזשעלעס איז דאָס אַ גוואַלדיקע דערגרייכונג. לאָמיר פאַרגלייכן לאָס אַנדזשעלעס מיט קליוולאַנד פאַרמאָגן מיר בלויז 538 מיטגלידער, בשעת אין לאָס אַנדזשעלעס האָבן מיר 1,352 מיטגלידער. אָן איבערטרייבונג קענען מיר זאָגן, אַז לאָס אַנדזשעלעס איז איינע פון די בעסטע שטעט, וואָס די אידישע סעקציע פאַרמאָגט. אין לאָס אַנדזשעלעס איז אין די לעצטע יאָרן, מיט דער אַקטיווער מיטהילף פון אונדזער אָרדן, אויפגעבויט געוואָרן דער ברייטסטער פאַראייניקטער פראָנט, דער ברייטסטער פאָלקס־פראָנט אין לאַנד. דער אָרדן גופא איז געוואָרן גאָר אַ וויכטיקער געזעלשאַפטלעכער און קול־טורעלער כח צווישן די ברייטע אידישע מאַסן.

נאַטירלעך טאָרן אונדזערע לאָס אַנדזשעלעסער חברים ניט פאַרשיכורט ווערן פון זייערע דערפאָלגן. זיי דאַרפן געדענקען, אַז עס זיינען נאָך אַלץ פאַראַן טויזנטער וועלכע דאַרפן און קענען געהערן צו אונדז, אַז עס איז נאָך דאָ גענוג פּלאַץ פאַר אויסברייטערן דעם פאָלקס־פראָנט, און אַז דער אָרדן קען פאַרנעמען נאָך אַ מער אָנגעזעען פּלאַץ ווי ביז איצט.

פּיטסבורג, קליוולאַנד און דעטרויט

די לעצטע דריי יאָר האָבן מיר אַוועקגעגעבן אַ סך ענערגיע אויפצובויען די דריי שטעט. מיר מוזן זיך אָבער מודה זיין, אַז וואָס אָנבאַלאַנגט דעטרויט און קליוולאַנד האָבן מיר קיין צו גרויסן דערפאָלג ניט געהאַט. דעטרויט האָט פאַרמאָגט באַ דער לעצטער קאָנווענשאָן 585 מיטגלידער און פאַרמאָגט היינט 710 מיטגלידער. ווי איר זעט, זייער אַ קליינער צוואַוואוקס. כמעט אין דעם זעלבן צושטאַנד איז קליוולאַנד. קליוולאַנד האָט פאַרמאָגט צום לעצטן צו־זאַמענפאָר 466 מיטגלידער און היינט פאַרמאָגט זי 548 מיטגלידער. קליוו־לאַנד האָט דורכגעפירט בלויז איין זייער דערפאָלגרייכע קאַמפּאַניע, מיט דריי יאָר צוריק, און זינט דאַן שטייט זי כמעט אַף אַן אָרט. ניט קוקנדיק אַף דעם,

וואָס אין שטאָט געפינט זיך זייער אַ גרויסע צאָל גוטע און פּאַסיקע חברים, איז דער שטאָט־קאָמיטעט נאָך אַלץ ניט קיין פירנדיקע קערפּערשאַפט. אין אַ ביסל אַ בעסערן צושטאַנד אַף דעם געביט איז דעטרויט, אָבער ניט פיל בעסער.

דערפאַר קענען מיר זיך באמת פרייען מיט די דערגרייכונגען אין פּיטס־בורג. פּיטסבורג האָט באַם לעצטן צוזאַמענפאָר פאַרמאָגט 2 ברענטשעס און 121 מיטגלידער. היינט פאַרמאָגט פּיטסבורג 5 ברענטשעס מיט 489 מיט־גלידער. ווען מען געדענקט נאָך, אַז די פּיטסבורגער חברים האָבן שוין געהאַט באַטראַכט זייער שטאָט פאַר אויסגעשפּילט, און אַז אַפילו מיר אַליין האָבן שוין כמעט אויך אָנגעהויבן גלויבן, אַז מיר האָבן אויסגעשעפּט אונדזערע מעגלעכקייטן אין דער שטאָט, ווערט די דערגרייכונג נאָך גרעסער. נאָך דער לעצטער קאָנווענשאָן האָבן מיר באַשלאָסן, אַז מיר דאַרפן שענקען אַ ביסל מער אויפמערקזאַמקייט און לאָמיר זען צי מ׳קען דאָרט ענדערן די לאַגע. און היינט קענען מיר באַגריסן די פּיטסבורגער חברים מיט זייער דערפאָלג־רייכער אַרבעט אין בויען דעם אָרדן. פּיטסבורג איז אויך די צווייטע שטאָט נאָך לאָס אַנדזשעלעס, וועלכע האָט דורכגעפירט ברייטע פאַראייניקטע פראָנט אַקציעס. דער אָרדן איז פּאָפּולער אין שטאָט, ער פאַרנעמט אַ חשובן פּלאַץ צווישן די אידישע מאַסן.

פון דער צווייטער קאַטעגאָריע שטעט, נאָך דעטרויט, קליוולאַנד און פּיטסבורג, קומען נוואַרק, האַרטפאָרד, און סט. לואיס. אויך נוואַרק איז טייל־ווייז געוואַקסן. פון 377 מיטגלידער, וואָס נוואַרק האָט פאַרמאָגט צום לעצטן צוזאַמענפאָר, קען זי איצט באַריכטן 534 מיטגלידער. אָבער נאָך וויכטיקער איז דער פאַקט, וואָס דער גאַנצער שטאַט ניו דזשוירזי איז אויס־געוואַקסן פון אַרום 1,000 מיטגלידער באַם לעצטן צוזאַמענפאָר ביז 1,400 מיטגלידער היינט צו טאָג. דאָס איז אַ דערגרייכונג, וואָס קען טיילווייז צוגעשריבן ווערן צו דעם פאַקט, וואָס די ניו דזשוירזיער חברים האָבן אָנ־געהויבן שפּילן אַ וויכטיקע ראָל אין שטאַט אין בויען דעם פאָלקס־פראָנט און אַפן קולטורעלן געביט. וואָלטן מיר אין נוואַרק און אין גאַנץ ניו דזשוירזי פאַרמאָגט אַ ביסל אַן אַקטיווערן אַפּאַראַט, אַן אַקטיווערן שטאָטישן און דיסטריקט קאָמיטעט, וואָלן מיר געהאַט נאָך מער דערגרייכט.

אויך האַרטפאָרד האָט זיך אַ רוק געטאָן גאַנץ באַדייטנדיק פאָרויס. לויט איר אידישער באַפעלקערונג האָט די שטאָט געדאַרפט אָבער פאַרצייכענען גרעסערע דערפאָלגן אין די דריי יאָר. האַרטפאָרד האָט פאַרמאָגט באַם לעצטן צוזאַמענפאָר 210 מיטגלידער און היינט פאַרמאָגט זי 352 מיטגלידער.

אין זייער אַ שלעכטן צושטאַנד געפינט זיך סט. לואיס. געקומען איז סט. לואיס צום לעצטן צוזאַמענפאָר מיט 198 מיטגלידער און היינט האָט זי 160 מיטגלידער. קליינלעכע קריגערייען האָבן געשפּילט די הויפּט־ראָל אין דער דעמאָראַליזאַציע פון די ברענטשעס. אויך אין סט. לואיס איז די מעגלעכ־קייט פאַר בויען אונדזער אָרדן זייער גרויס. די קומענדיקע נאַציאָנאַלע עק־זעקוטיווע וועט דאַרפן זיך זייער ערנסט פאַרטראַכטן, סיי וועגן סט. לואיס, סיי וועגן ראַטשעסטער, פּעטערסאָן און באַלטימאָר.

אז מיר רעדן שוין וועגן די שטעט ווילט זיך זאָגן א פּאָר אַלגעמיינע ווערטער וועגן די קלענערע צענטערן פון לאַנד. מיר האָבן אָפּגעשלאָסן איצט א קאַמפּאַניע, מיר האָבן אַריינגענומען 6,558 נייע מיטגלידער. פון אָט־די האָבן מיר 6,257 אַריינגענומען אין די פאָלגנדע 10 שטעט: ניו יאָרק, שיקאַגאָ, לאָס אַנדזשעלעס, פילאַדעלפיע, באָסטאָן, דעטרויט, פּיטסבורג, נוארק, קליוולאַנד און האַרטפאָרד. בלויז 301 מיטגלידער זיינען אַריינגענומען געוואָרן אין די אַנדערע 50 שטעט איבערן לאַנד. אָט־דער פאַקט, אָט־דער אומבאַדייטנדיקער ציפער 301 שטעלט פאַר אונדזער קאָנווענשאָן אַוועק זייער ערנסט די פראַגע וועגן די קלענערע שטעט. און דאָס האָט ניט בלויז פּאַסירט אין דער לעצטער קאַמפּאַניע, נאָר אויך אין די פריערדיקע צוויי קאַמפּאַניעס. קענען מיר דערלויבן, אז אָט־די שטעט זאָלן בלייבן כמעט אַף דער זעלבער שטופע ווי זיי זיינען געווען מיט דריי יאָר צוריק? עס זיינען פאַראַן געוויסע שטעט, וואָס שטייען אַפן זעלבן שטאַפּל פון זייער אַנטוויקלונג, ווי זיי זיינען געשטאַנען מיט 8 יאָר צוריק, בשעת דער גרינדונג פון אונדזער אָרדן. עס איז אמת, אז אויך די נאַציאָנאַלע עקזעקוטיווע איז טייל־ווייז שולדיק אין דעם, ווייל זי האָט ניט געשענקט גענוג אויפמערקזאַמקייט צו די שטעט. מיר האָבן עס פּרובירט טאָן דאָס יאָר, דורכפירנדיק א טור מיט חבר רעדין אין די אַלע קלענערע צענטערן, סיי אין דער סאַוט, סיי אין דער מיטלוועסט. אָבער דאָס איז ווייט ניט גענוג. מיר וועלן דאַרפן אין די קומענדיקע פּאָר יאָר אויפרודערן אָט־די שטעטלעך. מיר וועלן אויך דאַרפן מאַכן אַן ערנסטן פאַרזוך צו גרינדן נייע ברענטשעס אין א צאָל שטעט, אין וועלכע עס געפינט זיך א באַדייטנדיקע צאָל אידן און אין וועלכע מיר האָבן נאָך ביז היינט קיין ברענטש ניט.

פרויען־סעקציעס

א פריידיקע דערשיינונג אינעם לעבן פון דער אידישער סעקציע אין די לעצטע דריי יאָר איז דאָס געבורט פון אַרום 60 פרויען־סעקציעס. צו אונדזער לעצטן צוזאַמענפאָר זיינען מיר געקומען מיט 3 פרויען־ברענטשעס. יענע ברענטשעס עקזיסטירן נאָך היינט, אָבער זיי זיינען ניט געווען בכח אַריינצודרינגען צווישן די ברייטע פרויען־מאַסן, ברענגען צו זיי דאָס וואָרט פון אונדזער אָרדן, ברענגען א ביסל אויפלעבונג אין דעם פאַרחושכטן לעבן פון דער הויז־פרוי, אַריינטראָגן דאָרט א ביסל מער יום־טובדיקייט, מער געזעל־שאַפטלעכקייט.

כדי דאָס צו דערגרייכן, האָבן מיר געדאַרפט געפינען א וועג ווי אַזוי צו אָרגאַניזירן די 8 אָדער 10 טויזנט פרויען, וואָס געפינען זיך שוין אין דער אידישער סעקציע, אָבער זיינען בלויז מיטגלידער אַף די ביכער און שפּילן ניט קיין שום געזעלשאַפטלעכע, אָרגאַניזאַציאָנעלע ראָל.

די פרויען־סעקציעס, וואָס זיינען געגרינדעט געוואָרן אין משך פון די לעצטע דריי יאָר אין א צאָל ברענטשעס, האָבן באַוויזן צו פאַראינטערעסירן

א באַדייטנדע צאָל פּרויען אין די פּראָבלעמען פון אָרדן, אין דער אָרגאַני־זאַציע בכלל. די פּרויען־סעקציעס אין אונדזער אָרדן האָבן שוין אין זייערע ערשטע שריט באַוויזן, אַז דאָס איז די ריכטיקע אָרגאַניזאַציאָנעלע פאָרם, וואָס וועט קענען אַריינציען און אָרגאַניזירן די פּרויען אין אָרדן. ליידער זיינען נאָך דאָ אַ סך מיספאַרשטענדענישן בנוגע דעם וואָס מיר דערוואַרטן פון די פּרויען־סעקציעס. עס איז פאַראַן אַ טענדענץ צו פאַרוואַנדלען די פּרויען־סעקציע אין אַ מין צוגאָב־ברענטש. דאָס איז שעדלעך, ווייל אויב דאָס וועט דורכגעפירט ווערן וועט פּאַסירן איינס פון די צוויי: אָדער מיר וועלן האָבן באַזונדערע פּרויען־ברענטשעס, וואָס מיר ווילן ניט האָבן און וואָס אַרבעטן ניט; אָדער די פּרויען וועלן ניט וועלן געהערן אין די פּרויען־סעקציעס, ווייל זיי וועלן זאָגן, אַז די זעלבע אַרבעט קענען זיי דאָך טאָן אין ברענטש גופא. די פּרויען־סעקציע טאָר ניט זיין קיין איבערחזרונג פונעם ברענטש און פונעם ברענטש־לעבן. די הויפּט־אויפגאַבע פון דער פּרויען־סעקציע דאַרף זיין זעלבסטבילדונג אין דעם ברייטסטן זין פון וואָרט. מיר דאַרפן אָרגאַניזירן לייען־קרייזן, שטודיר־גרופּן, באַטאָניקע אונטערזיטעטן. מיר דאַרפן פאַרשפּרייטן ליטעראַטור, וואָס איז ספּעציעל צוגעפּאַסט פאַר די פּרויען, בראָשורן וואָס זאָלן אויפוועקן דעם זעלבסטבאַוואוסטזיין פון דער פּרוי, דורך דעם וואָס מיר וועלן זיי באַקענען מיטן לעבן און שאַפן פון די פּרויען, וואָס האָבן בייגעטראָגן צו דער אַלמענטשלעכער קולטור אַף אַלע געביטן: אין קאַמף פאַר פּרויען־רעכט, אין די פּרייהייט־באַוועגונגען, אין די קאַמפן פון די אַרבעטער־מאַסן, אין ליטעראַטור, וויסנשאַפט, א. אַז. וו. מיר האָבן שוין אַפילו אָנגעפאַנגען צוגרייטן ספּעציעלע ליטעראַטור פאַר אָט־די פּרויען־סעקציעס. די ערשטע שריט אין דער ריכטונג האָבן מיר געמאַכט מיטן אַרויסגעבן אַ ביאָגראַפיע פון קלאַרא צעטקין, אַ בראָשור וועגן דער פּרוי פון גינע מעדעם און נאָך 4 ביאָגראַפיעס פון פּרויען־העלדינס, וואָס דערשיינען אינגיכן.

די צווייטע וויכטיקע אויפגאַבע איז פּאָפּולאַריזירן דעם אָרדן צווישן די פּרויען, אַריינציען זיי אין אונדזער אַלגעמיין לעבן, אין אונדזערע אַלגעמיינע טעטיקייטן, אַרויסרוקן די פּרוי אין דער פּירערשאַפט, סיי אין ברענטש, סיי אין די שטאָט־קאָמיטעטן, סיי אין דער נאַציאָנאַלער עקזעקוטיווע. אויב מיר וועלן דאָס דורכפירן ווי געהעריק וועט דאָס זיין אַ סטימול פאַר נייע טויזנטער פּרויען זיך אָנצושליסן אָן אונדזער אָרדן, ווייל זיי וועלן זען אין אונדזער אָרדן דעם פּלאַץ וואו זיי קענען זיך אויסלעבן געזעלשאַפטלעך און קולטורעל.

די נאַציאָנאַלע עקזעקוטיווע, די שטאָט־קאָמיטעטן און די ברענטשעס וועלן דאַרפן שענקען אַ סך מער אויפמערקזאַמקייט ווי ביז איצט צו אָט־דער פראַגע.

די קינדער־סעקציע

כאָטש די אידישע סעקציע אינעם אָרדן פאַרמאָגט אַ דריטל פון דעם אָרדנס מיטגלידערשאַפט, איז אָבער דער פּראָצענט פון קינדער פון דער

אידישער סעקציע אין דער קינדער־סעקציע זייער א קליינער. עס איז אמת, אז מיר קענען געפינען א בארעכטיקונג אין דעם פאקט, וואס מיר האָבן ארום 7,000 קינדער אין די קינדער־שולן פונעם אָרדן, און אז די הויפּט־טעטיקייט ארום דער קינדער־באַוועגונג איז ארום אונדזערע קינדער־שולן. ניט קוקנדיק אף דעם אלעם איז דאָס אָבער זייער א גרויסער בלויז אין אונדזער ארבעט. און עס דארף זיך פאר אונדז שטעלן די פראגע: איז ניט מעגלעך, אז די 7,000 קינדער אין אונדזערע שולן זאָלן זיין אָנגעשלאָסן אָן דער קינדער־סעקציע פון אָרדן? דאָס איז זייער א וויכטיקע פראגע און אונדזער צוזאמענפאָר דארף זי ערנסט באהאנדלען. די פראגע איז, אגב, ניט קיין נייע. זי איז באהאנדלט געווארן בא דער לעצטער קאָנווענשאָן פון אונדזער אָרדן און אויך באם צוזאמענפאָר פון די שולן. אונדז האָט זיך געדאכט, אז די שפּראך־פראגע שטערט צו אָרגאניזירן די קינדער־ברענטשעס פון אָרדן. אָבער די פראגע איז שוין לאנג געלייזט געווארן. דער באשלוס פון דעם לעצטן צוזאמענפאָר איז געווען, אז די קינדער־ברענטשעס זאָלן אָנפירן זייער ארבעט אין וועלכער שפּראך זיי געפינען פאר נויטיק, און דארט וואו עס איז מעגלעך, זאָל די ארבעט פון דעם קינדער־ברענטש דירעקט פארבונדן ווערן מיט דער שול־ארבעט. דאָס מיינט, אז אין אָט־די פאלן זאָל די שפּראך פונעם קינדער־ברענטש זיין אידיש. מיר האָבן געמיינט, אז דערמיט האָבן מיר די פונדאמענטאלע פראגע שוין געלייזט. אָבער ביז איצט האָבן מיר נאָך אלץ זייער ווייניק דערגרייכונגען אף דעם געביט.

עס איז דערפאר נויטיק בא דעם צוזאמענפאָר גענוי באטראכטן און אנאליזירן די ארבעט פון אונדזערע קינדער־ברענטשעס און אונדזער אָנטייל אין אָט־דער ארבעט און קומען צו געוויסע אויספירן, וועלכע מיר זאָלן מיט דער פולסטער ענערגיע דורכפירן גלייך נאָכן צוזאמענפאָר.

יוגנט־סעקציע

די פראגע פון אונדזער יוגנט־סעקציע איז ניט קיין נייע, אָבער מיר דארפן זי באם היינטיקן צוזאמענפאָר באטראכטן אין א ניי ליכט. זינט דער אָרדן עקזיסטירט האָבן מיר אויפגעבויט א יוגנט־סעקציע פון ארום 3,000 מיטגלידער. אין דער זעלבער צייט האָבן מיר אינעם גאנצן אָרדן ארום 15,000 מיטגלידער פון יוגנט־עלטער. די פּראָבלעם איז דעריבער: ווי אזוי מאכן מיר, אז אָט־די 15,000 מיטגלידער זאָלן ווערן אן אקטיווער כח, זאָלן זיך באטייליקן אין דעם לעבן און אין די טעטיקייטן פון דעם אָרדן? — א זאך, וואס זיי האָבן ביז איצט לחלוטין ניט געטאָן.

דער אָרדן קומט דעריבער מיט א רעקאָמענדאציע, אז מיר זאָלן אויפלייזן די איצטיקע יוגנט־ברענטשעס און אָנשטאָט דעם גרינדן יוגנט־דיוויזיעס בא יעדן דערוואקסענעם ברענטש. א ברענטש, צום ביישפּיל, פון א פּאָר הונדערט מיטגלידער, האָט זיכער אין זיינע אייגענע רייען א פּאָר צענדליק יוגנטלעכע, וועלכע קענען אָרגאניזירט ווערן אלס א יוגנט־דיוויזיע, וועלכע זאָל פינאנציעל און אָרגאניזאציאָנעל זיין א טייל פונעם דערוואקסענעם

ברענטש, וועלכער זאָל אָבער אָנפירן יוגנטלעכע אַקטיוויטעטן און זאָל אַזוי אַרום קענען אַריינציִען די יוגנט פון דעם געגנט אָדער דער שטאָט. די איצטיקע 18,000 יוגנטלעכע מיטגלידער קענען אַזוי אַרום ווערן אַ מעכטיקער כח צו אַנטוויקלען אַ ברייטע פּראָטערנאַלע יוגנט־באַוועגונג אין די פאַר־איניקטע שטאַטן.

אין פאַרבינדונג מיט דעם שווימט אַרויף אַן אַנדער פראַגע: ביז איצט האָבן די יוגנט־ברענטשעס געהאַט אין זייערע רייען מיטגלידער פון פאַר־שיידענע נאַציאָנאַליטעטן. דער ברענטש האָט דעריבער פונקציאָנירט אויס־שליסלעך אַלס אַן אַמעריקאַנער ברענטש, ניט אויפנעמענדיק קיין שום פּראָב־לעמען פון די נאַציאָנאַליטעטן, פון וועלכע ער איז באַשטאַנען. איצט אָבער, אַז עס וועלן אָרגאַניזירט ווערן יוגנט־דיוויזיעס פון אידישע ברענטשעס, וועלן די יוגנט־דיוויזיעס דאַרפן ראַדיקאַל ענדערן זייער אָריענטאַציע. זיי וועלן דאַרפן אויפנעמען אידישע פּראָבלעמען, זיי וועלן דאַרפן ווערן אַקטיוו אין קאַמף קעגן אַנטיסעמיטיזם און פאַשיזם, זיי וועלן דאַרפן בכלל מער צו־בינדן די אידישע יוגנט צו די אידישע מאַסן, זייער קולטור און ליטעראַטור. מיר קענען זיך אַפילו פאָרשטעלן, אַז אייניקע יוגנט־דיוויזיעס זאָלן האָבן אַ ספּעציעלע טעטיקייט פון לייענען אידישע צייטונגען, אידישע ביכער, שטודירן אידישע געשיכטע, א. אַז. וו. אייניקע יוגנט־דיוויזיעס קענען אַפילו אָנפירן זייערע מיטינגען אַף אידיש. דאָס איז זייער אַ ברייטע טעמע און פאָדערט אַ גרינטלעכע דיסקוסיע.

ענגליש־אידישע ברענטשעס

אַן ענלעכע פּראָבלעם, וואָס איז לעצטנס אַרויסגעשוואומען, איז די פּראָבלעם פון ענגליש־רעדנדיקע אידישע ברענטשעס. מיר פאַרמאָגן צווישן 8 און 10 טויזנט אידישע מיטגלידער אין דער ענגלישער סעקציע. אָט־די אידישע מיטגלידער זיינען מערסטנס אַמעריקאַניזירטע עלעמענטן און אַ טייל פון זיי אַמעריקאַנער־געבוירענע. אָט־די עלעמענטן קענען זיך ענגער פאַר־בינדן מיט די גרויסע מאַסן אַמעריקאַניזירטע און אַמעריקאַנער־געבוירענע אידן דאָ אין לאַנד. זיי וועלן אַמבעסטן אָבער זיך קענען פאַרבינדן מיט אָט־די עלעמענטן דעמאָלט, ווען זיי וועלן שענקען מער אויפמערקזאַמקייט צו די פּראָבלעמען פון אידישן לעבן. איצט, זייענדיק אַ טייל פון דער ענגליש־רעדנדיקער סעקציע, האָבן זיי זיך, מיט זייער קליינע אויסנאַמען, אָפּגעגעבן צו אַלע אַלגעמיינע פּראָבלעמען פונעם אָרדן און האָבן פאַרגעסן, אַז זיי האָבן ערנסטע פּראָבלעמען, וואָס רירן אָן די אידישע מאַסן דאָ אין לאַנד. ווי אַזוי איינצושטעלן אַן ענגערע פאַרבינדונג צווישן דער אידישער סעקציע און אָט־די ברענטשעס? וואָס זאָל זיין די שטעלונג פון אָרדן צו די, וואָס ווילן זיך אָרגאַניזירן אין ענגלישע ברענטשעס, אָבער ווילן זיין פאַרבונדן מיט דער אידישער סעקציע? אָט־די פראַגן דאַרפן מיר באַם היינטיקן צוזאַמענפאָר זייער ערנסט דיסקוטירן.

דאָס איינפירן מאָנאָטלעכע צאָלונגען

ניט קוקנדיק אַף דעם, וואָס אין פּראָצעס פון דורכפירן די מאָנאָטלעכע, אָנשטאָט די דריי־מאָנאָטלעכע צאָלונגען, האָבן מיר פאַרלוירן אַ באַדייטנדיקע צאָל מיטגלידער, דאַרפן אָבער די חברים דעלעגאַטן וויסן, אַז דאָס איז געווען אַ נוצלעכע און נויטיקע רעפאָרמע. זי האָט געראַטעוועט צענדליקער טויזנטער דאָלער, וואָס די ברענטשעס פלעגן צאָלן פאַר אויסגעשלאָסענע מיטגלידער. זי וועט סוף כל סוף פיל בעסער סטאַביליזירן די צאָלונגען פון די מיטגלידער און די מיטגלידערשאַפט בכלל אין דער אידישער סעקציע. מיר ברענגען דאָ די פראַגע נאָכאַמאָל בלויז דערפאַר, וואָס מיר ווילן אויסמיידן, אַז די פראַגע זאָל ווידער און אָבער אַמאָל אויפקומען אין די ברענטשעס. אודאי איז דאָ וואָס אויסצובעסערן. עס קען זיין, אַז מען דאַרף מאַכן ענדערונגען אין די ברענטש־ביכער. אַלץ וואָס איז נאָר מעגלעך אויסצובעסערן וועלן מיר אויסבעסערן. אָבער זאָל פאַרשטאַנען ווערן, אַז מיר וועלן ניט גיין צוריק צו די אַלטע דריי־מאָנאָטלעכע צאָלונגען. און עס איז צייט, אַז מיר זאָלן אויפהערן צו דיסקוטירן די פראַגע צי איז די רעפאָרמע אַ גוטע אָדער אַ שלעכטע, נאָר ווי אַזוי זי בעסער דורכצופירן אין לעבן. אַלע 15 שפּראַך־סעקציעס האָבן די זעלבע פאָרמע פון מאָנאָטלעכע צאָלונגען. די אידישע סעקציע קען אין דעם פּרט ניט זיין קיין אויסנאַם. מיר דאַרפן בלויז ענדערן אונדזער באַציאונג און האַלטן אין געדאַנק, אַז דערמיט וואָס דער נאַציאָנאַלער אָפּיס האָט אַרונטערגענומען די פינאַנציעלע פאַראַנטוואָרטלעכקייט פאַר דעם אינדיווידועלן מיטגליד פון דעם ברענטש, האָט דער ברענטש דערמיט נאָך ניט פאַרלוירן די פאַראַנטוואָרטלעכקייט אויפצופאַסן, אַז דער מיטגליד זאָל ניט ווערן סוספּענדירט, און אודאי ניט אויסגעשלאָסן. די ברענטשעס דאַרפן זען, אַז די אומזיסטע פאַרלוסטן, וואָס זיינען פאָרגעקומען אין די ערשטע צוויי יאָר, זאָלן זיך ניט איבערחזרן היינטיקס יאָר.

אונדזער פינאַנציעלער בייטראָג צו דער אַרבעטער־באַוועגונג

אין די לעצטע דריי יאָר, פיל מער ווי אין די ערשטע יאָרן, איז די אידישע סעקציע פון אָרדן געווען דער גרעסטער שטיצער און אויפהאַלטער פון דער „מאָרגן־פרייהייט". עס קוקט אויס כמעט ניט־גלויבלעך, אָבער דאָס זיינען די אמתע ציפערן: די ברענטשעס פון אינטערנאַציאָנאַלן אַרבעטער אָרדן האָבן אין די לעצטע דריי יאָר, אין די דריי געלט־קאַמפּאַניעס, געזאַמלט פאַר דער „מאָרגן־פרייהייט" אַרום $120,000. צורעכענענדיק דעם פּרעסעשטייער, וואָס האָט אין די דריי יאָר באַטראָפן אַרום $50,000, מיינט עס, אַז די אידישע סעקציע האָט בייגעטראָגן צו דער „מאָרגן־פרייהייט" קרוב צו $175,000. מיר מעגן באמת שטאָלצירן און זיין צופרידן, חברים, וואָס מיר זיינען געוואָרן דער שטאַרקסטער כח צו העלפן אויפהאַלטן די צייטונג, וועלכע האָט געשפּילט און שפּילט זייער אַ וויכטיקע ראָלע אין דעם לעבן פון די

אידישע ארבעטער, א צייטונג וועלכע האט געשפילט זייער א וויכטיקע ראָלע אין דער אָרגאַניזירונג און אויפבויאונג פון אינטערנאַציאָנאַלן ארבעטער אָרדן.

רעדנדיק וועגן דער „מאָרגן־פרייהייט" קענען מיר ניט פארביינען דעם פאקט, וואָס ניט קוקנדיק אף דעם, וואָס די „מאָרגן־פרייהייט" דינט אזוי געטריי דעם אָרדן, ניט קוקנדיק אף דעם, וואָס זי גיט אָפּ צוויי פולע זייטן יעדע וואָך—די „טריבונע" פונעם אָרדן—און א סך אנדערע מאטעריאַלן ווען עס איז נאָר נויטיק, סיי כדי אויפצונעמען די פּראָבלעמען פון אונדזער אָר־גאַניזאַציע, סיי כדי צו פּאָפּולאַריזירן דעם אָרדן צווישן די אידישע ארבעטער, ניט קוקנדיק אף דעם מוזן מיר ליידער פעסטשטעלן, אז ארום 50 פּראָצענט מיטגלידער פון אונדזער סעקציע לייענען ניט די „מאָרגן־פרייהייט". דאָס איז ניט נאָר א גוואַלטיקער שאָדן פאר דער „מאָרגן־פרייהייט", דאָס איז אויך א גוואַלטיקער שאָדן און פארלוסט פארן אינטערנאַציאָנאַלן ארבעטער אָרדן. פונעם שטאַנדפּונקט פונעם אָרדן זעלבסט איז נויטיק, אז אונדזערע מיטגלידער זאָלן זיין אַלזייטיק באַקאַנט מיט דעם וואָס עס קומט פאָר אינעם אָרדן, מיט די קאַמפּאַניעס פונעם אָרדן, און די באַקאַנטשאַפט קענען זיי באַקומען בלויז דעמאָלט, ווען זיי וועלן לייענען די צייטונג, אין וועלכער עס שפּיגלט זיך אָפּ דאָס לעבן און די טעטיקייט פון דעם אָרדן. עס איז נויטיק דערפאַר, אז די איצטיקע קאָנווענשאָן זאָל ארויסלאָזן אַן ערנסטן רוף צו אונדזער גאַנצער אָרגאַניזאַציע דורכצופירן א ברייטע אידעאָלאָגישע קאַמ־פּאַניע, כדי צו דערגרייכן יעדן איינציקן מיטגליד פון אונדזער אָרדן פאר דער „מאָרגן־פרייהייט". אייניקע פארזוכן זיינען געמאַכט געוואָרן אין פאַר־לויף פון די לעצטע דריי יאָר אין פארבינדונג מיט די וועכנטלעכע און צוויי־וועכנטלעכע סובסקרייבער און יענע פארזוכן זיינען געווען גאַנץ דערפאָלגרייך. מיר דארפן בלויז פירן אָט־די אקציע סיסטעמאַטישער און גרינטלעכער און מיר וועלן דערגרייכן אמווייניקסטנס 4־5 טויזנט נייע לייענער אינעם אָרדן גופא. 4־5 טויזנט נייע לייענער וואָלטן געמיינט, אז מיר וואָלטן ניט געדאַרפט אָנפירן אזויפיל געלט־קאַמפּאַניעס פאר דער „מאָרגן־פרייהייט". עס איז נויטיק, אז אונדזער אקטיוו זאָל פארשטיין, אז ווען מיר וואָלטן אוועקגענעבן די זעלבע ענערגיע צו באַקומען נייע לייענער, וואָס מיר גיבן אוועק אף זאַמלען דאָס געלט, וואָלט ניט נאָר די לאַגע פון דער „מאָרגן־פרייהייט" היינט געווען א פיל בעסערע, נאָר די לאַגע פון דעם אָרדן וואָלט געווען א פיל בעסערע. אונדזערע איינענע דערפאָלגן וואָלטן געווען באַדייטנדיקערע און גרעסערע.

אינעם אָרדן האָבן מיר אויך דורכגעפירט אין משך פון די דריי יאָר זאַמלונגען פארן „דיילי וואָירקער". ליידער האָבן מיר ניט די ציפערן וויפיל די אידישע סעקציע האָט געזאַמלט, אָבער מיר זיינען זיכער, אז אויך דאָרטן איז אונדזער בייטראָג געווען אין די טויזנטער.

אונדזער אידישע סעקציע האָט פּראָפּאָרציאָנעל זייער גוט ביינעטראָגן צו דעם פאָנד צו העלפן די שפּאַנישע לאָיאַליסטן אינעם קאַמף קעגן פאַשיזם. א צאָל אידישע ברענטשעס האָבן דורכגעפירט ספּעציעלע אונטערנעמונגען פאר שפּאַניע. אייניקע ברענטשעס האָבן געשאַפן זייער באַדייטנדיקע סומען. אויך וועגן דעם האָבן מיר ניט קיין באַזונדערן חשבון, ווייל די געלטער זיינען

אריינגעשיקט געוואָרן צום אַלגעמיינעם פאָנד, וואָס דער אָרדן האָט געקליבן. מיר קענען בלויז פאַרזיכערן, אַז די אידישע ברענטשעס האָבן געטאָן זייער פליכט אין אָט־דער וויכטיקער אַרבעט.

אין די לעצטע דריי יאָר זיינען אויך פאָרגעקומען זייער וויכטיקע קאַמפן. אין די לעצטע דריי יאָר איז אויפגעבויט געוואָרן די מעכטיקע אינדוסטריעלע טרייד־יוניאָן באַוועגונג, די „סי. איי. אָ.". ניט נאָר דער אָרדן אַלס אַ גאַנצער, נאָר די אידישע סעקציע פון איר זייט האָט פיל בייגעטראָגן; האָט געבראַכט פּיקעטס אַף דער פּיקעט־ליין, האָט זיך באַטייליקט אין די גרויסע סטרייקס, און האָט אויך געזאַמלט באַדייטנדיקע פאָנדן צו העלפן אויפבויען די יוניאָנס און העלפן ברענגען די סטרייקס צו אַ דערפאָלגרייכן זיג.

V. קולטור־טעטיקייט אין די לעצטע דריי יאָר

קולטור־אַרבעט איז בא אונדז ניט געווען סתם אַ באַפּוצונג, כדי יוצא צו זיין פאַר דער וועלט. קולטור־אַרבעט — האָבן מיר קלאָר פאַרשטאַנען — דאַרף ווערן דער סאַמע עיקרדיקסטער באַשטאַנד־טייל פון אונדזער גאַנצער אַרבעט, אָן וועלכן דער אָרדן קען ניט אויסקומען. פאַרנאַכלעסיקן קולטור־אַרבעט, מיינט לאָזן אונדזער אָרגאַניזאַציע ווערן נאָך אַ בענעפּיט־סאָסייעטי אַף דער אידישער גאַס.

ווען מיר זיינען אָבער געקומען צום דורכפירן אָט־די צענטראַלע אויפגאַבע, האָבן מיר באַגעגנט גוואַלדיקע שוועריקייטן. מיר האָבן זיך אָנגעשטויסן אין דער אַלטער שעדלעכער ירושה אינעם אידישן לעבן אין אַמעריקע — איינגעוואָרצלטע טראַדיציעס פון ביטול און אַפּאַטיע בנוגע קולטור־אַרבעט.

פון איין זייט האָבן מיר געהאַט אַן אַקטיוו איבערגעגעבענע חבריס, וואָס האָבן אָבער אַריבערגעטראָגן אַ שלעכטע באַציאונג פון אַרבעטער־רינג צו קולטור־אַרבעט. פון דער צווייטער זייט האָבן מיר געהאַט פאַר זיך אַ גרויסע אידישע מאַסע, וואָס האָט זיך דערצויגן אַפן באַרימטן „פאָרווערטס"־קאַלעדזש. קיין אידיש בוך האָט מען ניט געלייענט, קיין פאַרלעגער האָבן כמעט ניט עקזיסטירט, און די וואָס האָבן יאָ עקזיסטירט האָבן קיין נייע ביכער ניט אַרויסגעגעבן. אידישע שרייבער זיינען אַרומגעגאַנגען פול מיט פּעסימיזם. אָנשטאָט צו בויען די אידישע קולטור האָט מען דיסקוטירט די פראַגע ווי לאַנג די אידישע שפּראַך און די אידישע קולטור וועלן לעבן. די אַלטע אָרגאַניזאַציעס, די וואָס האָבן פריער יאָ עפּעס געטאָן אַפן קולטורעלן געביט, ווי דער אַרבעטער־רינג, האָבן אויפגעהערט טאָן וועלכע עס איז אַרבעט. די איינציקע אַף אַן אמת וויכטיקע אַרבעט, וואָס איז יאָ אויפגעטאָן געוואָרן, איז געווען די קינדער־שול באַוועגונג. אָבער דאָס האָט מען אויך געטאָן צוליב דעם קאַמף קעגן די לינקע עלעמענטן און טיילווייז אַרויפגעצוואונגענערהייט.

די לינקע באַוועגונג, וועלכע האָט יאָ אָנערקענט די וויכטיקייט פון

קולטור־ארבעט צווישן די ברייטע אידישע מאסן, איז אָבער געווען אזוי פארנומען אין צוריקשליידערן די אטאקעס, וואָס זיינען געמאכט געוואָרן טאָג־איין און טאָג־אויס, סיי אין דער יוניאָן־באוועגונג, סיי אין דער פּאָליטישער באוועגונג, סיי אין דער פּראטערנאלער באוועגונג, אז עס איז געבליבן זייער ווייניק צייט אָפּצוגעבן זיך מיט קולטור־טעטיקייט. אָבער אפילו אונטער אָט־די זייער שווערע באדינגונגען האָט די לינקע באוועגונג אויפגעבויט פּרעכטיקע געזאנג־פּאראיינען, אן אָנגעזעענעם קונסט־טעאטער, ארבעטער־אוניווערזיטעטן, אָרקעסטערס, און אנדערע אינסטיטוציעס. עס זיינען אויך ארויסגעגעבן געוואָרן א באדייטנדע צאָל ביכער, כאָטש מערסטן אפן חשבון פונעם שרייבער. דאָס זיינען געווען זייער גרויסע און וויכטיקע דערגרייכונגען אף דעם קולטורעלן געביט. אָבער ווען מען פארגלייכט דאָס מיט דער קולטור־לאָזיקייט וואָס הערשט צווישן די ברייטע אידישע מאסן, ווען מען פארגלייכט עס צו די קולטורעלע נויטן, איז דאָס אלץ ווי א טראָפּן אין ים.

דער אינטערנאציאָנאלער ארבעטער אָרדן און זיין אידישע סעקציע האָט גלייך פון אָנפאנג אָן געפּרואווט ניט נאָר זיך אָפּגעבן מיט קולטור־ארבעט, נאָר פארטיפן און פארוואָרצלען אָט־די ארבעט. מיר האָבן געזוכט אריינברענגען אונדזער קולטור־טעטיקייט צווישן די טויזנטער מיטגלידער פונעם אָרדן, צווישן די אידישע מאסן בכלל. מיר מוזן זיך אָבער היינט מודה זיין, אז כאָטש מיר קומען מיט א פיינעם סטאזש פון וויכטיקע אויפטואונגען אפן קולטורעלן געביט, זיינען מיר אָבער נאָך אלץ ווייט הינטערשטעליק ניט נאָר אין פארגלייך מיט די קולטורעלע נויטן פון די ברייטע אידישע מאסן בכלל, נאָר אפילו מיט די קולטורעלע נויטן פון די טויזנטער פירנדיקע חברים פון אונדזערע ברענטשעס, אָן וועמען עס וואָלט דאָך ניט מעגלעך געווען אויפצובויען אונדזער אָרדן און דערגרייכן די ביז־איצטיקע אויפטואונגען.

דער אָרדן אקטיוו אין די אידישע ארבעטער־אוניווערזיטעטן

אין די לעצטע דריי יאָר האָבן מיר באוויזן צו פארוואנדלען דעם אידישן ארבעטער־אוניווערזיטעט אין ניו יאָרק אין איינעם פון די וויכטיקסטע לערן־אנשטאלטן, וואָס די אידישע ארבעטער האָבן אויפגעבויט אין וועלכן עס איז ווינקל פון דער וועלט. איבער 2,200 מיטגלידער פונעם אָרדן האָבן זיך דאָרט געלערנט אין משך פון די דריי יאָר. א גרויסער טייל פון די סטודענטן האָבן ניט בלויז אויפגענומען די ספּעציעלע קורסן וועגן פּראטערנאליזם, נאָר אויך א גאנצע ריי אנדערע קורסן, ווי פּאָליטישע עקאָנאָמיע, געשיכטע פון דער אידישער ארבעטער־באוועגונג, מארקסיזם און אנדערע.

שווער איז אונדז אָנגעקומען אויפצובויען אידישע ארבעטער אוניווערזיטעטן אין שיקאגאָ, פילאדעלפיע, באָסטאָן, לאָס אנדזשעלעס, דעטרויט, פּיטסבורג און קליוולאנד. אָבער דאָך פרייט אונדז היינט צו באריכטן, אז מיט דעם אויסנאם פון איין און איינציקער שטאָט, קליוולאנד, האָבן מיר האיאָר אומעטום געהאט פונקציאָנירנדיקע אידישע ארבעטער־אוניווערזיטעטן. אין אנדערע בעסער, און אין אנדערע שוואכער. שיקאגאָ האָט דאָס יאָר

אָנגעהויבן גיין אין די פוס־טריט פון ניו יאָרק. אַ גרויסע צאָל סטודענטן האָבן דאָרט געלערנט. אונדזערע שיקאַגער חברים דאַרפן די אינסטיטוציע האַלטן טייער, זי אַנטוויקלען, פאַרטאָפּלען די צאָל סטודענטן און פאַרמערן די צאָל קורסן.

מיר קענען נאָך אויך צוגעבן, אַז נואַרק האָט דאָס יאָר געמאַכט אַ גוטן אָנפאַנג מיטן אָרגאַניזירן צוויי קורסן. לאָמיר האָפן, אַז די צוויי קורסן וועלן פאַרוואַנדלט ווערן אין אַ שטענדיקן אידישן אַרבעטער־אוניווערזיטעט קומענ־דיקן סעזאָן.

מיר האָבן אָבער אויך אַ צאָל וויכטיקע חסרונות, וואָס מיר דאַרפן באַלד פאַרבעסערן. ניט אויפגעבנדיק דעם געדאַנק פון פאַרוואַנדלען אונדזערע אַרבעטער־אוניווערזיטעטן אין מאַסן־אינסטיטוציעס, וואָס זאָלן דערגרייכן טויזנטער סטודענטן יעדן סעמעסטער, מוזן מיר אָבער פאַרטיפן דאָס לערנען. מיר מוזן זען, אַז ווען אַ מיטגליד נעמט אויף אַ קורס זאָל ער דאַרפן זיך צוגרייטן, אָפּגעבן עקזאַמען, טאָן אַרבעט, האָבן אַן ערנסטע באַציאונג צום לערנען. ער טאָר ניט אַרויסגעלאָזט ווערן פונעם אוניווערזיטעט אָן אַן עקזאַמען. מיר מוזן אים אויך אָנווייזן וועלכע קורסן ער דאַרף נאָך אויפ־נעמען, כדי צו באַפעסטיקן זיין וויסן.

מיט איין וואָרט: די אַרבעטער־אוניווערזיטעטן דאַרפן אַוועקגעשטעלט ווערן אַלס פּראָפעסיאָנעלע לערן־אינסטיטוציעס אַף ווי ווייט דאָס איז מעגלעך אונטער אונדזערע באַדינגונגען. דער ניו יאָרקער אוניווערזיטעט וועט דאַרפן פאַר דעם צוועק באַדינען די אוניווערזיטעטן איבערן לאַנד, פיל מער ווי ער האָט עס געטאָן ביז איצט.

לאָמיר שוין אויך דערציילן אונדזערע דעלעגאַטן, אַז מיר האָבן דורכ־געבראָכן די וואַנט פון גלייכגילטיקייט מצד אונדזערע אָנפירנדיקע חברים צו דער פראַגע פון לערנען זיך. מיר האָבן היינטיקס יאָר דורכגעפירט אַ קורס פון 20 שבתים מיט די מיטגלידער פונעם ניו יאָרקער שטאָטישן קאָמיטעט און דיסטריקט־קאָמיטעטן און באַם אָפּשלוס פון קורס האָבן אַ סך אָנפירנדיקע חברים זיך מודה געווען, אַז זיי זעען ערשט איצט איין ווי וויכטיק דאָס לערנען איז פאַר זיי געווען.

„וויק־ענד" קורסן, שטודיר־גרופּן און לייען־קרייזן

אין די לעצטע דריי יאָר האָבן מיר אויך דורכגעפירט „וויק־ענד" קורסן כמעט אין אַלע וויכטיקע צענטערן פון לאַנד. זיי זיינען דורכגעפירט געוואָרן פון אָנפירנדיקע חברים פון דער נאַציאָנאַלער עקזעקוטיווע. אין אָט־די קורסן זיינען אַממערסטנס אַריינגעצויגן געוואָרן די מיטגלידער פון די שטאָטישע קאָמיטעטן און אַ צאָל מיטגלידער פון די עקזעקוטיוועס. מיר האָבן אויך דורכגעפירט אַזעלכע „וויק־ענד" קורסן אין מאָנטרעאָל און אין טאָראָנטאָ אַף דעם פאַרלאַנג פון דעם קאַנאַדער אַרבעטער־רינג און פון דער „לייבאָר־ליג". די חברים זיינען געווען גוואַלדיק צופרידן און באַגייסטערט פון אָט־די קורסן. אמת, עס איז שווער אין 10־12 שעה, אָפטמאָל אין איין טאָג,

פאַר די סטודענטן צו פאַרדייען אַזויפיל מאַטעריאַל. מיר האָבן אפשר ניט צוגעגרייט גענוג פאַרבאַרייטונג־מאַטעריאַל, איידער מיר האָבן דעם קורס דורכגעפירט. דאָס זיינען חסרונות, וואָס מיר וועלן דאַרפן אויסבעסערן. אָבער סיי פון אונדזער אייגענער דערפאַרונג און סיי פון די באַריכטן פון די אַנדערע חברים, וואָס האָבן די קורסן אָנגעפירט, ווייסן מיר, אַז דאָס האָט פיל בייגעטראָגן צו דער פאַרשטענדעניש וועגן אונדזער אָרדן.

אין אַ צאָל שטעט האָבן די פרויען־סעקציעס אָרגאַניזירט לייען־קרייזן און שטודיר־גרופּן. אין אייניקע שטעט פאַנגען די קרייזן אָן צו ווערן אַן אמתער דערפאָלג.

ווייניקער דערפאָלג פאַרצייכענען מיר אַפן געביט פון שטודיר־גרופּן. אָבער אַ צאָל אַזעלכע גרופּן עקזיסטירן. עס דאַרף זיין אונדזער אויפגאַבע אויסצובייטערן סיי די לייען־קרייזן, סיי די שטודיר־גרופּן. דאָס דאַרף זיין אַ וויכטיקע אַרבעט ניט נאָר פון די פרויען־סעקציעס, נאָר פון אונדזערע ברענטשעס בכלל.

קאָאָפּעראַטיווער פאָלקס־פאַרלאַג

די נאַציאָנאַלע עקזעקוטיווע ברענגט אונדזער פערטן צוזאַמענפאָר אַ פּרעכטיקע מתנה, אַ יונגן צווייג פון אונדזער גרויסער משפחה — דער קאָאָפּעראַטיווער פאָלקס־פאַרלאַג פון אונדזער אָרדן.

דער פאַרלאַג איז בלויז איין יאָר אַלט און דאָך האָט ער גרויסע אויפטואונגען צו פאַרצייכענען, פיל גרעסערע ווי מיר האָבן זיך דערוועגט פאַרצושטעלן. אונדזער פאַרלאַג איז געגרינדעט געוואָרן, כדי אויסצופילן אַ גאָרוויכטיקן בלויז אין דעם קולטור־לעבן פון די אידישע מאַסן. אין גאַנץ אַמעריקע עקזיסטירט ניט קיין איין גוט־פונקציאָנירנדיקער פאַרלאַג, וואָס זאָל סיסטעמאַטיש אַרויסגעבן ביכער פאַרן אידישן לייענער. דער קאָאָפּעראַטיווער פאָלקס־פאַרלאַג האָט זיך געשטעלט אָט־די אויפגאַבע. ער האָט זיך געשטעלט פאַר אַ ציל אַרויסצוגעבן איין בוך אַ חודש — בעלעטריסטיק, וויסנשאַפט, געשיכטע, ליטעראַטור־קריטיק, פּאָעזיע, פּובליציסטיק און אַנדערע. דער קאָאָפּעראַטיווער פאַרלאַג האָט זיך געשטעלט פאַר אַ ציל ניט בלויז אַרויסצוגעבן ביכער, נאָר טאַקע צו אַנטוויקלען אַ ברייטע באַוועגונג צו פאַרשפּרייטן די ביכער צווישן די אידישע מאַסן.

דער פאַרלאַג האָט זיך געשטעלט פאַר אַ ציל צו דערגרייכן אַ מינימום פון 5,000 סובסקרייבער. דאָס וואָלט אים געגעבן אַ געזיכערטע פינאַנציעלע באַזע אָנצוגיין מיט זיין אַרבעט.

מיר שטייען נאָך דערווייל זייער ווייט פון די 5,000 סובסקרייבער. וואַרשיינלעך האָבן מיר בא היינטיקן טאָג צווישן 12 און 15 הונדערט סובסקרייבער. ניט קוקנדיק אָבער אַף דעם, האָט דער פאָלקס־פאַרלאַג דורכגעפירט זיינע פּלענער. אין פאַרלויף פון זיין עקזיסטענץ האָט ער אַרויסגעגעבן די פאָלגנדע ביכער און בראָשורן:

„לידער און פּאָעמעס" פון י. גרינשפּאַן.

„לאבזיק", 2טער טייל, פון כאווער פּאַווער.
„אַמעריקע", 1טער טייל, פון י. סולטאַן.
„אַנטראָפּאָלאָגיע" פון דר. א. מאַנדעל.
„וואָטערטאַון" פון מ. בלעכמאַן.
„די פרוי" פון גינע מעדעם.
„נאָ פּאַסאַראַן" פון אהרן קורץ.
„אַמעריקע", 2טער טייל, פון י. סולטאַן.
„8 יאָר פּראָלעטאַרישער פּראָטערנאַליזם" פון ר. זאַלצמאַן.

אין דרוק געפינען זיך:

„4 פרויען־העלדינס" (מוטער דזשאָונס, העריעט ביטשער סטאָו, עמאַ לאַזאַרוס, און פרענסיס ראַיט) פון ר. האָלטמאַן.
„אברהם גאָלדפאַדען" פון נחמן מייזיל.
„מענטשן און חיות" פון י. אָפּאַטאָשו.
„קאָלאָמביאַ דרעס קאָ." פון לייב סאָברין.

אויסער די 13 ביכער און בראָשורן האָט אונדזער פאַרלאַג צוגעגרייט דריי בענדער „מאַרקס, ענגעלס, לענין און סטאַלין", די וויכטיקסטע ווערק פון די 4 געניאַלע אַרבעטער־פירער און דענקער. זיי וועלן קירצלעך אַריין אין דרוק. אויך זיינען שוין גוטגעהייסן געוואָרן די פאָלגנדע ביכער, וואָס דאַרפן דערשיינען היינטיקס יאָר: „געקליבענע דערציילונגען" פון א. מייזל. „געשיכטע פון די אידן אין אַמעריקע" פון י. ב. ביילין. „באַרג אַרויף" פון מאַרטין בירנבוים. א באַנד לידער פון מלכה לי. „די נייע אידישע ליטעראַטור" פון משה כץ. „מיטגייער" פון צבי הירשקאַן. און אויך א גאַנצע ריי ביאָגראַפיעס, וואָס זיינען באַשטעלט געוואָרן בא א צאָל שרייבער.

איידער דער פאַרלאַג איז געגרינדעט געוואָרן, האָבן מיר אַרויסגעגעבן די פאָלגנדע ביכער און בראָשורן, זינט אונדזער דריטער קאָנווענשאָן:

„די שול פאַר אייער קינד" פון ר. זאַלצמאַן.
„מענדעלע מוכר ספרים" פון א. ראָזנצווייג.
„די ניין ברידער" פון א. ראַבאָי.
„צו דער געשיכטע פון דער פּראָטערנאַלער באַוועגונג" פון ר. זאַלצמאַן.
„קינד אָן קייט" פון משה נאַדיר.

ווי באַשיידן מיר זאָלן ניט וועלן זיין, מוזן מיר זאָגן, אז דאָס איז א רעקאָרד מיט וועלכן מיר קענען באמת שטאָלצירן, א רעקאָרד מיט וועלכן קיין אַנדער אָרגאַניזאַציע אין אַמעריקע קען זיך ניט פאַרגלייכן.

אַף וויפיל אונדזערע ברענטשעס גיבן זיך אָפּ מיט פאַרשפּרייטן ליטעראַטור קען מען זען פון דער טאַבעלע, וואָס מיר גיבן דאָ (ציפערן גענומען פון אונדזער ניו יאָרקער בוך־קראָם). ליידער האָבן מיר ניט געקענט באַקומען די ציפערן פון אַלע אונדזערע שטאָט־קאָמיטעטן, כדי מיר זאָלן האָבן א פולשטענדיק בילד. אָבער אָט־די ציפערן פון פאַרקויפטער ליטעראַטור גיבן אונדז אַן אינטערעסאַנט בילד.

חודש	1935 צאָל עקזעמפּלאַרן	1936 צאָל עקזעמפּלאַרן	1937 צאָל עקזעמפּלאַרן
יאַנואַר — — —	7,240	7,687	12,065
פעברואַר — —	11,865	11,127	18,481
מערץ — — —	11,240	19,467	14,254
אַפּריל — — —	13,840	14,884	30,957
מאַי — — —	9,970	6,012	6,143
יוני — — —	11,470	7,037	10,159
יולי — — —	8,610	5,271	5,307
אויגוסט — —	9,340	7,091	5,696
סעפּטעמבער —	20,737	78,634	22,451
אָקטאָבער — —	20,735	15,603	24,560
נאָוועמבער —	13,265	13,085	12,316
דעצעמבער —	11,465	15,422	14,792
	161,500	201,320	177,181

אויך וועגן אונדזער ליטעראַטור־פאַרקויף דאַרפן מיר דאָ זאָגן, אַז דאָס זיינען גלענצנדע דערגרייכונגען ווען מיר פאַרגלייכן עס מיט אונדזערע ערשטע יאָרן און מיט אַנדערע אָרגאַניזאַציעס. אָבער ווען מיר באַטראַכטן דאָס אין ליכט פון דער לאַנג פונעם אידישן בוך אין די פאַראייניקטע שטאַטן, אין ליכט פון דער גרויסער נויטווענדיקייט, מוזן מיר זאָגן, אַז די דאָזיקע דער־גרייכונגען זיינען נאָך זייער ווייט פון אונדזער ציל.

לאָמיר אויך געדענקען, אַז אונדזער קאָאָפּעראַטיווער פאַרלאַג מוז דער־גרייכן זיין ציל פון 5,000 סובסקרייבער און שפּעטער 10,000. מיר פּלאַנען, אַז יעדער סובסקרייבער זאָל קויפן אַ מינימום פון 2 ביכער אַ יאָר. דאָס אַליין וואָלט אונדז געגעבן אַ מינימום פון 20,000 פאַרקויפטע און פאַרויס־גאַראַנטירטע ביכער פון אונדזערע אויסגאַבן. דאָס וואָלט מעגלעך געמאַכט פאַר אונדז צו דרוקן אַ גרעסערע צאָל עקזעמפּלאַרן פון יעדן בוך און דאָס וואָלט אויך מעגלעך געמאַכט פאַר אונדז צו פאַרקויפן די ביכער פאַר די סאַמע נידעריקסטע פּרייזן. מיר וועלן דעריבער אינעם קומענדיקן יאָר דאַרפן אָנפירן אַן אינטענסיווע קאַמפּאַניע צו פאַרווירקלעכן אונדזער לאָזונג פון 5,000 סובסקרייבער. מיר וועלן דאַרפן דורכפירן אַ ברייטע אַגיטאַציע צווישן אונדזערע טויזנטער מיטגלידער, ניט נאָר צו קויפן אונדזערע ביכער, נאָר טאַקע די ביכער צו לייענען. מיר וועלן דאַרפן אָנפירן אַ ברייטע קאַמפּאַניע, אַז אַלע אונדזערע ברענטשעס זאָלן נאָך פאַרשטאַרקן דעם ליטעראַטור־פאַר־קויף. צום באַדויערן האָבן מיר נאָך אַ סך ברענטשעס, באַזונדערס אין די

קלענערע שטעט, וואָס גיבן זיך לחלוטין ניט אָפּ מיט פאַרשפּרייטן ליטעראַטור. אייניקע ברענטשעס האָבן אפילו ניט קיין ליטעראַטור־דירעקטאָרן. מיר דאַרפן אוועקשטעלן די פראַגע פון ליטעראַטור־פאַרקויף אַלס איינער פון די וויכ־טיקסטע פּראָבלעמען אין אונדזערע ברענטשעס.

קולטור־אַרבעט אין די ברענטשעס

עס טוט אונדז לייד, וואָס מיר האָבן צום איצטיקן צוזאַמענפאָר ניט געקענט צוגרייטן קיין פולן סטאַטיסטישן באַריכט וועגן דער קולטור־אַרבעט אין די ברענטשעס אין משך פון די לעצטע דריי יאָר. ליידער האָבן די ברענטשעס און די שטאָט־קאָמיטעטן ביז איצט ניט געהאַלטן פאַר נייטיק צו רעגיסטרירן זייער קולטור־טעטיקייט. מיר מוזן זיך דערפאַר באַנוגענען מיט געבן אייניקע ציפערן, וואָס זיינען אויך ניט קיין פולע און וואָס נעמען אַרום בלויז אַ קורצן פּעריאָד. מיר האָבן טאַבולירט די קולטור־טעטיקייט פון אונדזערע ניו יאָרקער ברענטשעס פאַר די חדשים יולי, אויגוסט, סעפּטעמבער, אָקטאָבער און נאָוועמבער. די פאַקטן האָבן מיר אַרויסגענומען פון די נאָטיצן אין דער „מאָרגן־פרייהייט", וואָס די ברענטשעס גיבן אַריין וועגן זייער קולטור־טעטיקייט. לאָמיר דעריבער געדענקען, אַז ערשטנס גיבן אַ גרויסע צאָל ברענטשעס ניט אַריין קיין נאָטיצן וועגן זייער קולטור־טעטיקייט, און צווייטנס ווערן פיל נאָטיצן ניט געדרוקט צוליב מאַנגל אין פּלאַץ, און דריטנס האָבן מיר גענומען דריי פון די זומער־חדשים, וועלכע זיינען די שוואַכסטע אין אונדזער אָרגאַניזאַציע. פונדעסטוועגן איז דאָס אַ זעלטן בילד, וואָס ווייזט אַ סך פּראָגרעס אַפן געביט פון קולטור־אַרבעט אין די ברענטשעס.

אויסער זייערע אָרגאַניזאַציאָנעלע מיטינגען האָבן די ברענטשעס אין ניו יאָרק דורכגעפירט 418 קולטור־אָוונטן. פון די 418 זיינען 194 געווען קאָנצערטן, יום־טובדיקע מיטינגען, פייערונגען פאַר יחידים, און אַנדערע אַזעלכע מיטינגען. 161 זיינען געווען איבער פּאָליטיש־געזעלשאַפטלעכע פראַגן, ווי פאַראייניקטער פראָנט, מלחמה און פאַשיזם, „לייבאָר פּאַרטיי" און פיל אַנדערע. 19 איבער וויסנשאַפטלעכע פראַגן. 33 פון אַ ליטעראַריש־מוזיקאַלישן כאַראַקטער און אַ צאָל פאַרשיידענע. ווען מען נעמט אָט־די ציפערן און מען פאַרגרעסערט זיי אַף 260 ברענטשעס, וואָס מיר האָבן איבערן לאַנד, באַקומט זיך דעמאָלט אַן אמת הערלעך בילד.

לעקציע־טורס

אין פאַרלויף פון די דריי יאָר האָבן מיר דורכגעפירט 6 נאַציאָנאַלע קולטור־טורס, וואָס האָבן אַריינגענומען דאָס גאַנצע לאַנד. דריי טורס זיינען אָרגאַניזירט געוואָרן מיט חבר אהרן קורץ, איין טור מיט ברוך גלאַזמאַן, איין טור מיט גינע מעדעם און דער לעצטער טור, וואָס ווערט איצט פאַר־ענדיקט, מיט נחמן מייזלען, דער רעדאַקטאָר פון די „ליטעראַרישע בלעטער" אין פּוילן.

אין די לעצטע דריי יאָר האָבן זיך כסדר איבערגעחזרט די פריערדיקע

דורכרייסן. אין דער צייט ווען אין די קלענערע צענטערן זיינען די טורם, מיט זייער קליינע אויסנאמען, דערפאָלגרייך, זיינען זיי אין די גרעסערע צענ־טערן, אויך מיט זייער ווייניק אויסנאמען, א דורכפאל. פאר אונדז איז שוין געשטאנען זייער ערנסט די פראגע וועגן ארויסנעמען די גרעסערע צענטערן פון די לעקציע־טורם, ניט דערפאר, ווייל זיי זיינען אין די שטעט ניט נייטיק, נאָר פשוט אלס אן אויסדרוק פון פראָטעסט און כדי צו צווינגען אונדזערע חברים אין די גרעסערע צענטערן צו באטראכטן די פראגע זייער ערנסט. ווייל מיר זיינען זיכער, אז ווען די חברים אין די גרויסע שטעט וואָלטן געהאט אן ערנסטערע באציאונג צו אָט־דעם טייל פון קולטור־ארבעט, וואָלטן די רעזולטאטן געווען גאנץ אנדערע.

היינטיקס יאָר, צום ערשטן מאָל, האָבן מיר געוואָלט אָרגאניזירן א קאָנצערט־טור, א טור וואָס זאָל אריינברענגען גרויס יום־טוב אין די שטעט און שטעטלעך. מיר האָבן שוין געהאט געמאכט פאָרבאַרייטונגען מיט דריי קינסטלער, אָבער ליידער האָבן מיר געמוזט דעם טור אויפגעבן, ווייל 90 פראָצענט פון די שטעט האָבן פארלאנגט, אז דער קאָנצערט זאָל בא זיי פאָרקומען בלויז זונטיק און דאָס וואָלט געמיינט, אז מיר וואָלטן געדארפט צו דעם טור דערלייגן ניט קיין הונדערטער, נאָר טויזנטער דאָלער.

פאַראייניקונג מיט די אידישע ארבעטער־קלובן

אונדזער לעצטע קאָנווענשאָן האָט אָנגענומען א רעזאָלוציע וועגן קלובן־טעטיקייט אין דעם אינטערנאציאָנאלן ארבעטער אָרדן. די פראגע איז ברייט דיסקוטירט געוואָרן פאר דער קאָנווענשאָן, אין די ברענטשעס און אין די שטאָט־קאָמיטעטן איבערן לאנד. די רעזאָלוציע האָט אָנגעוויזן, אז אויב מיר וועלן ניט אָרגאניזירן קיין קלוב־לעבן אין דעם אָרדן, וועט ניט מעגלעך זיין דורכצופירן אונדזער קולטור־פּראָגראם, וועט ניט מעגלעך זיין צו מאכן דעם אינערלעכן קער אין די ברענטשעס, וואָס איז אזוי לעבנסנייטיק פאר דעם אָרדן אלס א גאנצן און פאר אלע זיינע שפּראך־סעקציעס.

גלייך נאָך דער קאָנווענשאָן האָט מען זייער ערנסט אָנגעפאנגען דיס־קוטירן די פראגע וועגן אָרגאניזירן צענטערן („צענטערן" אפן לשון פון אָרדן האָט געמיינט קלובן). אין א ריי שטעט פון לאנד, באזונדערס אין ניו יאָרק און שיקאגאָ, האָט די פראגע אָנגעהויבן פארנעמען דאָס צענטראלע פּלאַץ באם דורכפירן די באשלוסן פון דער קאָנווענשאָן. פאר אונדז איז אויך געשטאנען די פראגע, וואָס זאָל זיין די באציאונג פון די צענטערן פון דעם אָרדן צו די עקזיסטירנדע אידישע ארבעטער־קלובן.

די פירערשאפט פון די אידישע ארבעטער־קלובן האָט דאן געבראכט די פּראָבלעם פאר די קלובן־מיטגלידער, וועלכע זיינען אין דער גרויסער מאיאָרי־טעט אויך געווען מיטגלידער פון דעם אינטערנאציאָנאלן ארבעטער אָרדן, צי איז אפשר ניט ראטזאמער, טאקע פאר די אינטערעסן פון אויפבויען א ברייטע קלובן־באוועגונג, אז די עקזיסטירנדע קלובן זאָלן זיך אריינגיסן אין די געגנט־ברענטשעס פון דעם אָרדן און צוזאמען מיט די געגנט־ברענטשעס

בויען א ברייטע קלובן־באַוועגונג. זיי האָבן געפילט, אַז אָנשטאָט האָבן דעם אָנשפּאַר אַף 3,000 מיטגלידער וועלן די קלובן פאַראייניקטערהייט זיך קענען אָנשפּאַרן אַף נאָענט צו 30,000 מיטגלידער.

ווען דער ענין איז געבראַכט געוואָרן צו דער נאַציאָנאַלער עקזעקוטיווע פון דעם אָרדן האָבן מיר ניט געהאַט וואָס אויסצוזעצן קעגן דעם פאָרשלאַג פון די קלובן־פירער. די פראַגע איז נאָכדעם ברייט דיסקוטירט געוואָרן צווישן דער קלובן־מיטגלידערשאַפט אין ניו יאָרק און שיקאַגאָ, און די קלובן־מיט־גלידער האָבן כמעט איינשטימיק גוטגעהייסן אָט־די פאַראייניקונג. מיר מוזן דאָ אָבער פעסטשטעלן, אַז אין דער דורכפירונג פון דער פאַראייניקונג האָבן מיר זיך אָנגעשטויסן אָן אַ גרויסער צאָל שוועריקייטן און אַז די שוועריקייטן האָבן אַמווייניקסטן אין דעם ערשטן יאָר נאָך דער פאַראייניקונג געגעבן אַ קלאַפּ דער קלובן־באַוועגונג אין דעם אָרדן גופא.

די ערשטע שוועריקייטן האָבן מיר באַגעגנט ווען עס האָט זיך גע־האַנדלט וועגן אויסטייטשן די באַשלוסן פון דעם צוזאַמענפאָר. אייניקע פירער פון דער אַלגעמיינער נאַציאָנאַלער עקזעקוטיווע פון אָרדן און די דיסטריקט־סעקרעטאַרן אין די וויכטיקסטע צענטערן פון לאַנד האָבן געהאַלטן, אַז די צענטערן דאַרפן זיין פיל־שפּראַכיקע, אַז די הויפּט־אַרבעט פון די צענטערן דאַרף זיין אין דער ענגלישער שפּראַך, אַז דאָרטן וואו עס איז ניט מעגלעך צו האָבן אַזעלכע צענטערן דאַרפן מיר בכלל קיין צענטערן ניט האָבן. די פראַגע איז אויך געשטאַנען: אונטער וועמעס פירערשאַפט זאָלן זיך די צענטערן געפינען? יענע אויסטייטשער האָבן געזאָגט, אַז די צענטערן האָבן גאָרניט צו טאָן מיט די שפּראַך־סעקציעס. מען האָט אַפילו אויסגעטייטשט, אַז עס דאַרף ניט זיין קיין נאַציאָנאַלע פירערשאַפט אין די צענטערן, די דיסטריקטן אַף די ערטער זאָלן זיין פאַראַנטוואָרטלעך פאַר אָט־דער אַרבעט.

עס איז אויך געווען אַ פאַרלאַנג איבערצובויען די סעקציעס פון די קלובן, די געזאַנג־סעקציעס, דראַם־סעקציעס און אַנדערע קולטור־סעקציעס אַף דער ענגלישער שפּראַך און דאָס וואָלט נאַטירלעך אָפּגעטויט די קולטור־אַרבעט אַף די באַזונדערע שפּראַכן. מיר האָבן געדאַרפט וועגן דעם אָנפירן אַ לאַנגן קאַמף. דער רעזולטאַט איז געווען, אַז אַ סך גוטע צייט, די בעסטע חדשים ווען די שטימונג פאַר בויען די צענטערן אין דער אידישער סעקציע איז געווען אַ גוטע, איז פאַרלוירן געגאַנגען. אָנשטאָט צו טראַכטן ווי אַזוי ענערגישער דורכצופירן די פאַראייניקונג, ווי אַזוי בעסער צו רעאָרגאַניזירן די עקזיסטירנדקע קלובן און אָרגאַניזירן נייע, האָט מען געחקירהט, אַז די אַלטע קלובן טויגן ניט, אַז מען דאַרף האָבן „קאָמיוניטי צענטערס", אַזוי ווי „ווייז", א. אַז. וו.

דערצו איז די פאַראייניקונג פאַרצויגן געוואָרן אין די זומער־חדשים, אין אַ מאָמענט, ווען די פינאַנציעלע לאַגע פון די קלובן איז שטענדיק אַ שלעכטע. אין די פריערדיקע יאָרן, פלעגט דער געטרייער אַקטיוו, וואָס האָט אַרומגערינגלט די קלובן, דורכטראָגן די שווערע צייט מיט זיינע אייגענע כחות. איצט, נאָך דער פאַראייניקונג, האָבן זיי געוואָלט מיט איין מאָל אַרויפוואַרפן די גאַנצע לאַסט אַף די טעריטאָריעלע ברענטשעס.

די טעריטאָריעלע ברענטשעס האָבן זיך דעריבער דערשראָקן. דערצו האָט מען געמאַכט אַ פאַלשן שריט דערמיט, וואָס מען האָט געזוכט די קלובן צו פאַראייניקן, ניט מיט איין באַשטימטן טעריטאָריעלן ברענטש, וועלכער געפינט זיך אין דער זעלבער טעריטאָריע, נאָר מיט אַ צענדליק ברענטשעס, ווייל מען האָט דערוואַרט, אַז 10 ברענטשעס וועלן קענען אויפטאָן מער, כדי אויפצובויען דעם קלוב. דער רעזולטאַט איז געווען, אַז קיינער פון די ברענטשעס האָט ניט געפילט קיין שום פאַראַנטוואָרטלעכקייט און די קלובן זיינען געבליבן אַף הפקר.

אָט די און נאָך אַ סך אַנדערע שוועריקייטן און טעותן האָבן זייער פיל געשטערט אויפצובויען אַ פאַרצווייגטע קלובן־באַוועגונג איבערן גאַנצן לאַנד. ביסלעכווייז איז אָבער קלאָר געוואָרן, אַז די מיינונג, אַז מיר מוזן בויען צענטערן אַף דעם זעלבן גרויסן מאַסשטאַב ווי די „ווייז", אַז מען דאַרף אַריינציען אַלע שפּראַך־ברענטשעס אין איין געוויסן צענטער, איז געווען אַ פאַלשע. פון דער צווייטער זייט האָבן מיר אויך געלערנט, אַז קלובן קענען ניט לעבן אונטער דער פירערשאַפט פון אַ סאַך ברענטשעס. אַ מאַקסימום צוויי ברענטשעס, צוזאַמען מיט דער קינדער־שול, מיט דער יוגנט־דיוויזיע, מיטן קינדער־ברענטש, דאָס דאַרף זיין דער קאָמפּלעקס אָרגאַניזאַציעס, וואָס קענען גרינדן און אויפבויען אַ צענטער.

ניט קוקנדיק אַף דעם אַלעם און ניט קוקנדיק אַף דעם וואָס מיר האָבן געהאַט אַ באַזונדערס שווערן דורכריים אין ניו יאָרק, עקזיסטירן היינט אין דער אידישער סעקציע 38 צענטערן. אָט די 38 צענטערן זיינען נאָך ווייט ניט דאָס, צו וועלכן מיר האָבן געשטרעבט. אַ גרויסער טייל פון זיי איז ניט אָפן יעדן טאָג אין דער וואָך. אין אַ צאָל פון אָט־די צענטערן זיינען נאָך ניט אָרגאַניזירט געוואָרן קיין דראַמאַטישע גרופּן, געזאַנג־סעקציעס, ספּאָרט־סעקציעס א. אַז. וו. מיר מוזן נאָך צוגעבן, אַז דער נאַציאָנאַלער קלובן־אַפּאַראַט איז אָפּגעשוואַכט געוואָרן, אַ צאָל געוועזענע קלוב־טוער זיינען ביז גאָר לעצטנס געשטאַנען אָן אַ זייט, און מיר האָבן נאָך ניט באַוויזן צו אַנטוויקלען נייע. די קלוב־קאָמיסיעס אין די שטאָט־קאָמיטעטן זיינען נאָך ניט יענער כח, וואָס זיי דאַרפן און קענען זיין. אין אַ צאָל שטאָט־קאָמיטעטן עקזיסטירן זיי איננאַנצן ניט. די נייע נאַציאָנאַלע עקזעקוטיווע וועט דאַרפן אויפלעבן דעם נאַציאָנאַלן אַפּאַראַט פאַר קלובן־טעטיקייט, אָרגאַניזירן שטאָטישע אַפּאַראַטן דאָרטן וואו זיי עקזיסטירן נאָך ניט, און פאַרשטאַרקן זיי דאָרטן וואו זיי זיינען שוין דאָ. מיר זיינען זיכער, אַז מיט דער איצטיקער קלאָרער פּאָליסי צו קלוב־טעטיקייט וועלן מיר זיין בכח אויפצובויען אַ ברייטע קלובן־באַוועגונג אין דער אידישער סעקציע.

קאַדרען

איינע פון די וויכטיקסטע פראַגן וואָס שטייט פאַר דעם גאַנצן אָרדן, איז די פּראָבלעם פון קאַדרען. מיר האָבן אויפגעבויט אַ פּרעכטיקע אָרגאַניזאַציע, מיר האָבן אַקטיוויסטן, וואָס זיינען איבערגעגעבן מיט לייב און לעבן

צום אָרדן. אָבער אונדז פעלן פירער. מיר האָבן אַן אויסגעצייכנטע פּראָ־גראַם פון קולטור־טעטיקייט. נאָר זייער אָפט פירן מיר אונדזערע קולטור־אַקציעס ניט דורך, דערפאַר ווייל אונדז פעלן אָנפירנדיקע כחות, אין די שטאָט־קאָמיטעטן, אין די דיסטריקט־קאָמיטעטן. מיר האָבן ניט קיין רעזערוו געשולטע טוער, וואָס זאָלן קענען פאַרנעמען פּאָזיציעס פון סעקרעטאַרן, פאָר־זיצערס, קולטור־דירעקטאָרן אין די דיסטריקט און שטאָט־קאָמיטעטן. אונ־דזערע אידישע אַרבעטער־אוניווערזיטעטן האָבן אַרויסגעגעבן אַ צאָל טוער, זיי פאַרנעמען פירנדיקע פּלעצער אין די ברענטשעס, אָבער — ווייט ניט גענוג. דער גרעסטער מאַנגל איז בײַ אונדז איצט אין אָנפירנדיקע כחות פאַר די שטאָט־קאָמיטעטן. עס זיינען פאַראַן אַ צאָל שטעט, אין וועלכע די פירער פון די שטאָט־קאָמיטעטן זיינען ניט בכח אויסצושמידן אַ קאָלעקטיווע פירער־שאַפט, אַ קאָלעקטיוון כח, וואָס זאָל קענען געבן אָנפירערשאַפט צו די ברענטשעס און צו דער גאַנצער שטאָט. מיר נויטיקן זיך אין אַ צו־גרייטונג־שול, וואָס זאָל פאַרוואַנדלען אַ צאָל פון אונדזערע טוער אין באמת פירנדיקע חברים, וואָס מיר דאַרפן אַזוי נויטיק האָבן אַף די ערטער. אונדזער בודזשעט האָט אונדז ביז איצט ניט דערלויבט צו אָרגאַניזירן אַזאַ שול. פונדעסטוועגן וועלן מיר דאָס איצט מוזן טאָן. ווי שווער עס זאָל ניט זיין, וועלן מיר דאַרפן אין די קומענדיקע צוויי יאָר אָרגאַניזירן אַ צוגרייטונג־שול מיט אַמווינציקסטנס 20 סטודענטן, וואָס זאָלן קענען פאַרנעמען אָנ־פירנדיקע פּאָזיציעס איבערן לאַנד.

דער אָרדן און דער „איקוף"

ליידער דערלויבט אונדז ניט דאָס פּלאַץ אַריינצוגיין אין אַן אויס־פירלעכער אָפּשאַצונג פון דעם אַלוועלטלעכן אידישן קולטור־קאָנגרעס, אין וועלכן אונדזער אָרדן האָט זיך באַטייליקט. מיר ווילן זיך דאָ אין קורצן אָפּשטעלן אַף דער ראָלע, וואָס אונדזער אָרדן האָט געשפּילט אין פּאַריז און אַף די אויפנאַבן וואָס שטייען פאַר אונדז אין דעם איצטיקן מאָמענט אין פאַרבינדונג מיט דעם אַלוועלטלעכן אידישן קולטור־פאַרבאַנד.

די אַמעריקאַנער דעלעגאַציע האָט אַפן וועלט־קאָנגרעס געשפּילט זייער אַ וויכטיקע ראָלע. זי האָט מיט זיך פאָרגעשטעלט אַלע צווייגן פון דער אידישער קולטור אין די פאַראייניקטע שטאַטן, און איז געקומען מיט אַ באַשטימטער פּראָגראַם פון אַקציע. זי האָט געהאַלפן דעם קאָנגרעס געפינען פאַר זיך זיין פּראַקטישן וועג, און אָננעמען באַשלוסן, וועלכע זאָלן זיין דורכפירבאַר. די אַמעריקאַנער דעלעגאַציע האָט אויך בייגעטראָגן צו דער פעסטער אייניקייט, וואָס האָט געהערשט אַפן קאָנגרעס.

לאָמיר אויך דערציילן, חברים, אַז ווען די דעלעגאַטן באַם קאָנגרעס האָבן געהאַט אויסגעהערט דעם באַריכט וועגן דער קולטור־טעטיקייט פון דעם אינטערנאַציאָנאַלן אַרבעטער אָרדן, און וועגן זיינע שולן, זיינען זיי געווען גוואַלדיק באַגייסטערט. זיי האָבן פאַר זיך דערזען אַן אָרגאַניזאַציע, וועלכע האָט פאַרצייכנט אַפן קולטורעלן געביט זייער אַ סך און זייער וויכטיקע

דערגרייכונגען. מיר האָבן געהאַט די מעגלעכקייט צו רעדן מיט אַ סך פאַר־שטייער פון פאַרשיידענע לענדער און איך ברענג אייך זייער מיינונג, אַז עס איז ניטאָ נאָך אַ אידישע אָרגאַניזאַציע אַף דער וועלט, וואָס האָט אין די לעצטע 8 יאָר געטאָן אַזויפיל אַרבעט אַפן קולטורעלן געביט ווי מיר. און לאָמיר אונטערשטרייכן, אַז מיר האָבן אין יענע צוויי באַריכטן זיך ניט געזוכט צו באַרימען, ניט געזוכט איבערצוטרייבן. איר וועט געפינען קאָפּיעס פון אָט־די באַריכטן צווישן אייערע מאַטעריאַלן און מיר בעטן אייך זיי אויפ־מערקזאַם איבערלייענען, ווייל זיי שטעלן מיט זיך פאַר גענויע און דעטאַלי־זירטע אָפּשאַצונגען. די קולטור־אַרבעט פון דעם אינטערנאַציאָנאַלן אַרבעטער אָרדן איז איצט באַקאַנט צו די וויכטיקסטע פאָרשטייער פון 23 לענדער. מיר באַקומען איצט צענדליקער בריוו פון די לענדער, אַז מיר זאָלן זיי שיקן אונדזערע לערן־ביכער, אונדזערע זשורנאַלן, א. אַז. וו. עס איז פאַר אונדז, חברים, געווען אַ גרויסער כבוד צו הערן אָט די קאָמפּלימענטן און מיר מעגן מיט זיי באמת שטאָלצירן.

חברים, אַף אונדז ליגן זייער גרויסע פאַרפליכטונגען. די דעלע־גאַטן פון די 23 לענדער דערוואַרטן פון אונדז, אַז מיר זאָלן העלפן מיט אַלץ וואָס נאָר מעגלעך, דורכצופירן די באַשלוסן וואָס דער אַלוועלט־לעכער קולטור־קאָנגרעס האָט אָנגענומען. די באַשלוסן זיינען געווען:

1) די אָרגאַניזירונג פון אַן אַלוועלטלעכן קולטור־פאַרבאַנד מיט 3 אינטערנאַציאָנאַלע קאָאָרדינירונג־צענטערן. איינער אין פּאַריז, דער צווייטער אין די פאַראייניקטע שטאַטן און דער דריטער אין פּוילן.

2) צו עטאַבלירן אַ פאָלקס־פאַרלאַג מיט 50,000 אַבאָנענטן, פאַר וועלכן די אַמעריקאַנישע לענדער זאָלן צושטעלן 30,000.

3) צו העלפן דערנענטערן די באַזונדערע שול־אָרגאַניזאַציעס, וואָס עקזיסטירן אין די פאַרשיידענע לענדער, און ברענגען צו אַ פאַראייניקונג פון דער וועלטלעכער קינדער־שול באַוועגונג אין אַזויפיל לענדער ווי עס וועט נאָר מעגלעך זיין. ביז אַזאַ פאַראייניקונג וועט קומען, צו קאָאָרדינירן די טעטיקייט פאַר שול־ביכער, קינדער־זשורנאַלן און אַנדערע געמיינשאַפטלעכע אַרבעטן.

4) אויפבויען אַ פאָלקס־טעאַטער אין אַלע לענדער און שטיצן די בעסטע אידישע טעאַטערן וואָס עקזיסטירן שוין.

5) אויפוועקן דעם באַוואוסטזיין פון די ברייטע אידישע מאַסן פאַר דער אידישער קולטור און פאַר דער אידישער שפּראַך, ברענגען דאָס אידישע בוך צו די אידישע פאָלקס־מאַסן, אויפהויבן די חשיבות פון דער אידישער קולטור בא די ברייטע אידישע מאַסן.

דער קולטור־פאַרבאַנד אין אַמעריקע איז שוין אָרגאַניזירט. ער האָט שוין דורכגעפירט אייניקע זייער וויכטיקע אַקציעס. די טעג דערעפנט זיך די קאַמפּאַניע פאַר דעם אַלוועלטלעכן פאָלקס־פאַרלאַג אין אַלע 23 לענדער. אונדזערע ברענטשעס און אונדזערע מיטגלידער מוזן שפּילן אַ וויכטיקע ראָלע אין העלפן אויפבויען דעם פאָלקס־פאַרלאַג. זיי דאַרפן שאַפן אַבאָנענטן ניט נאָר צווישן זייערע אייגענע מיטגלידער, נאָר צווישן די ברייטע אידישע

מאסן. זיי דארפן העלפן אויפבויען אונדזער ארבעטער־טעאטער, דעם „אר־טעף", העלפן דורכפירן די קולטור־חדשים וואָס דער קולטור־פארבאנד אין אמעריקע וועט אָרגאניזירן. אין קורצן, מיר דארפן ווערן אַ וויכטיקע באַזע דורכצופירן די באשלוסן פון דעם אַלוועלטלעכן אידישן קולטור־קאָנגרעס, אָרגאניזירן די קולטור־קאָמיטעטן איבערן לאַנד, אַנטוויקלען די אידישע קול־טור און ליטעראַטור אין די פאַראייניקטע שטאַטן.

צו באַווייזן, אַז מיר נעמען ערנסט די אַרבעט פאַר דער אידישער קולטור, לאָמיר אויפהויבן די חשיבות פון דער אידישער קולטור און פון דער אידישער שפּראַך אין אונדזערע אייגענע רייען. לאָמיר היינט אַרויסלאָזן דעם לאָזונג, אַז אין אונדזערע ברענטשעס, אין אונדזערע שטאָט־קאָמיטעטן, אין אונדזער גאַנצן אָרדן זאָלן מיר רעדן אַ שיינעם, אַ ריינעם אידישן לשון. זאָל די שפּראַך פון אונדזער טאָג־טעגלעכער אַרבעט אָפּשפּיגלען אונדזער אייגענע באַציאונג — ווי חשוב באַ אונדז איז די אידישע שפּראַך און די אידישע קולטור.

VI. אונדזערע קינדער־שולן

אונדזערע קינדער־שולן האָבן אין די לעצטע 3 יאָר דורכגעמאַכט זייער אַ וויכטיקן פּראָצעס — זיי האָבן זיך קאָנסאָלידירט און פאַרפעסטיקט. מיר קומען ניט צו דעם איצטיקן צוזאַמענפאָר מיט קיין גרעסערער צאָל שולן, אָדער מיט אַ גרעסערער צאָל קינדער. ניין, מיר קומען אָבער מיט באַ־פעסטיקטע פּאָזיציעס סיי אינערלעך, סיי אויסערלעך. מיר זיינען נאָך אַלץ די גרעסטע אידישע שול־באַוועגונג אין לאַנד אין פּרט פון דער צאָל קינדער (כאָטש דער אַרבעטער־רינג האָט אַ גרעסערע צאָל שולן ווי מיר האָבן).

צו דעם לעצטן צוזאַמענפאָר האָבן מיר באַריכטעט וועגן 148 שולן. היינט פאַרמאָגן מיר 105 שולן, אָבער די 105 שולן זיינען פיל שטאַרקער און באַפעסטיקטער ווי עס זיינען געווען די 148 שולן. מיט דריי יאָר צוריק זיינען כמעט אַלע שולן געווען האַלבע שולן. איינציקע האָבן געהייסן קעמער־לעך, ד. ה., זיי האָבן געלערנט בלויז 2 און אַפילו איין טאָג אַ וואָך. היינט האָבן מיר אָבער אַ מאַיאָריטעט פון גאַנצע שולן. איין לערער לערנט אין אַ שול גאַנצע 5 אָדער 6 טעג. דאָס איז טאַקע געווען די הויפּט־סיבה פאַרוואָס מיר האָבן געמוזט צומאַכן אַזאַ גרויסע צאָל שולן. דער לערער־פּערסאָנאַל איז אין די 3 יאָר ליידער קנאַפּ פאַרגרעסערט געוואָרן.

און לאָמיר דאָ היינט באַשטעטיקן, אַז די פּאַליסי פון אויפבויען גאַנצע שולן איז געווען אַ נויטיקע און האָט מעגלעך געמאַכט, אַז אונדזער שול־באַוועגונג זאָל אַוועקגעשטעלט ווערן אַף אַ געזונטער באַזע.

וואָס זיינען געווען די הויפּט־פּראָבלעמען, וואָס זיינען געשטאַנען פאַר אונדזער קינדער־שול באַוועגונג אין די לעצטע דריי יאָר? אין אונדזער

באריכט צו דעם נאציאָנאלן שול־צוזאמענפאָר, וואָס איז אָפּגעהאַלטן געוואָרן דעם 25טן דעצעמבער, 1936, האָבן מיר געזאָגט:

„מיר וועלן בא דעם איצטיקן צוזאמענפאָר דארפן זייער גענוי פעסטשטעלן, אז אין דער אָנווענדונג פון אונדזער פּרינציפּן־דערקלערונג האָבן מיר געמאַכט פיל אָפּנויגן. אונדזער שול איז געוואָרן א קלאַסן־שול, די ערשטע קלאַסן־שול אין די פאַראייניקטע שטאַטן. דאָס איז אמת. מיר האָבן געדאַרפט אויסטרעטן דעם וועג. מיר האָבן אָבער אָפּטמאָל פאַרגעסן, אז מיר זיינען א אידישע קלאַסן־שול. אָפּטרייסלענ־דיק זיך פון די נאציאָנאַליסטישע ליבעראַלע אידייען זיינען מיר צייטנ־ווייז אוועק אין אַן אַנדער ריכטונג, כמעט ביז נאציאָנאַלן ניהיליזם. מען האָט געקענט פון דעם ארויסדרינגען, אז אונדז גייען ניט אָן די פּראָבלעמען פון דער קולטור פון די אידישע מאַסן, זייער געשיכטע. נאציאָנאַלע שטרעבונגען און געפילן, וועלכע זיינען ענג פאַרבונדן מיט דעם קלאַסנקאַמף. אף אזויפיל איז אונדזער שול ניט געווען קיין אמתע אידיש־אַמעריקאַנישע קלאַסן־שול. אונדזער שול פלאַנצט איין אין קינד דאָס געפיל און באַוואוסטזיין פון אינטערנאציאָנאַלער סאָלידאַרי־טעט. דאָס איז ריכטיק. אָבער דאָס איז ניט אין קעגנזאַץ צו די אויפ־גאַבן פון איינפלאַנצן אין קינד יענעם נאציאָנאַלן באַוואוסטזיין, וואָס זאָל אים צוגרייטן צום קאַמף קעגן אַנטיסעמיטיזם, קעגן פאַשיזם, קעגן דער פאַשיסטישער טעאָריע פון העכערע און נידעריקע ראַסן, איינ־פלאַנצן אין קינד א געזונטע באַציאונג צו די פּראָבלעמען פון די אידישע מאַסן און די אידישע קינדער."

אָט דאָס איז געווען די הויפּט־פּראָבלעם, וואָס האָט באַשעפטיקט אונדזער שול־באַוועגונג אין די לעצטע דריי יאָר. נאָך אף אונדזער לערער־קאָנפערענץ, אין סעפּטעמבער 1935, האָבן מיר אויפגענומען די פראַגע וועגן פאַרוואַנדלען אונדזערע שולן אין אמתע לערן־אַנשטאַלטן, אין פולן זין פון וואָרט. ביז יענער קאָנפערענץ האָבן א סך פון אונדזערע שול־טוער און טיילווייז א צאָל פון אונדזערע לערער געקוקט אף אונדזער שול מער ווי אף א קינדער־קלוב איידער א שול. מען האָט אויך ניט געשענקט גענוג אויפמערקזאַמקייט צו דער שפּראַך. עס זיינען נאָך אַלץ געבליבן א צאָל עלעמענטן, וואָס האָבן געהאַלטן אין איין פאַרענטפערן זיך פאַרוואָס מיר לערנען אידיש אין אונ־דזערע שולן. אָט די עלעמענטן האָבן געהאַט א באַדייטנדיקן איינפלוס אף א צאָל לערער און טוער, וועלכע האָבן פון דעם געצויגן דעם „לאָגישן" שלוס, אז וויכטיק איז בלויז די קלאַסן־דערציאונג, ווייל די שפּראַך איז דאָך בלויז א מיטל. זיי האָבן ניט פאַרשטאַנען, אז דאָס מיטל שפּילט זייער א וויכטיקע ראָלע, אז אָן דער אַנטוויקלונג פון דעם מיטל איז ניט מעגלעך אָנצופירן מיט דער ארבעט בכלל.

מיר האָבן געדאַרפט אונטערשטרייכן, אז דערציען דאָס קינד אין קלאַסן־גייסט מיינט אויך לייגן געוויכט אף דער שפּראַך אין וועלכער מיר לערנען

די קינדער, מיינט לערנען זיי די געשיכטע און די קאמפן פון די אידישע מאסן. מיר קענען זאָגן, אז זינט יענער צייט האָבן אונדזערע שולן געמאכט ריזיקן פאָרשריט אף דעם געביט.

ווען מיר גיבן א קוק אף דער שול־באוועגונג אונדזערער, היינט און מיט 3 יאָר צוריק, וועלן מיר זי ניט דערקענען. אזא איבערברוך איז פאָר־געקומען. דער איבערברוך האָט אונדז געצוואונגען צו מאכן א רעוויזיע אין אלע אונדזערע לערן־ביכער. היינטיקן זומער וועלן מיר פארענדיקן דעם פּראָצעס.

לערן־ביכער און קינדער־ליטעראטור

פאר די לעצטע דריי יאָר האָט די נאציאָנאלע שול־קאָמיסיע ארויסגעגעבן די פאָלגנדע לערן־ביכער און לייען־ביכער:

„אידיש" (א גראמאטיק פארן 3טן און 4טן קלאס) פון א. בערגמאן און א. גאָלדבערג.

„מיין אלעפביים" (טעקסטבוך פארן 1טן קלאס) פון דבורה טאראנט.

„מיין בוך" (לייענבוך פארן צווייטן העלפט פון ערשטן יאָר) פון דבורה טאראנט.

„קינדער" (לערנבוך פארן 2טן יאָר, פולשטענדיק רעווידירט) צוזאמענ־געשטעלט פון ב. פרידמאן און א. מייזל.

צווישן די ביכער, וואָס מיר האָבן שוין דערמאָנט אין די אלגעמיינע אויסגאבן, אָבער וואָס זיינען ארויסגעגעבן געוואָרן אונטער דער איניציאטיווע פון דער נאציאָנאלער שול־קאָמיסיע און וואָס זיינען אייגנטלעך קינדער־ליטעראטור, זיינען די פאָלגנדע:

„די מאלי מעגווייערס" (א ביאָגראפיע) פון א. מייזל.

„קינד אָן קייט" פון משה נאדיר.

„לאבזיק" (2טער טייל) פון כאווער פּאווער.

דעם זומער וועלן ארויסגיין פאָלגנדע ביכער:

א מעשה־ביכל פון קאדיע מאָלאָדאָווסקי.

רעווידירטע טעקסטביכער פארן 3טן און 4טן קלאס.

א לייענבוך פאר דער מיטלשול.

א רעווידירטע אויסגאבע פון „אידיש".

מעשיות און לידער פון משה שיפרים.

„פּראָלעטארישע דערציאונג"

צווישן די באדייטנדיקע דערגרייכונגען פון אונדזערע שולן דארף מען צורעכענען דעם אָפיציעלן אָרגאן פון די אידישע קינדער־שולן פון אינטער־נאציאָנאלן ארבעטער אָרדן, „פּראָלעטארישע דערציאונג". דער זשורנאל האָט אָנגעהויבן דערשיינען בלויז א פּאָר חדשים פאר אונדזער לעצטן צוזאמענפאָר און האָט אין די דריי יאָר צייט באוויזן זיך איינצובירגערן אין דעם לעבן פון אונדזער שול־אָרגאניזאציע. „פּראָלעטארישע דערציאונג" האָט געשפּילט

זייער א וויכטיקע ראָלע אין העלפן באַפעסטיקן די שול־אָרגאַניזאַציע, אין אויפנעמען און באַלייכטן די דערציערישע פּראָבלעמען, אין דער היים און שול, און אין קאָמענטירן איבער די וויכטיקסטע געשעענישן אַפן דערציערישן פראָנט.

ניט נאָר אין אַמעריקע, נאָר אין אַלע לענדער, וואו עס עקזיסטירן אידישע קיבוצים און אידישע שולן, האָט דער זשורנאַל זיך דערוואָרבן אַן אָנגעזעענעם נאָמען. באַם לעצטן קולטור־קאָנגרעס אין פּאַריז האָבן מיר אָנגעקניפּט באַציאונגען מיט א גרויסער צאָל שול־טוער איבער דער וועלט און אַלע האָבן אונדז דערציילט, אַז זיי וואַרטן מיט אומגעדולד אַף יעדן נומער „פּראָלעטאַרישע דערציאונג".

עס וועט אויך זיין א פרייד פאַר די דעלעגאַטן צו הערן, אַז דער זשורנאַל האָט זיך אין די דריי יאָר פינאַנציעל באַפעסטיקט, אַזוי אַז ער באַצאָלט זיך שוין כמעט פולשטענדיק. לעצטן יאָר האָבן מיר בלויז דערלייגט די סומע פון 200$. מיר זיינען זיכער, אַז אין 1938 וועט ער נאָך מער באַפעסטיקט ווערן, אַזוי אַז מיר זאָלן קענען אַריינטראָגן אין אים א גאַנצע ריי ענדערונגען.

„יונגוואַרג"

„יונגוואַרג", דאָס אינגסטע קינד פון אונדזערע שולן, איז אַפילו קיין גאַנץ יאָר נאָך ניט אַלט. אָבער דאָך האָט ער שוין באַוויזן אַריינצובראַנגען פיל יום־טוב, פרייד און שיינקייט אין אונדזערע שולן. „יונגוואַרג" האָט געוואונען די ליבע און באַגייסטערונג פון די קינדער זינט דעם ערשטן טאָג וואָס ער האָט דערזען די ליכטיקע וועלט. אַזאַ זשורנאַל ווי „יונגוואַרג" איז נאָך ניט געווען אין דער אידישער וועלטלעכער שול־באַוועגונג אין קיין לאַנד. מען קען אים גאָרניט פאַרגלייכן צו די קינדער־זשורנאַלן, וואָס זיינען אַרויסגעגאַנגען פאַר אים. זאָלן אונדזערע מיטגלידער קריגן דעם זשורנאַל אין זייער היים, פאַר זייערע קינדער, און קריגן א געלעגנהייט אים ווי געהעריק אָפּצושאַצן.

אייניקייט אין דער שול־באַוועגונג

די נאַציאָנאַלע שול־קאָמיסיע האָט אייניקע מאָל אין פאַרלויף פון די לעצטע דריי יאָר געמאַכט פאַרזוכן צו שטעלן זיך אין פאַרבינדונג מיט די שולן פונעם אַרבעטער־רינג, נאַציאָנאַלן אַרבעטער־פאַרבאַנד און שלום עליכם שולן, כדי צו דיסקוטירן די פראַגע פון פאַראייניקן די וועלטלעכע שול־באַוועגונג אין די פאַראייניקטע שטאַטן. מיר האָבן פאָרגעשלאָגן, אַז אַלס אַן אָנפאַנג זאָלן איינגעשטעלט ווערן ענגערע און בעסערע באַציאונגען, אַז מען זאָל דורכפירן געמיינשאַפטלעכע אַקציעס, אַרויסגעבן א פאַראייניקטן שול־זשורנאַל פאַר קינדער, אַרויסגעבן צוזאַמען לערן־ביכער, אָנפירן א קאַמפּאַניע צו קריגן סובסידיעס פון דער רעגירונג און פון די פאַרשיידענע „קאָמיוניטי טשעסטס" פאַר אַלע טיפּן שולן.

איר ווייסט דעם ענטפער, חברים דעלעגאַטן. דאָס איז דער זעלבער

ענטפער ווי צו אונדזערע רופן צו די פראטערנאלע ארגאניזאציעס. די נאציאָ־נאלע שול־קאָמיסיע וועט אָבער ווייטער פארזעצן די אלגעמיינע פאליסי פונעם ארדן, כדי צו דערנעענטערן די פארשיידענע טיפן וועלטלעכע שולן און דער־נעענטערן דעם טאָג פון אייניקייט.

ענדערונגען אינעם נאציאָנאלן אפּאראט

די שול־טעטיקייט איז אין די לעצטע דריי יאָר אזוי אויסגעוואקסן, אז עס איז אומבאדינגט נויטיק געווארן צו האָבן א באזונדערן נאציאָנאלן סעק־רעטאר פאר די שולן. נאָך צום לעצטן שול־צוזאמענפאָר, וואָס איז פאר־געקומען אין דעצעמבער, 1936, האָבן מיר אין אונדזער באריכט אָנגעוויזן ווי נויטיק דער שריט איז.

דער צוזאמענפאָר האָט אָנגענומען די רעקאָמענדאציע אין פרינציפּ און איבערגעגעבן צו דער נאציאָנאלער שול־קאָמיסיע די פולמאכט דורכצופירן די רעפאָרמע אזוי שנעל ווי זי וועט געפינען פאר נויטיק. מיר ווילן איצט אָפיציעל אנאָנסירן פאר אונדזער צוזאמענפאָר, אז לעצטן אָקטאָבער האָט די נאציאָנאלע שול־קאָמיסיע דערוויילט חבר איטשע גאָלדבערג אלס נאציאָנאלן סעקרעטאר. שוין מיט א צייט פריער איז חבר גאָלדבערג געווען אָנגעשטעלט אין דעם נאציאָנאלן שול־אפּאראט אלס דער סעקרעטאר פון דער פּעדאַ־גאָגישער קאָמיסיע און אויספיר־רעדאקטאָר פון „פּראָלעטארישע דערציאונג". מיר זיינען זיכער, אז אלע חברים קענען חבר גאָלדבערגן און ווייסן, אז די נאציאָנאלע שול־קאָמיסיע האָט געפונען אין חבר גאָלדבערגן דעם פּאסיקסטן חבר, וועלכער ברענגט צו זיין אמט לאנגיאָריקע דערפארונג, גרויס פייאיקייט און א סך איבערגעגעבנקייט.

שול־פאראיינען

אונדזערע שול־פאראיינען זיינען אָן צווייפל אויסגעוואקסן אין די לעצטע דריי יאָר. אָבער פונדעסטוועגן קענען מיר נאָך אלץ ניט זאָגן, אז דער שול־פאראיין איז געווארן יענע מאסן־ארגאניזאציע, וואָס מיר האָבן געוואָלט, זינט מיר האָבן אים אָנגעהויבן בויען. ער איז נאָך ניט געווארן יענע מאסן־ארגאניזאציע, וואָס זאָל אויסאיבן א גרויסן איינפלוס אין דערציאונג־פּראָב־לעמען, אויסער די ענגע ראמען פון דער שול־ארגאניזאציע. דער שול־פאראיין איז נאָך ניט געווארן אָנערקענט אפילו פון א גרויסער צאָל ארגאניזאציעס, וואָס שטייען ארום דער לינקער און פּראָגרעסיווער באוועגונג. ער פארנעמט נאָך ניט יענעם פּלאַץ אין דעם קולטורעלן און געזעלשאפטלעכן לעבן פון די עלטערן, וואָס מיר האָבן פאר אים באשטימט.

דערמיט ווילן מיר ניט זאָגן, אז דער שול־פאראיין איז היינט שוואכער ווי ער איז געווען מיט דריי יאָר צוריק. ניין, דאָס איז ניט אמת. די שול־פאראיינען זיינען ניט אין אן ערך שטארקער ווי זיי זיינען געווען ווען עס איז פריער. זיי זיינען מער סטאביליזירט, א סך ברייטער פון דער אמאָליקער שול־פארוואלטונג. אנדערע שול־פאראיינען קענען זיך פארגלייכן צו גרויסע ברענטשעס און שפּילן אָפטמאָל א גרעסערע ראָל אין זייער געגנט ווי דער

ברענטש. אָן אונדזערע שול־פאַראיינען וואָלט ניט מעגלעך געווען אויפ־צובויען די „פּראָלעטאַרישע דערציאונג" און „יונגוואַרג". עס וואָלט ניט מעגלעך געווען צו מאַכן די באַדייטנדיקע שריט פאָרויס, וואָס אונדזערע שולן האָבן געמאַכט אין די לעצטע יאָרן. אָבער אין גרויסן און אין גאַנצן גענומען טאָרן מיר זיך ניט צופרידנשטעלן מיט דעם וואוקס און מיט די דערגרייכונגען פון די שול־פאַראיינען.

דער וואוקס פון די שולן אין פאַרגלייך מיטן אָרדן

מיר ווילן איצט אַוועקשטעלן פאַר אונדזער צוזאַמענפאַר די צענטראַלע פראַגע: פאַרוואָס זיינען די שולן ניט געוואַקסן אין דער זעלבער פּראָפּאָרציע ווי עס איז געוואַקסן דער אָרדן? פאַרוואָס איז די אידישע סעקציע אויס־געוואַקסן פון 5,000 מיטגלידער צו 38,000 מיטגלידער, בשעת די צאָל קינדער אין די שולן איז אויסגעוואַקסן פון 3 און אַ האַלב טויזנט ביז 7 טויזנט? אָט־די פראַגע דאַרף פאַר זיך שטעלן יעדער איינציקער דעלעגאַט. נאָך מער, מיר האָבן אַ צאָל שטעט, אין וועלכע דער אָרדן איז באַדייטנדיק אויסגעוואַקסן, בשעת די שולן אין די שטעט זיינען דוקא געגאַנגען אַף צוריק. עס איז גענוג צו דערמאָנען אַזעלכע שטעט ווי שיקאַגאָ, לאָס אַנדזשע־לעס, דעטרויט און באָסטאָן. איז עס מעגלעך, אַז אונדזערע מיטגלידער האָבן שוין ניט קיין קינדער אין שול־עלטער? אַזעלכע פראַגן האָט מען געשטעלט בא די לעצטע טעריטאָריעלע קאָנפערענצן. דאָס איז אָבער ניט ריכטיק. די סטאַטיסטיק אינעם אָרדן באַווייזט, אַז כאָטש דער אָרדן איז געוואַקסן אין צאָל, איז ער אָבער אין דער זעלבער צייט געוואָרן איינגער, ניט עלטער. אין 1930 איז דער דורכשניטלעכער עלטער פון די מיטגלידער געווען איבער 37 יאָר, היינט איז דער דורכשניטלעכער עלטער ווייניקער פון 37 יאָר. דעם ענטפער דאַרף מען זוכן ערגעץ אַנדערש.

מיר האָבן אין די לעצטע דריי יאָר אַליין אַריינגענומען טויזנטער נייע מיטגלידער. וואָס האָבן מיר געטאָן כדי צו דערגרייכן זייערע קינדער פאַר אונדזערע שולן? לאָמיר זיך מודה זיין, חברים, אַז מיר האָבן געטאָן זייער ווייניק אַף דעם געביט.

עס איז אמת, אַז מיר האָבן פון צייט צו צייט אַרויסגעשיקט אַ בריוו וועגן די שולן. אָבער מיט דעם האָבן מיר זיך באַנוגנט. דאָס, האָבן מיר געטראַכט, וועט שוין אַריינציען די קינדער פון די אָרדן־מיטגלידער אין די שולן. אָבער זיכער וועלן אַלע מסכים זיין, אַז דאָס האָט ניט געקענט לייזן די פראַגע.

דער ערשטער און וויכטיקסטער פאַקט, וואָס איז פאַראַנטוואָרטלעך פאַר דעם וואָס די שולן האָבן ניט געמאַכט קיין גרעסערן פאָרשריט, איז דאָס, וואָס וועלנדיק בויען אַ זעלבסטשטענדיקע אָרגאַניזאַציע, זיינען אָבער די שולן צופיל דערווייטערט געוואָרן פונעם אָרדן־אַקטיוו. עס טרעפט זייער אָפט, אַז די שטאָט־קאָמיטעטן פונעם אָרדן מיט די שטאָט־קאָמיטעטן פון די שולן קערן זיך גאָרניט אָן. אין דעם זיינען די שול־טוער פונקט אַזוי שולדיק ווי

די אָרדן־טוער. פאַרוואָס האָבן מיר באַוויזן נאַציאָנאַל די אַפּאַראַטן אַזוי ענג צו פאַרבינדן? מען קען ניט זאָגן, אַז די נאַציאָנאַלע עקזעקוטיווע ווייסט ניט וואָס עס טוט זיך אין די שולן, אָדער אַז די נאַציאָנאַלע שול־קאָמיסיע ווייסט ניט וואָס עס טוט זיך אינעם אָרדן. מען קען דאָס אָבער זאָגן וועגן אַ סך שטאָט־קאָמיטעטן סיי פון די שולן און סיי פונעם אָרדן.

די צווייטע גרויסע שוואַכקייט איז דער פאַקט, וואָס די שול־טוער און דער שול־פאַראיין באַטראַכטן ניט דעם אָרדן אַלס דעם גרעסטן און וויכ־טיקסטן קוואַל פון וואַנען צו שעפּן קינדער. די טוער וועלן גיין סתם קענ־וועסן, אָנשטאָט צו נעמען דעם צעטל פון די אָרדן־מיטגלידער, באַזוכן זיי און רעדן צו זיי ווי אַ חבר צו אַ חבר. נאָך מער, אין די לעצטע יאָרן האָבן אונדזערע שול־טוער ווייט ניט גענוג געקענוועסט, ניט נאָר צווישן דרויסנ־דיקע, נאָר אַפילו צווישן אָרדן־מיטגלידער. זיי האָבן, ווייזט אויס, פאַרגעסן, אַז זיי דאַרפן ניט אָפּקלאַפּן די טירן פון די אָרדן־מיטגלידער, דאָרטן קענען זיי אַריינקומען ווי צו חברים, צו אייגענע.

דריטנס, לאָמיר זייער קלאָר פאַרשטיין, אַז אַפילו ווען די שולן וואָלטן ניט געווען קיין אָרדן־שולן, וואָלטן ניט געטראָגן אונדזער נאָמען, נאָר וואָלטן גלאַט געווען אַרבעטער־שולן, וואָלטן מיר באַדאַרפט זאָגן צו זיך: די אויפגאַבע פון דערציען אונדזערע קינדער אינעם קלאַסן־גייסט איז ניט בלויז די אויפגאַבע פון די שול־טוער און פון דער שול־אָרגאַניזאַציע. דאָס איז אויך אונדזער אויפגאַבע. געבענטשט זאָלן זיין די הענט פון די שול־טוער, וואָס גיבן זיך אָפּ מיט אַזאַ וויכטיקער אַרבעט, אָבער מיר דאַרפן זיי העלפן אין אָט־דער וויכטיקער אַרבעט. היינט בפרט נאָך, אַז די שולן טראָגן אונדזער נאָמען, דערציען די קינדער אינעם גייסט פון אָרדן, גיבן אונדז צו אַ סך פּרעסטיזש און אָנזען צווישן די אידישע מאַסן! די דער־ציאונג־אַרבעט פון אונדזערע שולן איז אַן אינטעגראַלער טייל פון אונדזער גאַנצער קולטור־אַרבעט. עס איז ניט מעגלעך קיין אמת־ברייטע קולטור־אַרבעט אינעם אמתן זין פון וואָרט, אָן דעם וויכטיקסטן צווייג — די דער־ציאונג פון אונזערע קינדער. אודאי איז גוט וואָס מיר בויען אַ זעלבסט־שטענדיקע אָרגאַניזאַציע אַרום די שולן, די שול־פאַראיינען, אָבער מיר טאָרן ניט אַרויפוואַרפן אַף זיי די גאַנצע פאַראַנטוואָרטלעכקייט פאַר דער שול־אַרבעט.

עס איז צייט, אַז אונדזער קאָנווענשאָן זאָל זאָגן צו אונדזער אַקטיוו אין יעדער שטאָט, צו אונדזערע אָנפירנדיקע חברים אין די שטאָט־קאָמיטעטן: מיר וועלן ניט פאַררעכענען דעם דערפאָלג פון אייער אַרבעט פאַר פול־שטענדיק, אויב איר וועט ניט גלייכצייטיק אויפבויען אייער שול־באַוועגונג. מיר דאַרפן זאָגן צו די שיקאַגער אַקטיוויסטן, צו די אַקטיוויסטן אין לאָס אַנדזשעלעס: איר האָט געהאַט גרויסע דערפאָלגן אין בויען דעם אָרדן אין אייער שטאָט; איר מוזט איצט בויען שטאַרקע קינדער־שולן, געזונטע שול־פאַראיינען.

אונדזערע זשורנאַלן, די „פּראָלעטאַרישע דערציאונג" און „יונגוואַרג", מוזן אַריינגעבראַכט ווערן אין די היימען פון די טויזנטער אָרדן־מיטגלידער.

באַקענענדיק זיי מיט אונדזער שול־באַוועגונג וועלן מיר גלייכצייטיק העלפן די קולטור־אַרבעט פונעם אָרדן.

און צו די איבערגעגעבענע שול־טוער ווילן מיר נאָכאַמאָל זאָגן: שטעלט ניט אַוועק די שול־פּראָבלעמען אַף אַ גראָשנדיקן אופן אינעם אָרדן. שטעלט זיי אַוועק אַף אַ וויכטיקן אָרגאַניזאַציאָנעלן באָדן: אַף וויפיל קען די שול־אַרבעט אַריינגעטראָגן ווערן אין ברענטש, אַף וויפיל קען די אַרבעט פאַרבונדן ווערן מיט דער אַרבעט פון אָרדן.

VII. ווי האָט געאַרבעט אונדזער אָרגאַניזאַציאָנעלער אַפּאַראַט?

גלייך נאָך אונדזער לעצטער קאָנווענשאָן, באַם ערשטן מיטינג פון דער נאַציאָנאַלער עקזעקוטיווע, איז באַשלאָסן געוואָרן אָנצושטעלן חבר גדליה סאַנדלער, אַלס געהילף־סעקרעטאַר פון דער אידישער סעקציע. די אַרבעט פון חבר סאַנדלערן איז באַוואוסט צו די חברים איבערן גאַנצן לאַנד. באַריכטנדיק צו דער היינטיקער קאָנווענשאָן קענען מיר זאָגן צו די דעלעגאַטן: די נאַציאָנאַלע עקזעקוטיווע האָט ניט געמאַכט קיין טעות. חבר סאַנדלער האָט געאַרבעט מיט דער פולסטער איבערגעגעבנקייט. ער האָט די גאַנצע ליבע פאַר אונדזער באַוועגונג אַריינגעגעבן אין זיין אַרבעט צו בויען דעם אָרדן. מיר האָבן אין אים אַן איבערגעגעבענעם חבר און בויער.

אָנפאַנג 1937, ווען מיר זיינען צוגעטראָטן דורכצופירן די פּלענער פאַר אונדזער קאָאָפּעראַטיוון פאַרלאַג, האָט די נאַציאָנאַלע עקזעקוטיווע איינגעזען, אַז עס איז נויטיק צו האָבן אַ ספּעציעלן חבר, וועלכער זאָל זיך אָפּגעבן מיט בויען דעם קאָאָפּעראַטיוון פאַרלאַג און פאַר אים זיין פאַראַנטוואָרטלעך, און וועלכער זאָל אויך קענען פון צייט צו צייט אַרויספאָרן איבערן לאַנד, זיין דער נאַציאָנאַלער אָרגאַניזאַטאָר. מיר האָבן אָנגעשטעלט חבר גראָספעלדן פאַר אָט־דער אַרבעט. חבר גראָספעלד האָט געמאַכט אייניקע קורצע דערפאָלגרייכע טורס, אָבער ליידער האָט זיך געשאַפן אַ ספּעציעלע לאַגע אין שיקאַגאָ און מיר האָבן געמוזט באַשטימען, אַז חבר גראָספעלד זאָל דאָרט בלייבן ביז אונדזער איצטיקן צוזאַמענפאָר. עס איז דער באַשלוס פון דער נאַציאָנאַלער עקזעקוטיווע, אַז גלייך נאָך דער איצטיקער קאָנווענשאָן זאָל חבר גראָספעלד צוריק פאַרנעמען זיין פּלאַץ אין נאַציאָנאַלן אָפּיס. די איינצלהייטן וועגן זיין אַרבעט וועט באַשטימען די אַריינקומענדיקע נאַציאָנאַלע עקזעקוטיווע. איך פאַרשפּאָר אייך צו זאָגן, חברים דעלעגאַטן, אַז אין חבר גראָספעלדן האָבן מיר אַ טוער אַף אַ נאַציאָנאַלן מאַסשטאַב — זיין אַרבעט אין שיקאַגאָ האָט דאָס באַשטעטיקט. און מיר זיינען זיכער, אַז חבר גראָספעלד וועט מיט זיין ווייטערדיקער אַרבעט דאָס פולשטענדיק באַשטעטיקן.

לעצטן יאָר האָט די נאַציאָנאַלע עקזעקוטיווע איינגעזען, אַז עס איז נויטיק אַוועקצושטעלן אין די וויכטיקסטע שטעט חברים, וועלכע זאָלן אָפּגעבן זייער גאַנצע צייט פאַר בויען דעם אָרדן. מיט אַן ערך אַ יאָר צוריק האָבן

מיר מיט דער גוטהייסונג פון די חברים אין די שטעט אָנגעשטעלט דעם חבר דזשענאָספקי אין פילאַדעלפיע, מיט חדשים שפּעטער חבר אַלעפּן אין באָסטאָן און אין די גאָר לעצטע חדשים חבר מאַימאָדעסן אין לאָס אַנדזשעלעס און דעם חבר גאָלדפאַרב פריער אין באָסטאָן אַפן פּלאַץ פון חבר אַלעפּן, וועלכער האָט ניט געקענט בלייבן, און נאָכדעם אין דעטרויט, און ווען חבר גאָלדפאַרב איז אַוועקגעפאָרן קיין דעטרויט — חבר פּלאָטקינען אין באָסטאָן.

מיר ווילן דאָ באַשטעטיקן, אַז דער באַשלוס פון דער נאַציאָנאַלער עקזעקוטיווע איז געווען אַ ריכטיקער. די וויכטיקסטע שטעט נויטיקן זיך זייער שטאַרק אין חברים, וועלכע זאָלן זיך אָפּגעבן מיט דער קולטורעלער און אָרגאַניזאַציאָנעלער אַרבעט. אָט־די אַלע חברים, וואָס מיר האָבן געשיקט פאַר דער ספּעציעלער אַרבעט, האָבן געטאָן זייער אַרבעט מיט דער פולער איבערגעבנקייט צום אָרדן און מיט דער פולער אחריות פאַר די אויפגאַבן, וואָס זיינען פאַר זיי געשטאַנען. אַפן גרונט פון אונדזער קורצער דערפאַרונג וועט די נאַציאָנאַלע עקזעקוטיווע דאַרפן מאַכן אייניקע ענדערונגען. דאָס וועט וואַרשיינלעך געטאָן ווערן בא דער ערשטער זיצונג פון דער נאַציאָנאַלער עקזעקוטיווע. מיר טאָרן ניט פאַרלירן קיין צייט, מיר מוזן באַפעסטיקן אָט־די שטעט איבערן לאַנד גלייך איצט.

די לעצטע נאַציאָנאַלע עקזעקוטיווע פון דער אידישער סעקציע האָט פונקציאָנירט פולע דריי יאָר — זינט אונדזער לעצטן צוזאַמענפאָר. בלויז איין חברטע איז אַרויסגעפאַלן, חברטע ווערבין, און איר פּלאַץ האָט פאַרנומען דער ערשטער אַלטערנייט, חבר סאַנדלער. ווי דער נאַציאָנאַלער סעקרעטאַר, ברענגענדיק אייך היינט דעם באַריכט, מוז איך אייך זאָגן, אַז די נאַציאָנאַלע עקזעקוטיווע האָט געאַרבעט אין פולשטענדיקער האַרמאָניע, אַז זי האָט פונקציאָנירט אויסגעצייכנט. זייער זעלטן, אַז עס פלעגן פעלן חברים צו די זיצונגען. דער גרעסטער טייל האָט אַוועקגעגעבן שבתים און זונטיקס און זייער אַ סך אָוונטן אינמיטן דער וואָך צו פאָרן אין די שטעט אַרום ניו יאָרק, אָדער אין ניו יאָרק גופא, און אויפנעמען די קאַמפּאַניעס, פאַרטרעטנדיק די נאַציאָנאַלע עקזעקוטיווע בא ברענטשעס און שטאָט־קאָמיטעטן. די נאַציאָנאַלע עקזעקוטיווע האָט זייער ערנסט אויפגענומען די פּראָבלעמען פון אונדזער אָרדן, האָט צוגעגרייט די פּלענער פאַר די מיטגלידער־קאַמפּאַניעס, פאַר אונדזער קולטור־אַרבעט. די גאַנצע נאַציאָנאַלע עקזעקוטיווע האָט געטריי געדינט אונדזער אָרדן און איז געווען וואַכזאַם צו די פּראָבלעמען, וואָס זיינען געשטאַנען פאַר דער אידישער סעקציע.

אויך דער קולטור־ראַט, אין וועלכן עס זיינען אַריינגעגאַנגען אַ צאָל מיטגלידער פון דער נאַציאָנאַלער עקזעקוטיווע און אַ צאָל ניט־מיטגלידער, האָט מיט איבערגעגעבנקייט דערפילט די אויפגאַבן, וואָס זיינען אַף אים אַרויפגעלייגט געוואָרן. ניט קוקנדיק אַף דעם, וואָס דער קולטור־ראַט איז געווען ניי אין אָרדן, האָט ער מיט זיין אַרבעט באַרעכטיקט זיין עקזיסטענץ. די אַריינקומענדיקע נאַציאָנאַלע עקזעקוטיווע וועט דאַרפן באַלד בא דער ערשטער זיצונג אָרגאַניזירן דעם נייעם קולטור־ראַט. דערלויבט מיר אויסדריקן אין נאָמען פון דער נאַציאָנאַלער עקזעקוטיווע אונדזער חברשע אָנער־

קענונג די חברים מיטגלידער פון קולטור־ראַט, וועלכע האָבן ערנסט, ערלעך און מיט איבערגעגעבנקייט געדינט אונדזער אָרדן.

שלום

חברים דעלעגאַטן: אין אייערע הענט איז איבערגעגעבן געוואָרן דער באַריכט פון דריי יאָר אַרבעט פון דער אידישער סעקציע, וואָס שליסט איין ניט נאָר די אַרבעט פון דער נאַציאָנאַלער עקזעקוטיווע, פון אירע אָנגע־שטעלטע, פון דעם קולטור־ראַט, נאָר שליסט אויך איין די אַרבעט פון די שטאָטישע קאָמיטעטן איבערן לאַנד, די טעטיקייט פון אונדזער אָרדן אַלס אַ גאַנצן. מיר האָבן ניט פּרובירט העלער צו מאָלן אונדזערע דערגרייכונגען ווי זיי זיינען, מיר האָבן ניט געזוכט צו פאַרקלענערן אונדזערע דורכרייסן.

ווען איר קוקט אַף דעם פּרעכטיקן בנין וואָס מיר בויען, אַף די אויפ־געבויטע טיילן מיט 5 יאָר צוריק, אַף די נייע צוגעבויטע פּרעכטיקע שטאָקן אין די לעצטע דריי יאָר, לייכטן אַרויס אַלע אונדזערע דערגרייכונגען. ווען איר פאַרגלייכט עס אָבער מיט דער לאַגע פון די אידישע מאַסן איבער דער וועלט, אין די פאַראייניקטע שטאַטן, מיט דער אָפּגעשטאַנענקייט אַפן קול־טורעלן געביט, דעמאָלט ווערט אַ סך פאַרטונקלט אין דעם העלן ליכט.

ווען איר טראַכט וועגן דער ראָלע פון דער אידישער סעקציע פון אָרדן אין דעם לעבן פון די אידישע מאַסן אין אַמעריקע, מוזט איר אַ טראַכט טאָן — ווי וואָלט דאָס מעגלעך געווען אָן אונדז? איר פרעגט זיך מיט רעכט די פראַגע: ווער האָט פאַר זיך געשטעלט אינעם איצטיקן מאָמענט אָט־די ריזיקע אויפגאַבן פון אויסברייטערן און באַרייכערן דאָס קולטורעלע לעבן פון די אידישע מאַסן? ווער האָט זיך געשטעלט אַזעלכע גרויסע אויפ־גאַבן צו העלפן אויפבויען און אויסברייטערן די אידישע ליטעראַטור, אַריינ־ברענגען נייע ווערטן אין אונדזער קולטור־לעבן? מיר דאַרפן זיך אַלע פילן שטאָלץ, וואָס אין 1938, אין די שווערע יאָרן, האָט זיך געפונען אַן אָרגאַני־זאַציע, וואָס האָט פאַרבונדן דעם באַרוף פון פּראַטערנאַליזם, וואָס דאָס מיינט פריינטשאַפט, חברשאַפט, מיטן קאַמף פאַר אַ בעסערן און שענערן לעבן, וועלכע האָט פאַרבונדן אַזעלכע פּשוטע זאַכן ווי בענעפיטן מיט די הויכע אידעאַלן פונעם אַרבעטער־קלאַס. מיר זיינען זיכער, אַז די איצטיקע קאָנווענשאָן, נאָך מער ווי די פריערדיקע, וועט נאָך הערלעכער שיינען אין דער געשיכטע פון אונדזער אָרדן, וועט נאָך העלער שיינען אין דער געשיכטע פונעם אַרבעטער־קלאַס, וועט העלער שיינען אין דער געשיכטע פון די אידישע מאַסן אין די פאַראייניקטע שטאַטן. אונדזער היינטיקע קאָנווענשאָן וועט זיין אַ פרוכטבאַרע, אַ קאָנווענשאָן וואָס וועט אונדז ברענגען נאָך צו גרעסערע דערפאָלגן, אַ קאָנווענשאָן וואָס וועט נאָך מער באַפעסטיקן אונדזער אָרדן אַלס אַ וויכטיקן טייל פונעם אַרבעטער־קלאַס אין אַמעריקע, אַלס אַן אָרגאַני־זאַציע וואָס וועט בייטראָגן איר חלק צו דער ענדגילטיקער באַפרייאונג פון אַרבעטער־קלאַס, פון דער גאַנצער מענטשהייט.